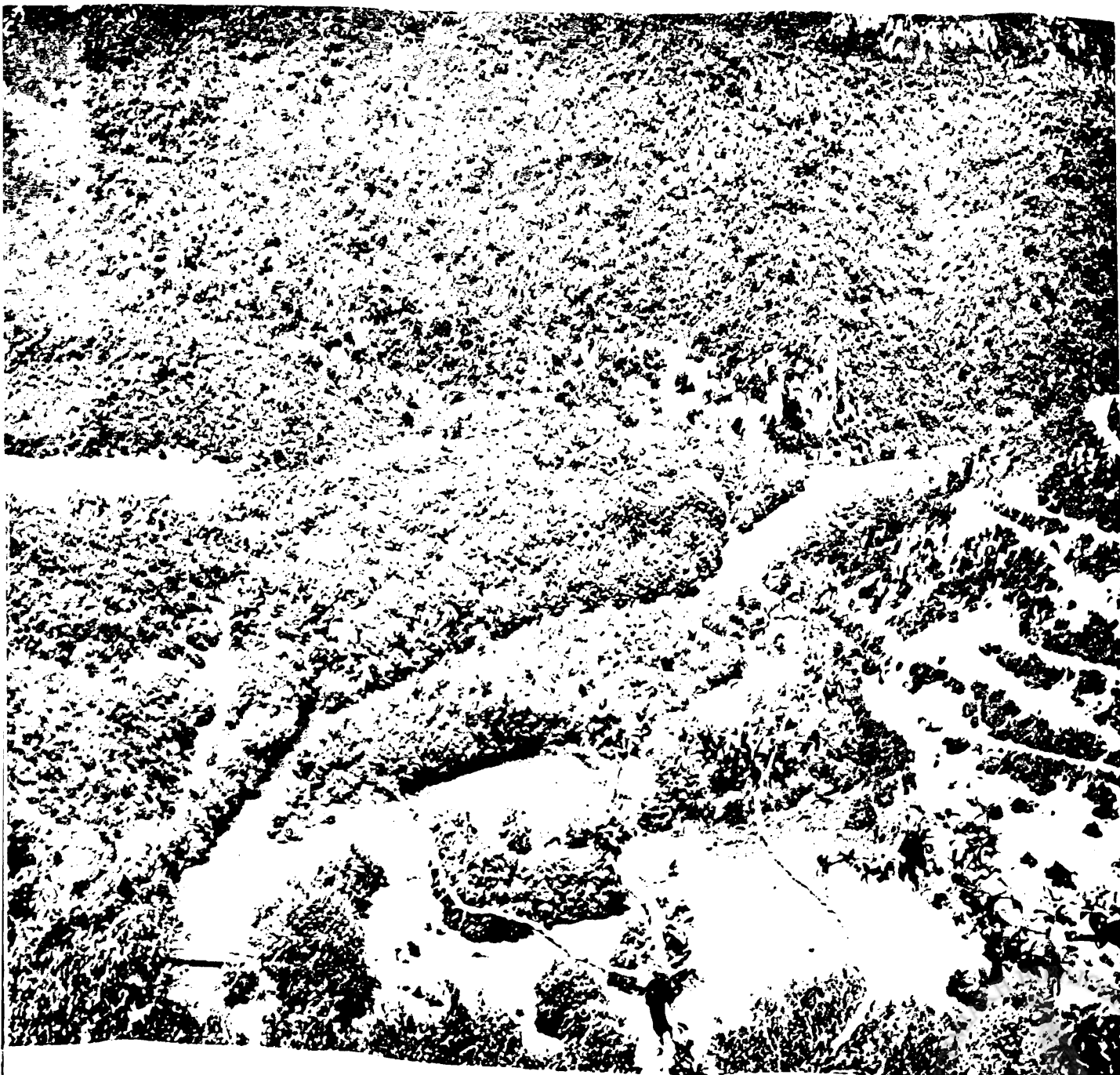

"ΗΠΕΙΡΩΤΙΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ"

ΔΕΛΤΙΟΝ ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΗΣ ΕΝΗΜΕΡΩΣΕΩΣ

ΜΗΝΙΑΙΑ ΕΚΔΟΣΗ ΤΗΣ ΟΜΩΝΥΜΟΥ ΕΤΑΙΡΕΙΑΣ

ΕΤΟΣ ΙΓ'	ΤΕΥΧΟΣ 125	ΜΑΡΤΙΟΣ 1987	Γραφεία: Οδός Μαυρομυχάλη 7 Αθήνα 106 79 Τηλ. 36.21 651 - 63 99 783
----------	---------------	-----------------	--

Αποψη του δρόμου, που οδηγεί από την Άρτα στα μέσα
βοϊδομάτη στο Πάπιγγο.
(Αρχείο Κων. Άλεξ. Μαρμπούλου)

ΗΠΕΙΡΩΤΙΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ
(ΗΠΕΙΡΩΤΙΚΟ ΚΟΜΙΤΑΤΟ)
1906

ΠΑΝΑΓ. ΔΑΓΚΛΗΣ
Ύπαρχγός Γενικού Έπιτελείου
Πρόεδρος
ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΔΟΥΜΑΣ
Γεν. Διευθυντής ΣΠΑΠ
Σ. ΣΠΥΡΟΜΙΛΙΟΣ
Άρχηγός Χειμάρρας
ΒΑΣΙΛΕΙΟΣ ΜΕΛΑΣ
Άνθυπίαρχος
ΧΑΡ. ΔΙΑΜΠΕΗΣ
Άνθυποπλοίαρχος
ΧΡ. ΧΡΗΣΤΟΒΑΣΙΛΗΣ
Λόγιος
ΜΙΑΤ. ΠΑΝΤΑΖΗΣ
Ύφηγητής Πανεπιστημίου
ΧΡ. ΧΡΟΝΗΣ
Ύπολογαγός Οικονομικού
ΠΕΡ. ΚΑΡΑΠΑΝΟΣ
Δικηγόρος
ΧΡ. ΜΑΛΑΜΟΣ
Ταγματάρχης Μηχανικού
ΓΕΩΡΓ. ΓΑΓΑΡΗΣ
Δημοσιογράφος
ΑΥΓ. ΑΒΕΡΩΦ
Πολιτευτής

ΗΠΕΙΡΩΤΙΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ
(ΑΝΑΣΥΣΤΑΣΙΣ)
1934

Έπίτιμος Πρόεδρος
ΙΩΑΝΝΗΣ ΤΡΙΚΚΑΛΙΝΟΣ
Όμότιμος Καθηγητής
τού Πανεπιστημίου Αθηνών
Άκαδημαϊκός

ΔΙΑΤΕΛΕΣΑΝΤΕΣ ΠΡΟΕΔΡΟΙ

ΣΠΥΡΙΔΩΝ ΒΛΑΧΟΣ
Ό από Ίουαννίνων Άρχιεπίσκοπος
Αθηνών καί πάσης Ελλάδος
ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΔΟΥΜΑΣ
Γεν. Διευθυντής ΣΠΑΠ
ΑΝΤΩΝΙΟΣ Κ. ΠΑΛΗΣ
Στρατηγός
ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ ΜΠΑΛΑΝΟΣ
Άκαδημαϊκός
ΣΠΥΡΙΔΩΝ ΚΑΛΛΙΑΦΑΣ
Καθηγητής Πανεπιστημίου
ΙΩΑΝΝΗΣ ΤΡΙΚΚΑΛΙΝΟΣ
Άκαδημαϊκός
ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΒΑΒΑΡΕΤΟΣ
Δικηγόρος - Δημοσιογράφος

“ΗΠΕΙΡΩΤΙΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ” ΜΗΝΙΑΙΑ ΕΚΔΟΣΗ ΤΗΣ ΟΜΩΝΥΜΟΥ ΕΤΑΙΡΕΙΑΣ

ΙΣΤΟΡΙΑ - ΛΑΟΓΡΑΦΙΑ - ΧΡΟΝΟΓΡΑΦΙΑ - ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

ΒΡΑΒΕΙΟΝ ΑΚΑΔΗΜΙΑΣ ΑΘΗΝΩΝ
ΓΡΑΦΕΙΑ: όδός Μαυρομιχάλη 7
ΑΘΗΝΑ Κ.Α. 10679
ΤΗΛ. 36.21.651

Ύπεύθυνος σύμφωνα μέ τό Νόμο:
ΑΛΕΞ. Χ. ΜΑΜΜΟΠΟΥΛΟΣ
Άγία Παρασκευή Άττικής - Τερψιθέας 64
Κ.Α. 15341
Τηλ. 6399.783

Τυπώνεται καί αποστέλλεται μέ αυτόπροαί-
ρετη συνδρομή 1000 δραχμών τό χρόνο.

Φωτογράφιση - Μοντάζ
ΑΦΟΙ ΠΙΝΑ
ΒΑΛΤΕΤΣΙΟΥ 45
ΤΗΛ. 3636180

"ΗΠΕΙΡΩΤΙΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ"

ΔΕΛΤΙΟΝ ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΗΣ ΕΝΗΜΕΡΩΣΕΩΣ

ΜΗΝΙΑΙΑ ΕΚΔΟΣΗ ΤΗΣ ΟΜΩΝΥΜΟΥ ΕΤΑΙΡΕΙΑΣ

ΕΤΟΣ ΙΓ'

ΤΕΥΧ.
126

ΜΑΡΤΙΟΣ 1987

Γραφ.: Μαυρομιχάλη 7 - 106.79 'Αθήνα
Τηλ. 36.21.651 — 63.99.783

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

	Σελ.
Πρόσκληση σέ όμιλία	89
Βιογραφικά 'Ομιλητρίας Μ. Λιόλιου	91
Γ. Σταμάτη. Μάλι Σπάτ — 'Ε- μιν 'Αγᾶ	92
Γιάν. Πινδέα. 'Η 'Ηπειρος πρὶν έκατό χρόνια καί κάτω	94
Μιχ. Κ. Πετροχειλου. Οί Ζάπ- παι	96
*Αλεξ. Σ. Τσουκανέλη. Παλιά Γιαννιώτικα	97
Κικῆς Νικολαΐδου - Στυλιανοῦ. 'Εκδρομή στήν Κέρκυρα	98
*Αλεξ. Χ. Μαμμοπούλου. Χαρι- τολογικά στοιχεία ἀπό τήν 'Ηπειρωτική Λαϊκή σοφία. (Συνέχεια καί τέλος)	99
Κων. Ι. Φωτοπούλου. Τά Γιάν- νινα (τέλος)	116
Κων. Φρόντζου. Βιογραφικά	120
*Αλεξ. Χ. Μαμμοπούλου. Κων. Φρόντζος καί τὸ ἔργο τῆς ΕΗΜ	121
Τῆς Συντάξεως. 'Ηπειρωτική Πνευματική Ζωή καί Κίνηση	124
Τῆς Συντάξεως. 'Εσωτερική Ζωή καί Κίνηση	127
*Ανδρ. Καρζῆ. Νικόπολη	131

ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟ :

Γ. Μπρουζιώτης — Γ. Κατσαρός
Κωλέττη 4, 106 81
Τηλ. 360.38.20, ΑΘΗΝΑ

ΠΡΟΣΚΛΗΣΙΣ

Ἡ «Ἡπειρωτική Ἐταιρεία» ὀργα-
νώνει τὴν 23ην Μαρτίου 1987, ἡμέ-
ρα Δευτέρα καὶ ὥρα 7.30' μ.μ. στὴ
μεγάλῃ αἴθουσα τῆς Ἀρχαιολογι-
κῆς Ἐταιρείας Ἐλευθ. Βενιζέλου
22 — Ὀμήρου, πνευματικὴ ἐκδή-
λωση.

Θὰ μιλήσει ἡ Φιλολόγος κυρία
Μαίρη Λιόλιου, μὲ θέμα:
JEAN MOREAS, ὁ Ἡπει-
ρωτικῆς καταγωγῆς
Ἑλληνογὰλλος Ποιη-
τῆς καὶ τὸ ἔργο του.

Παρακαλοῦμε νὰ εὐαρεστηθῆτε
νὰ τιμήσετε τὴν Ἡπειρωτικὴ ἐκδή-
λωση μὲ τὴν παρουσία σας.

ΕΙΣΟΔΟΣ ΕΛΕΥΘΕΡΑ.

Μέ τιμή

Ὁ Πρόεδρος

ΑΛΕΞ. Χ. ΜΑΜΜΟΠΟΥΛΟΣ

Ὁ Γεν. Γραμματέας

ΣΤΑΘΗΣ Δ. ΛΑΜΠΡΙΔΗΣ

Ὁ Κοσμήτωρ

ΕΥΘΥΜΙΟΣ ΝΙΚΟΥ

Μηνᾶ Στράτη — Στὸ ἔμπα τοῦ Χωριοῦ

(1—15 Μαρτίου αἵθουσα Παρνάσσου)

ΜΑΙΡΗ ΣΙΜΩΝΗ- ΛΙΟΛΙΟΥ

Γεννήθηκε στη Θεσσαλονίκη και κατάγεται από τη Χαλκιδική.

Τελείωσε τη στοιχειώδη εκπαίδευση στην 'Ακαδημία 'Αλεξανδρουπόλεως που φιλοξενούνταν στη Θεσσαλονίκη. Γυμνασιακά μαθήματα παρακολούθησε στο Γ' Γυμνάσιο Θηλέων Θεσσαλονίκης και υπήρξε μαθήτρια του αείμνηστου τότε Γυμνασιάρχη Κωνσταντίνου Γκράτζιου.

Παράλληλα με τις γυμνασιακές της σπουδές τις οποίες τελείωσε με άριστα παρακολουθούσε μαθήματα πιάνου στο Κρατικό 'Ωδείο Θεσσαλονίκης στην τάξη του μαέστρου κ. Γεωργίου Θυμή, και μαθήματα γαλλικών στη Γαλλ. Σχολή Καλογραιών SAINT - VINCENT και στο LYCEE FRANCAIS της Θεσσαλονίκης.

Είναι πτυχιούχος — με πτυχίο λί-

αν καλῶς — του 'Αριστοτελείου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης της Φιλοσοφικής Σχολής του Τμήματος Γαλλικής Φιλολογίας.

Διορίστηκε στη Δημόσια Μέση 'Εκπαίδευση και υπηρέτησε στο Ε' Γυμνάσιο Θηλέων Θεσσαλονίκης με Γυμνασιάρχη τον κ. Στάθη Λαμπρίδη.

“Ομως ή έντονη προσωπικότητά της δέν τήν έμπόδισε παρ' όλες τις οικογενειακές υποχρεώσεις της να διευρύνει τις γνώσεις της παρακολουθώντας ως τακτική φοιτήτρια μαθήματα Φιλοσοφίας — Παιδαγωγικής — Ψυχολογίας στη Φιλοσοφική Σχολή του Πανεπιστημίου 'Αθηνών.

Είναι μέλος του Διοικητικού Συμβουλίου της «'Ηπειρωτικής 'Εταιρείας», καθώς και μέλος του Διοικητικού Συμβουλίου της «Μάνας του Πωγωνίου».

Μάλι Σπάτ - Έμιν Άγᾶ

ΤΟΥ ΓΙΩΡΓΟΥ ΣΤΑΜΑΤΗ

Ήταν ἡ ἐποχή πού ἂν κατέβαινες διαψασμένος τὸ ρεματάκι πού κε-
λάριζε τὸ ἀναβρυστικὸ νεράκι πού
θὰ ἀνάσαινες πίνοντάς το, ὅχι λί-
γες φορὲς θὰ σὲ ξάφνιαζε καὶ τὸ ἀ-
νεπάντεχο βρούούστ! τοῦ λαγοῦ
πού πάντα διαλέγει τὸ μέρος πού
θὰ γιατακιάση νὰ περάση τὴ μέρα
του.

Στὴν τωρινὴ ἐποχή, πολὺ σπάνια
θὰ συμβῇ κάτι τέτοιο ἀφοῦ τὰ θη-
ράματα κινδυνεύουν νὰ ἐξαφανι-
στοῦν ἀπὸ αἰτίες πού τόσες φορὲς
ἔχουν κατὰ κόρον εἰπωθεῖ καὶ γρα-
φτεῖ.

Εἶναι ἀρκετὰ χρόνια πού δυὸ φί-
λοι κυνηγοὶ ὁ Ζ. καὶ ὁ Κ. πῆγαν κυ-
νήγι λαγοῦ πρὸς τὰ γύρω τοῦ Έμιν
- Άγᾶ κυνηγοτόπια.

Πρὸς τὸ μεσημέρι, κουρασμένοι
καὶ οἱ δυὸ ἀπὸ τὴν πορεία χωρὶς
κανένα ὄφελος γιατί δὲν εἶχαν τύ-
χη νὰ θάλουν στὸ σακκίδιό τους
λαγό, ἔκατσαν κοντὰ σ' ἓνα ἀνα-
βρυστικὸ νεράκι νὰ τσιμπήσουν τὸ
λιτό τους φαγητό καὶ νὰ ξεδιψά-
σουν κι' αὐτοὶ καὶ τὸ σκυλί τους ἀ-
πὸ τὸ νεράκι τῆς ρεματιάς.

Ὁ Ζ. δὲν ἦταν μόνο κυνηγός, ἦ-
ταν καὶ πρωτότυπος καλαμπουρ-
τζής, ἓνα χάρισμα πού δὲν τοῦλει-
πε οὔτε στίς δυσκολότερες ὥρες
τῆς ζωῆς του καὶ ἐξηγοῦμαι:

Ήταν ἀνάπηρος τοῦ πολέμου 1940
—41 πού ξεπάγιασαν τὰ πόδια του

στὸ Μάλι-Σπάτ, νομίζω, καὶ ἔχασε
(Θεὸς σχωρέστον τώρα γιατί δὲν
ζεῖ) τὸ μὲν ἓνα πόδι ἀπὸ τὸ γόνα,
τοῦ δὲ ἄλλου τοῦ ἔκοψαν ὅλα τὰ
δάχτυλα, καὶ κυκλοφοροῦσε μὲ ἀ-
ναπηρικὸ ξύλινο πόδι στὸ ἓνα, ἐνῶ
στὸ ἄλλο φοροῦσε παπούτσι καὶ ὁ-
δηγοῦσε καὶ ἀναπηρικὸ αὐτοκίνητο.

Ύπῆρξε ἐποχή πού ὁ Ζ. ἔμπαινε
σὲ Νοσοκομεῖο γιὰ νὰ ἰδῇ διαφό-
ρους συναδέφους του μὲ ἀναπηρία
πού ἀνάσαινε ὅλο τὸ Νοσοκομεῖο ἀ-
πὸ αἰσιοδοξία γιὰ τὴν ἐξέλιξη τῆς
ἀσθενείας τοῦ καθενὸς πού εἶχε θα-
ρεϊὰ ἀναπηρία ὅταν ὁ Ζ. ξεφώνιζε:
«Έ! τί στραβομουτσουνιάζετε ρέ,
δὲν ντρέπεστε, γιὰ κυτῶτε ἐμένα
μὲ δυὸ πόδια σακατεμένα καὶ πάω
κυνήγι πού δὲν μὲ φθάνουν οἱ ἄλ-
λοι πού ἔχουν τὰ δυὸ τους γερά...
ἄντε ρίξτε το ἔξω καὶ δὲ θὰ χάσε-
τε».

Λοιπόν, ἐκεῖ στὸ ρεματάκι πού ἔ-
κατσαν νὰ κολατσίσουν ἦρθε δειλὰ
- δειλὰ κι' ἓνα παιδάκι ἀπ' τὸ δι-
πλανὸ χωριὸ καὶ μασοῦσε δυὸ σῦκα
πού ἔκοψε ἀπ' τίς συκιές του.

Καὶ ὁ Ζ. ρωτάει τὸν μικρό:

—Τί τρῶς ρέ κοντοστούπη, σῦκα;

—Ναὶ ἀπαντάει ὁ μικρός.

—Καὶ ποῦ τᾶκλεψες τὰ σῦκα ρέ;

—Δὲν τᾶκλεψα, εἶναι ἀπὸ δική
μου συκιά.

—Ἄντε πῆγαινε καὶ φέρε καὶ μᾶς

μερικά νὰ σοῦ δώσω δυό τάλληρα.
Ὁ μικρὸς δὲν ἀπάντησε καὶ ἔμεινε σκεπτικὸς καὶ ὁ Ζ. ἐπιμένει, ἄντε θὰ πᾶς; θὰ σοῦ δώσω 20 δραχμές.

Ὁ μικρὸς καὶ πάλι δὲν ἀπαντᾷ.
Τότε ὁ Ζ. βγάζει ἀπ' τὸ σακκιδίό του ἓνα σουθλί πού μ' αὐτὸ ἔρραβε τὰ λουριά τοῦ ἀναπηρικοῦ ποδαριοῦ του σὰν πάθαιναν ζημιά, καὶ χτυπώντας το δυνατὰ στὸ ξύλινο πόδι τοῦ ἀπ' ἔξω ἀπ' τὸ παντελόνι, τὸ σουθλί ξεπέρασε τὸ πόδι καὶ βγῆκε ἀπ' τὴν ἄλλη μεριά τοῦ παντελονιοῦ ἐνῶ ὁ Ζ. φώναζε: "Ἐτσι τοὺς κάνω ὅσους δὲν μ' ἀκοῦνε!

Τὸ παιδάκι ξαφνιάστηκε καὶ σιαστισμένο ὅπως ἦταν ὀπισθοχώρησε φοβισμένο δηλώνοντας:

—«Πάω, πάω νὰ σᾶς φέρω... σὺ κα...».

Ἀλλὰ τό... πρᾶμα δὲν σταματᾷ ἐδῶ, ἔχει κι' ἄλλη συνέχεια.

Τὸ ξύλινο πόδι τοῦ Ζ. δὲ χρησίμευε μόνον... γιὰ ἀπειλὴ στὰ παιδάκια πού νόμιζαν ὅτι τρυποῦσε πραγματικὸ πόδι ὁ Ζ. μὴ ξέροντας ὅτι τὸ ἴδιο ξύλινο πόδι χρησίμευε καὶ γιὰ... παλούκι πού ἔδενε τὴν ἀλυσσίδα τοῦ σκυλιοῦ του ὅταν κάθονταν κάπου νὰ ξεκουρασθῇ.

Καὶ ὅπως τὸ σκυλὶ κουρασμένο καὶ δεμένο ἀπ' τὸ ξύλινο πόδι τ' ἀφεντικοῦ τοῦ εἶχε κουλουριαστεῖ δίπλα στ' ἀφεντικό του καὶ ξεκουραζόταν, ὅπως τὸ παιδάκι ἔτρεξε πρὸς τὸ ρέμα γιὰ νὰ πάη πρὸς τὴ συκιά τοῦ ξεπετάχτηκε ἓνας λαγὸς πού ὁ ἀθεόφοβος, στὴ σαστιμάρα του ἔπese κάτ' ἐπάνω στὸ σκυλὶ πού κουλουριασμένο κοιμώνταν...

Καὶ τὸ θαῦμα ἐγίνε.

Ὁ σκύλος πετάγεται ξαφνικὰ καὶ

ρίχνεται νὰ ἀρπάξη τὸ λαγὸ χωρὶς νὰ τὸ πετύχει... ἀλλὰ στὴ βιασύνη τοῦ πέτυχε κάτι ἄλλο...

Ξεκόλλησε ἀπ' τὰ λουριά πού τὸ συγκρατοῦσαν τὸ ξύλινο πόδι καὶ ὅπως ἦταν δεμένο στὴν ἀλυσσίδα τοῦ σκυλιοῦ τὸ πῆρε σβάρνα τὸ ξύλινο πόδι τρέχοντας πίσω ἀπ' τὸ λαγὸ. Ἐνῶ ὁ Ζ. ἔμεινε ἀνήμερος νὰ μετακινηθῇ καί... χαμογελαστὸς παρακολουθοῦσε ἄλλη μιὰ ὥραία σκηνή.

Στὸν αὐτοκινητόδρομο Ἰωαννίνων — Πρεθέζης πού ἦταν πολὺ κοντά, περνοῦσε ὁ Σ. καθάλα στὸ μουλάρι τοῦ ἓνας μεσήλικας πού πήγαινε στὸν κοντινὸ νερόμυλο νὰ φορτώσῃ τὴν ἄλεσιά του πού εἶχε ἀφίσει ἐκεῖ ἀπὸ τὸ θράδυ νὰ τὴν ἀλέσῃ ὁ μύλος, κόντεψε νὰ σκοτωθεῖ ὅπως τὸν πέταξε ἀπὸ τὸ σαμάρι τὸ κατατρομαγμένο μουλάρι καθὼς διάβηκε ξαφνικὰ δίπλα τοῦ τὸ σκυλὶ πού πίσω του χοροπηδοῦσε μὲ θόρυβο τὸ δεμένο ξύλινο πόδι ἀπ' τὴν ἀλυσσίδα τοῦ καὶ τὸ ζῶο κατατρόμαξε καὶ τὸν ἔρριξε τὸν καθαλάρη.

Χρειάστηκε πολὺς κόπος γιὰ ἀποκατάστασιν τῆς γαλήνης σὲ ὅλους πού τόσες διαβολεμένες συμπτώσεις ἦρθαν νὰ δημιουργήσουν αὐτὰ τὰ πρωτότυπα πράγματα στὸ Ἐμὶν - Ἀγᾶ.

Ὁ συγκυνηγὸς τοῦ Ζ. ὁ καϋμένος ὁ Κ... πού μοῦ τὸ διηγοῦνταν ἔρραβε... ὅλο τὸ ἀπόγευμα λουριά γιὰ νὰ ξανατοποθετήσῃ τὸ ταλαιπωρημένο πόδι τοῦ Ζ. καὶ νὰ τὸν κάνῃ νὰ περπατήσῃ ὅπως πρίν. "Ὅσο γιὰ τὸ παιδί... ἀκόμα τὰ φέρνει τὰ σῦκα! Πῆρε λαχτάρια πού θὰ τὴ βλέπη στὸν ὕπνο του.

Η "Ηπειρος πρὶν ἑκατὸ χρόνια καὶ κάτι

ΤΟΥ ΓΙΑΝΝΗ ΠΙΝΔΕΑ

Γιὰ τὴν ἀνάληψη τῆς στήλης αὐτῆς βασίστηκα στὴν παρότρυνση τοῦ σεβαστοῦ καὶ γνωστοῦ ἐρευνητῆ καὶ συγγραφέα κ. Μάνθου Οἰκονόμου. Ὁ ὁποῖος, ἐκτὸς τῆς προθυμίας του νὰ μὲ βοηθήσει, ὅποτε χρειασθεῖ, ἔθεσε στὴ διάθεσή μου τὴν πλούσια συλλογὴ του ἀπὸ φωτοτυπίες ἄρθρων καὶ ἰδίως ἀνταποκρίσεων ἀπὸ τὰ Γιάννινα, ἑλληνικῶν ἐφημερίδων τοῦ περασμένου αἰῶνα, ποὺ ἐκδίδονταν στὴν Ἀθήνα, τὴν Πόλη, τὴ Σμύρνη, τὸ Βουκουρέστι κί' ἄλλου. Στὰ ἀποκόμματα αὐτὰ καθρεπτίζεται κυρίως ἡ κατάσταση τῆς τουρκοκρατούμενης Ἡπείρου, ἡ ὁποία, σὰν νὰ μὴ ἔφτανε ὁ ζυγὸς τῆς σκλαβιάς καὶ ἡ φυσικὴ φτώχεια τοῦ ἐδάφους, ἔπρεπε νὰ ταλαιπωρεῖται καὶ μὲ τὶς ἀνυπόφορες, πολλές φορές, μετεωρολογικὲς συνθήκες. Μὲ ξηρασία τὸ καλοκαίρι, μὲ κορδόνι φθινοπωρινὲς βροχὲς καὶ πλημμύρες καταστρεπτικὲς, μὲ χιόνια καὶ πάγους τὸν χειμῶνα στίς βουνίσιες περιοχές. Πέρα ἀπὸ αὐτά, βασανίζονταν ἀπὸ συχνὲς ληστείες, καθὼς καὶ ἀπὸ τὶς ἐνδοφυλετικὲς διενέξεις, ποὺ κατέληγαν συχνά σὲ αἱματηρὲς συμπλοκές.

Παράδειγμα, τὰ ἀνταρτικὰ σώματα βουλγάρων, σέρβων καὶ θάχων, ποὺ ὑποστηρίζονταν μὲ ὅπλα καί... «χρυσίον» ἀπὸ πηγὲς ἔξω τοῦ Ἑλληνικοῦ χώρου. Τότε (1879) ἄρχισε νὰ ἐνεργοποιεῖται περισσότερο

καὶ ἡ ἐθνοφροσύνη τῶν Ἀλβανῶν, ποὺ ἐπιθυμοῦσαν κί' αὐτοὶ ἐλευθερίαν κί' ἀνεξάρτητο κράτος.

Φυσικά, τὶς διενέξεις αὐτὲς ἐνθάρρυνε ἢ καὶ ὑποκινούσε ἡ τουρκικὴ κυβέρνηση, ἐφαρμόζοντας τὸ «διαίρει καὶ βασίλευε»! Ἀποτέλεσμα δὲ ὅλων αὐτῶν τῶν ἀντιξοοτήτων ἦταν ἡ διαρροὴ τοῦ ἡπειρωτικοῦ πληθυσμοῦ καὶ μάλιστα τῶν Ζαγορισίων πρὸς ἄλλα μέρη, πιὸ ἥσυχά, τῆς Βαλκανικῆς, ὅπως στὴ Ρουμανία, τὴν Αἴγυπτο, τὴν Πόλη, τὴν Σμύρνη, ἢ ὅπου ἄλλου ὑπῆρχαν παλιοὶ ἡπειρωτικοὶ πυρῆνες. Καὶ μὲ ὅλ' αὐτά, οἱ Ἡπειρώτες, καὶ στὰ πατρῶα χωριά τους, ὅσοι ἔμειναν ἐκεῖ, ἢ ὅπου ἄλλου πῆγαιναν... «ὅπου γῆς καὶ πατρίς», ζοῦσαν μὲ τὸν ἀκοίμητο πόθο τῆς λευτεριάς, ποὺ τὸν ὑπονοοῦσε καὶ τὸν ὑποδαύλιζε στὴν καρδιά τῶν ραγιαδῶν μὲ τὴν λέξη «ποθούμενο» ὁ ἐθναπόστολος Κοσμάς. Καὶ δούλευαν σκληρὰ στὴν πικρὴ ξενιτειά, ἀπαλύνοντας τὸν πόνο καὶ τὴ νοσταλγία τους μὲ τὰ παραπονιάρικα τραγούδια τοῦ μισεμοῦ. Μοχθοῦσαν κί' ἴδρωναν μὲ τὴν ἐλπίδα νὰ καζαντήσουν γ ρ ὁ σ ι α καὶ φ λ ο υ ρ ι ά, ἀρκετὰ νὰ βοηθήσουν τοὺς δικούς τους, ἀλλὰ καὶ τὸ χωριό τους — καὶ τὴν πατρίδα, ἂν μπορούσαν, ὅταν, μὲ τὴ βοήθεια τοῦ Θεοῦ, θὰ γύριζαν στὴ γενέτειρά γῆ!

Ἐ κ α τ ὸ κ αὶ κ ά τ ι χ ρ ὸ

ν ι α π ί σ ω, λοιπόν, ἀναδρομή στὸν Τύπο γιὰ ν' ἀναπλάσουμε, ὅσο μπορούμε, τὴ ζωὴ τῶν ραγιαδῶν μὲ τὰ καθημερινὰ συμβάντα.

Ληστοκρατία στὴν "Ἠπειρο

Παράδοξα, ἀλλὰ πραγματικά τὰ ὅσα εὐτράπελα ἀναφέρονται στὸν παραπάνω τίτλο καὶ τὰ παρακλάδια του. Τὸ ἀληθές δὲ τοῦ γραπτοῦ μου λόγου θασίζεται σὲ τεκμήριο. Σὲ ἀπόσπασμα μιᾶς «ἰδιαιτέρας ἀλληλογραφίας» (ὅπως λέγονταν τότε ἡ δημοσιογραφικὴ ἀνταπόκριση) ἀπὸ τὰ Γιάννινα, μὲ ἡμερομηνία 22 Αὐγούστου 1880, ποὺ δημοσιεύθηκε στὴν ἀθηναϊκὴ ἐφημερίδα «Αἰὼν» στὶς 29 τοῦ ἴδιου μηνᾶ.

Πᾶμε νοερὰ στὴ γενέτειρά μας "Ἠπειρο, γιὰ νὰ «ζήσουμε» σὰν ἐπίκαιρο τὸ ἀκόλουθο κείμενο:

«Ἀλλ' ἐνῶ τόσον ἐπιμελῶς φροντίζουν¹ ν' ἀφαιρῶσιν ἀπὸ τῶν χειρῶν τοῦ Χριστιανοῦ πᾶν ὄπλον, μήπως δύνανται ἢ θέλουσι νὰ τῷ παρὰσχῶσι τουλάχιστον ἀσφάλειάν τινα ἀπὸ τῶν παντοίων κινδύνων, οἵτινες τὸν περιεκυκλοῦσι; Πολλοὺ γε καὶ δεῖ. Ἡ ληστεία λυμαίνεται αὖθις πᾶσαν τὴν χώραν, πανταχόθεν ἀγγέλλονται ἐμφανίσεις ληστρικῶν συμμοριῶν. Προχθές, παρὰ τὸ Χάνι Καλμπάκι, εὐρέθη φονευμένος ὁ γνωστὸς ἐκ Κονίτσης ἔμπορος Γ. Λύτας καὶ τις Ὁθωμανὸς Κωλονιάτης συνοδοιπόρος του. Αἱ δὲ ἠνωμένοι συμμορίαι Κούσιου, Μπραζιώτου κλπ., περὶ ὧν προχθές σᾶς ἔγραψον, περιέρχονται ἤδη φανερά

εἰς τὰ Βλαχοχώρια τοῦ Ζαγορίου, εὐωχούμεναι καὶ πανηγυρίζουσαι ἀκωλύτως καὶ προκαλοῦσαι μάλιστα τὰ στρατιωτικὰ ἀποσπάσματα, ἀλλ' εὐτυχῶς οὐδένα Χριστιανὸν κακοποιοῦσαι, τοῦθ' ὅπερ ἐπαυξάνει τὴν ὀργὴν τῶν ὀθωμανικῶν Ἀρχῶν. Μετὰ τὴν καταστροφὴν τῆς ἀτυχοῦς Βωβούσης, ἧς οἱ κάτοικοι κατέφυγον ἤδη εἰς τὰ πέριξ χωρία, οἱ μὲν Τουρκαλθανοὶ ὁδοφύλακες ἐπεχείρησαν νὰ εἰσβάλωσιν καὶ εἰς τὴν Μπράζιαν, ἀλλ' ἀπεκρούσθησαν ἐνόπλως ὑπὸ τῶν χωρικῶν, οἱ δὲ λησταί, εἰς 150 ἀνερχόμενοι, ἐστρατοπέδευσαν εἰς τὸ χωρίον Παληοσέλι. Τὸ περίεργον δὲ εἶναι, ὅτι συναντήσαντες ἐκεῖ προχθές περιοδεύοντα τὸν Ἐπίσκοπον Βελλᾶς, τὸν παρεκάλεσαν καὶ ἐτέλεσε χάριν αὐτῶν λειτουργίαν, καθ' ἣν καὶ ἐκοινώνησαν τῶν ἀχράντων μυστηρίων πάντες μετὰ πολλῆς κατανύξεως».

Ἀπορῶ πῶς καὶ δὲν ζήτησαν ἀπὸ τὸν Ἐπίσκοπο οἱ... θεοφοβούμενοι ἐκεῖνοι ληστές, καὶ νὰ ἐξομολογηθοῦν, πρὶν νὰ μετλάβουν, γιὰ νὰ συγχωρηθοῦν τὰ κρίματά τους. Ἐγώ, π.χ. νοιώθω τὴν ἀνάγκη νὰ ἐξομολογηθῶ τὸ ἐγκλημα ποὺ διαπράττω: Ἀναλαμβάνω κάτι ποὺ ἔπρεπε νὰ ἀναλάβει κάποιος καταλληλότερός μου: Τὴ νέα αὐτὴ στήλη τοῦ Δελτίου μας (περιοδικοῦ «ὄλων μας», συνεργατῶν καὶ ἀναγνωστῶν) μὲ μόνιμο τίτλο «Ἡ "Ἠπειρος πρὶν ἑκατὸ καὶ κάτι χρόνια».

Στὸ ἐπόμενο τεῦχος: Δυό... δίδυμες ληστεῖες καὶ μιὰ ἀπόπειρα ληστῶν νὰ ἀίχμαλωτίσουν τὸν Μητροπολίτη Ἰωαννίνων, τὸν ὁποῖον σὺνόδευαν σὲ περιοδείᾳ τοῦ δέκα ζαπτιέδες!

1. Ἐξυπακούοντα: οἱ Τουρκικὲς Ἀρχές.

ΟΙ ΖΑΠΠΑΙ

ΤΟΥ ΜΙΧ. Κ. ΠΕΤΡΟΧΕΙΛΟΥ

Ἀξίζει νὰ θυμηθοῦμε κάποιους στίχους ποὺ γράφηκαν τὸν Ὀκτώβριο 1888 ἀπὸ τὸ μεγαλύτερο τοῦ καιροῦ ποιητῆ, τὸν Ἀχιλλέα Παράσχο, γιὰ τὸν συνέταιρο κι' ἐκτελεστή τῆς διαθήκης τοῦ Εὐάγγελου Ζάππα «Κωνσταντῖνο Ζάππα» ἐξάδελφό του, περὶ τοὺς 15, ἀπ' τοὺς ὁποίους σὰν πιότερο ἐκδηλωτικούς τῶν αἰσθημάτων εὐγνωμοσύνης τῶν Ἀθηναίων περιορίζομαι ν' ἀναφέρω:

Ἦλθες στὴ Μάνα... Πάτησες τὸ
χῶμα τ' ἁγιασμένο

.....

Τὰ χεῖλη ποὺ σοῦ χλώμιασε ἡ ξενητεία νὰ θρέχεις,
νὰ νοιώσεις μέσα στὴν καρδιά,
μέσα στὰ σωθικά σου,
ὅτι δὲν εἶσαι ὀρφανὸς καὶ πὼς μα-
νούλα ἔχεις,
καὶ τί Μανούλα! Τὴν ξανθὴ τοῦ
ἡλίου θυγατέρα,
νεράϊδα μεσ' τὸ πέλαγος, στὸν
κάμπο ἀμαζόνα,
λιοντάρι πάνω στὸ βουνό, ἀητὸ
εἰς τὸν ἀγέρα.

Ἀηδόνι στὸ κελάδημα καὶ στὴν
τιμὴ κορώννα.

.....

Τί ὁμορφος ἐφαίνουσιν κατὰ τὴν
ώρα ἐκείνη
μεγάλο ἔργο, εὐμορφιά στὸ πρό-
σωπο ἀφήνει...

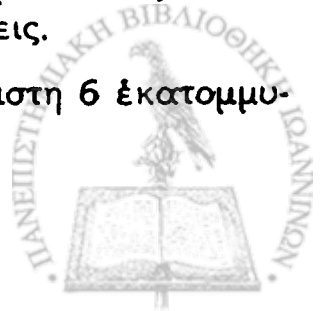
Σὰν κυπαρίσσι ὑψώνονταν ἀπάνω
τὸ κορμί σου,
καὶ τὴ μεγάλη πρᾶξι σου καθρέ-
φτιζ' ἡ μορφή σου

συγγένεες μ' ἀγάλματα παλιὰ
καὶ ξεθαμμένα
μὲ τοῦ Πλουτάρχου ἔμοιαζες τοὺς
ἄνδρας καὶ μπροστά μας
ἄλλην Ἑλλάδα ἔφερνες καὶ χρό-
νια ἀγαπημένα.

Τὸ Κωνστ. Ζάππα εἶχε προσκαλέσει στὴν Ἀθήνα ὁ Βασιλιάς Γεώργιος μὲ τὴν εὐκαιρία τῆς ἐορτῆς τῆς 25νταετηρίδας τοῦ στὸ Θρόνο γιὰ νὰ τοῦ ἐκφράσει τὴν Πανελλήνια χαρά.

Πέρα τῶν στίχων, ἄς προσθέσω, καὶ μιὰ μικρὴ ἀνάμνηση ἀπὸ τὶς Πανεπιστημιακὲς παραδόσεις τοῦ καθηγητῆ Μαριῦδάκη στά 1929, ποὺ δίδασκε τὴν κατάφωρη ἀδικία ποὺ ἄσκησε ἡ Κυβέρνηση τῆς Ρουμανίας ἀπέναντί μας κατακρατήσασα τὴν ὅλη σχεδὸν περιουσία τοῦ Ζάππα, ἐνὸς ἀπὸ τοὺς μεγαλύτερους γαιοκτῆμονές της, μὲ τ' ἀνυπόστατα ἐπιχειρήματα πὼς πλάγιοι συγγενεῖς τοῦ ἀμφισβητοῦσαν τὸ κῦρος τῆς διαθήκης, κι' ὅτι τὸ Σύνταγμά της ἀπαγόρευε στοὺς ἄλλοδαπούς τὴν ἀπόκτηση ἀγροκτημάτων. Φυσικά, μὲ τὸ ἔξοχο κι' ἀδιαμφισβήτητο κῦρος τῶν διεθνολόγων μας Πολίτη καὶ Στρέϊτ ἀντικρούσαμε κάθε ἰσχυρισμό της χωρὶς ὥστόσο ν' ἀποφύγωμε τοῦ νὰ ὑποκύψουμε στὴ θία, γιὰ τὴν ὁποία τότες ἐπὶ μακρὸ διάστημα διακόψαμε καὶ τὶς διπλωματικές μας σχέσεις.

Ἀπὸ τὴ παμμέγιστη 6 ἑκατομυ-

ΠΑΛΙΑ ΓΙΑΝΝΙΩΤΙΚΑ

Νοσταλγός τῆς γενέτειρας ὁ ἀείμνηστος καὶ διαπρεπὴς φίλος μας, ὁ Κώστας ὁ Μέρτζιος, πού, ὡς γνωστόν, ἦταν ἐγκατεστημένος στὴ Βενετία, μοῦ διηγεῖτο σὲ κάθε ταξίδι του ἢ ταξίδι μου, πολλὰ «παλιὰ» Γιαννώτικα, μεταξὺ τῶν ὁποίων καὶ τὰ ἀκόλουθα:

Τὴν παραμονὴ τῆς ἐπετείου γιὰ τὸ Τουρκικὸ Σύνταγμα (1908), ἔ-

ρίων προσφορὰ τοῦ Εὐάγγελου Ζάππα στὸ Ἔθνος μας, πού χαρακτηρίστηκε ὁ δεύτερος μετὰ τὸ Σίνα εὐεργέτης μας, ἐκτίσθηκε στὸν ἀγορασθέντα χῶρο ἀπὸ τὴν «Ὀλυμπιακὴ Ἐπιτροπὴ» πού εἶχε συσταθεῖ ἀπὸ τὸ κληροδότημα κι' εἶχε πραγματοποιήσει καὶ τοὺς τελεσθέντες στὴν Ἀθήνα ἀθλητικοὺς ἀγῶνες στὰ ἔτη 1859, 1870 καὶ 1875 τὸ σὲ σχέδιο τοῦ Γάλλου ἀρχιτέκτονα Μπουλανζέ, μέγαρο τοῦ Ζαππείου μὲ τὸ τόσο ἀριστουργηματικὸ σὲ κορινθιακοὺς κίονες προστύλιο, τὸ 1887 γιὰ δημόσιες ἐκθέσεις. Ἡ περιοχὴ, πού κι' ἐκτείνεται μέχρι τῆς πρὸ τοῦ Σταδίου γέφυρας τοῦ Ἰλισσοῦ διεμορφώθηκε ἐπὶ τῆς πρωθυπουργίας τοῦ Χαρίλαου Τρικούπη σὲ πάρκο πού χαράχθηκε ἀπὸ τὸν Ε. Ματῶν.

Προσθέτομε, στὴ Κωνσταντινούπολη ἵδρυσε ὁ Ζάππας τὸ περίφημο «Παρθεναγωγεῖο» μας καθὼς καὶ σὲ κωμοπόλεις τῆς Β. Ἠπείρου παρὰχώρησε σημαντικὲς ἐνισχύσεις.

ΜΙΧ. Κ. ΠΕΤΡΟΧΕΙΛΟΣ

θγαίνει ὁ τελάλης (ἐβραῖος συνήθως) καὶ φώναζε:

—Σηρηγήμηρα εἶνι ἡ μέρα τ' Βασιλῆος. Νὰ φάτη, νὰ πιήτη, νὰ γληντήσητη καὶ κανέννας «ρουθὸλ» (πυροβολισμό) νὰ μὴ ρίξι!...

Καί, ἓνα χαρακτηριστικὸ τῆς ἀπύθμενης πονηρίας τῶν γιαννιωτῶν Ἑβραίων:

Ὅταν κάποιος ἔχανε λ.χ. ἓνα πορτοφόλι, ὁ τελάλης πού ἦταν συνηθέστατα ὁμόθρησκός τους, φώναζε συνθηματικά, σὲ τρόπο πού οἱ Ἑβραῖοι «ἀκροαταί» του νὰ πληροφοροῦνται ἂν ὁ «ἀπωλέσας» τὸ «τζιουλμπέν» ἦταν Ἑβραῖος ἢ Τοῦρκος ἢ Ρωμηός, ὥστε νὰ κανονίση...«γκαναβίμ» τὴν κλοπὴ ἢ ἐπιστροφὴ τοῦ πορτοφολιοῦ. Ἔτσι γιὰ τὸν ἀπωλέσαντα Ἑβραῖο φώναζε:

—Ἕνας ἄνθρουπους καλός, ἔχαση ἓνα «τζιουλμπέν», ὅποιους τοῦβρη κι τ' ἀπήκαση, νὰ τοῦ φέρ' νὰ πάρ' τοῦ «μπακσίς» καὶ νάαααχ κι τοῦ σχώριου, ου, ου!...

Ἄν ὁ ἀπωλέσας ἦταν Τοῦρκος φώναζε: «Ἕνας ἄνθρωπος» ἔχαση ἓνα «τζιουλμπέν» κλπ. καὶ γιὰ τὸ Ρωμῆ «Ἕνας» ἔχασε ἓνα «τζιουλμπέν».

«Ἕνας ἄνθρωπος καλός» λοιπὸν γιὰ τὸν Ἑβραῖο, «Ἕνας ἄνθρωπος» γιὰ τὸν Τοῦρκο καὶ «Ἕνας» κλπ. γιὰ τὸ Ρωμῆ, πού θὰ μπορούσε νὰ τό.. «χαραφώση» (κρύψει) χωρὶς συνέπειες.

Αὐτὰ γιὰ τὰ «μπικὸ τσιργιανίμ» τῶν Γιαννίνων προκειμένου ὁ εὐρών νὰ κανονίση τή... «μιλάχα»!... (δουλειά).

Α. Σ. Τ.

ΕΚΔΡΟΜΗ ΣΤΗΝ ΚΕΡΚΥΡΑ

ΤΗΣ ΚΙΚΗΣ ΝΙΚΟΛΑΪΔΟΥ - ΣΤΥΛΙΑΝΟΥ

Ἀρχές Ἰουνίου 1952. Τελειώνουμε τὸ Γυμνάσιο Θηλέων καὶ πρὶν τοὺς διαγωνισμοὺς τῆς ἀποφοίτησής μας, πήγαμε ὅλη ἡ τάξη, ἐκδρομὴ στὴν Κέρκυρα.

Τὰ χρόνια ἦταν δύσκολα καὶ στερημένα. Ὅλο το χρόνο δίναμε ἀπὸ λίγα χρήματα στὸ ταμεῖο τῆς τάξης γιὰ νὰ μαζέψουμε τὸ ποσὸ τῶν ἐξόδων τῆς ἐκδρομῆς.

Πήγαμε στὴν Ἡγουμενίτσα μ' ἕνα λεωφορεῖο σαράβαλο καὶ ἀπὸ κεῖ, μ' ἕνα πλοιάριο, περάσαμε στὴν Κέρκυρα.

Οὔτε λόγος θέβαια γιὰ ξενοδοχεῖο. Φιλοξενηθήκαμε στὸ Γυμνάσιο Θηλέων Κερκύρας. Ἀνέσεις μηδέν, ἀλλὰ κέφι ἀμείωτο.

Κάθε βράδυ γυρίζοντας στὸ σχολεῖο γιὰ ὕπνο, γινόνταν ἀλαλούμ. Τραγούδι, χορὸς, καλλιστεῖα καὶ ἡ βραδυὰ ἐκλείνε μὲ αὐγοπόλεμο, μπουγέλα καὶ μαξιλαροπόλεμο.

Κεῖνο τὸ βράδυ, ὅταν ἐπιτέλους ἐπιβλήθηκε ἡ τάξη καὶ ἡσύχασε ἡ φύση, καμμιά δεκαριά ἀπ' ἐμᾶς ποὺ κοιμόμαστε στὴν ἴδια αἴθουσα, σηκωθήκαμε πατώντας στὶς μύτες τῶν ποδιῶν μας καὶ τυλιγμένες σὲ σεντόνια ὀρμήσαμε ἀπὸ αἴθουσα σὲ αἴθουσα, κάνοντας τὰ φαντάσματα.

Τί κακὸ ἦταν ἐκεῖνο, ξεφωνητὰ καὶ στριγγλιές ἀπὸ τίς συμμαθήτριες, ψεύτικα καὶ ἀληθινὰ, δημιούργησαν πραγματικὸ σάλο.

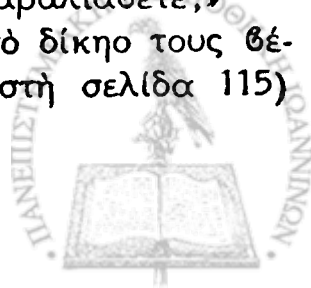
Οἱ Καθηγητές μας μὲ τὸν κ. Γυμνασιάρχη, κοιμόνταν ὅλοι μαζὺ στὴν ἴδια αἴθουσα καὶ ἀπὸ ἀθρότητα δὲν ξεμύτισε κανεὶς. Ἐξאלλες οἱ καθηγήτριες τῶν τεχνικῶν καὶ τῆς γυμναστικῆς, ἄρχισαν νὰ μᾶς κυνηγᾶνε ἀπὸ αἴθουσα σὲ αἴθουσα. Κάποια στιγμή ποὺ μᾶς ἔχασαν, θρήκαμε τὴν εὐκαιρίαν νὰ τρυπώσουμε στὰ κρεβάτια μας καὶ νὰ κάνουμε τίς κοιμισμένες. Κάποιες ὅμως δὲν τῆς ἔφτανε ποὺ ἔκανε τὸ φάντασμα μέσα στὸ σχολεῖο, θγῆκε καὶ στὸ μπαλκόνι. Οἱ καθηγήτριες θρίσκονταν στὸ διάδρομο καὶ δὲν μπορούσαμε νὰ τὴν φωνάξουμε, μὴ μᾶς ἀκούσουν.

Γιὰ νὰ τὴν εἰδοποιήσουμε ἐκσφενδονίσαμε ἕνα μαξιλάρι κατὰ πάνω της, ποὺ πέρασε σβουριχτὰ δίπλα της καὶ τινάχτηκε στὸ δρόμο.

Κάποια στιγμή τέλος πάντων, ἡ συμμαθήτριά πῆρε εἶδηση τί γινόνταν καὶ πρόλαβε καὶ τρύπωσε στὸ κρεβάτι της, τὴν στιγμή ἀκριβῶς ποὺ ἔμπαιναν οἱ καθηγήτριες στὴν αἴθουσά μας.

Ἐμεῖς σωστὰ ἀγγελούδια οὔτε ποὺ κουνιόμαστε. Τότε ἀκούστηκε ἡ φωνὴ περαστικοῦ ἀπὸ τὸ δρόμο μὲ τραγουδιστὴ κερκυραϊκὴ διάλεκτο: «Καλιὲ κορίτσια μὲ τὸ μαξιλάρι, νὰ σᾶς τὸ πετάξω στὸ μπαλκόνι ἢ θὰ κατεβῆτε νὰ τὸ παραλιάσετε;»

Σὰν θηρία, μὲ τὸ δίκρο τους θέ-
(ΣΥΝΕΧΕΙΑ στὴ σελίδα 115)

Χαριτολογικά στοιχεῖα ἀπὸ τὴν Ἑπειρωτικὴ Λαϊκὴ Σοφία

ΤΟΥ ΑΛΕΞ. Χ. ΜΑΜΜΟΠΟΥΛΟΥ

(ΣΥΝΕΧΕΙΑ ἀπὸ τὸ προηγούμενο
καὶ ΤΕΛΟΣ)

Ζωοκλόπες

Κάποτε χανόταν κανένα μουλάρι ἢ κανένα ἄλογο, πού τὸ κλέβαν Λι-
άμπιδες. Ἐνα μουλάρι κόστιζε ὅ-
τῳ λίρες κι ἔδενε τὰ χέρια τοῦ χω-
ριάτη.

— Ὅσμάν! μοῦ πῆραν τὸ μουλάρι.

— Θὰ σ' τὸ θρῶ ἐγώ.

Σὲ πέντε - δέκα μέρες τὸ μουλάρι
ξέφευγε ἀπὸ τὰ χέρια τοῦ κλέφτη
καὶ μὲ τὸ ἀλάθητο ἔνστικτο τοῦ ζώ-
ου, ὕστερα ἀπὸ περιπλάνηση ἡμε-
ρῶν γύριζε στὸ χωριό. Τὰ κατάφερ-
νε καὶ τὸ μάζευε ὁ Ὅσμάν καὶ ἄ-
χαμνὸ, ξεπετάλωτο καὶ ξεσαμάρω-
το ἀπὸ τὶς πορεῖες τὸ ἔφερνε στὸ
ἀφεντικὸ του. Ἐπαιρνε ὁ Ὅσμάν
δέκα μετζήτια, πού... τὸ θρῆκε!

Σὲ ζωοκλόπο ἀναφέρεται κι ἄλ-
λη παράδοση, πού διασώζει ὁ Γ.
Κούνδουρος.

Ἀπ' τὸ χωριὸ Περδικάρι τοῦ Δελ-
θίνου, πού δὲν εἶχε παπᾶ ἔρθαν καὶ
ζήτησαν τὸν Παπαφῶτο ἀπὸ τὴν
Πόβλα νὰ θάψει κάποιον, πού εἶχε
πεθάνει.

Ἐνας Περδικαριώτης σταμάτησε
μ' ἓνα μουλάρι πίσω σὲ μιὰ ράχη,

πού εἶχε φτάσει κι ὅλας ὁ Παπαφῶ-
τος.

— Παπᾶ μου, τοῦ λέει, ἀπόστα-
σες καὶ σοῦ ἔφερα τὸ μουλάρι νὰ
καθαλικέψεις.

— Τί λὲς μῶρε προκομένε, τοῦ ἁ-
πάντησε ὁ Παπαφῶτος, τώρα στὸν
κατήφορο μὲ θυμήθηκες; Ἄν ἤθε-
λα νὰ καθαλικέψω ἔπαιρνα τὸ γο-
μάρι μου, δὲν καρτέραγα τὸ λυκο-
σκισμένο τὸ δικό σου.

Δὲν πέρασε πολλὴ ὥρα πού φτά-
καμαν στὴν Ἀγία Τριάδα στὸ Περ-
δικάρι, σ' ἓνα μικρὸ ἐκκλησιάκι. Ἐ-
κεῖ ἦταν μαζωμένοι καμμιὰ πενην-
ταριά νοματαῖοι, ὅλοι κι' ὅλοι. Μι-
κρὸ χωριὸ τὸ Περδικάρι, δίχως πα-
πᾶ καὶ ψάλτη, καὶ δίχως δάσκαλο.

Μπῆκαν ὅλοι στὴν ἐκκλησιά, πού
ἦταν μέσα ὁ νεκρὸς, κι' ἀμέσως ὁ
Παπαφῶτος ἔβαλε τὸ πετραχήλι του
κι' ἄρχιε τὴ νεκρώσιμη ἀκολουθία:
«Μετὰ πνευμάτων δικαίων τετελει-
ωμένων», κλπ., καὶ δὲν πέρασε πολ-
λὴ ὥρα, πού τελείωσε, καὶ ψάλλον-
τας τὸ «Δεῦτε τελευταῖον ἀσπα-
σμόν» θγήκαμαν ἔξω καὶ πήγαμαν
στὸ μνήμα.

Καὶ ἐκεῖ ὁ παπᾶς πάλε τοῦ ἔψαλε
τρισάγιον. Ἐριξε λάδι ἀπὸ τὸ καν-
τήλι τοῦ Χριστοῦ στὸ σῶμα καὶ στὰ
μοῦτρα τοῦ πεθαμένου, καὶ ἐκεῖ,

πού πήρε τὸ φτυάρι γιὰ νὰ τοῦ ρίξει χῶμα στὰ μοῦτρα του καὶ νὰ τοῦ ψάλλει τό: «Τοῦ Κυρίου ἡ γῆ καὶ τὸ πλήρωμα αὐτῆς», τὸν γνώρισε τὸν πεθαμένο, ἄφησε τὸ φτυάρι στὸ σιάδι καὶ τοῦ εἶπε:

— Ἐσὺ εἶσαι, μωρ' ἀντίχριστε, πού μῶκλεψες τόσες αἵγες;

Καὶ μὲ κάποια κακία τοῦ ματάειπε :

— Ἐκεῖ! Καλὰ νὰ σοῦ γένεται, φάε τώρα χῶμα, καὶ τοῦ ἔριξε κάνα δυὸ φτυάρια.

Ἡ γυναῖκα τοῦ πεθαμένου, ἐκεῖ πού γούριαζε, ἄκουσε τὰ λόγια τοῦ παπαῦ καὶ τοῦ εἶπε:

— Καλά. Αὐτὰ τὰ ξαίρωμε, πού δὲν ἄφηκε ζωντανὴ αἷγα τοῦ κοσμάκη. Πές του τώρα πού πέθανε κάνα καλὸ λόγο γιὰ νὰ σχωρεθεῖ.

— Ὅ,τι καὶ νὰ τοῦ πεῖς αὐτουνοῦ, γνώμη δὲ θάνει. Κι' ἐκεῖ πού θὰ πάει τὰ ἴδια θὰ κάμει!

Αὐτὰ εἶπε ὁ Παπαφῶτος διπλώνοντας τὸ πετραχήλι του.

Ἠθικὲς παραβάσεις

Ἀμείλικτα ἦταν τὰ δικαστήρια τῶν γερόντων σὲ ὑποθέσεις πού εἶχαν ἀντικείμενο πα τ σ ᾱ δηλ. ζωοκλοπὴ, καὶ θ ρ α κ ι δηλαδή ἠθικὲς παραβάσεις, τὸ ἀτιμωτικὸ στίγμα θιασμοῦ γυναικός.

Γιὰ τίς δρακόντιες ποινὲς ἐπὶ ἠθικῶν παραβάσεων ἄς μοῦ ἐπιτραπῇ ν' ἀναφέρω μιὰ ἀπόφαση, πού φθάνει τὰ ὅρια τῆς ἀνατριχιαστικῆς ὑπερβολῆς καὶ προέρχεται ἀπὸ τὰ αὐστηρὰ ἦθη τῆς Χειμάρρας.

Στὸ χοροστάσι τοῦ χωριοῦ Ἀη—Βασίλης γίνεται χορός. Χορεύουν

ἄντρες. Καὶ πρῶτος σέρνει τὸ χορὸ ὁ Γιάννη Λέπουρας, πού στροβιλίζεται στὴ μέθη τοῦ χοροῦ καὶ ἀναρριπίζεται ἡ λευκὴ φουστανέλλα του.

Κάποια στιγμή μπλέκει μιὰ δίπλα, μιὰ πτυχὴ, ἓνα λαγγιόλι, ὅπως λέγεται, κι ἐφάνηκε ἐλαφρὰ ὁ μηρός, σκεπασμένος φυσικὰ μὲ τὴ μακριά, ἄσπρη βλαχόκαλτσα.

Ἀπὸ τὸ πλήθος, πού παρακολουθοῦσε πετάχτηκε μιὰ γυναῖκα, τὸν ζύγωσε καὶ ἐπανεφέρε στὴ θέση τοῦ τὸ λαγγιόλι, πού εἶχε ἀταχτήσει. Τὸ πρᾶγμα προκάλεσε αἴσθηση στὸ πλήθος καὶ σιγὰ - σιγὰ σχόλια κι ἀναβρασμό.

Συνῆλθε πάραυτα ἡ Δημογεροντία. Τὸ σκεπτικὸ της, ὅπως ἔρχεται ἀπὸ τὴν παράδοση, εἶναι ἀπλό.

— Ποιὰ εἶσαι σὺ καὶ πῶς τόλμησες; Μάνα του ὄχι, ἀδελφή του ὄχι, νύφη του ὄχι. Ἄρα εἶχες σχέσεις μαζί του καὶ γίνεσαι παράδειγμα ἠθικοῦ ἐκτραχηλισμοῦ, γιατί ἐμεῖς ἔχομε γυναῖκες κόρες κι ἀδελφές καὶ θγαίνουν τὴ νύχτα γιὰ ξύλα, γιὰ τὰ πρόβατα, γιὰ τίς γεωργικὲς δουλειές.

— Διὰ ταῦτα. Ποινὴ θάνατος!

Θὰ ἀναφέρω ἀκόμα ἀπὸ τὰ ἀνεπηρέαστα ἦθη τῆς Χειμάρρας ἓνα περιστατικὸ παντοδύναμης Δημογεροντίας, πού συγκράτησε ἀποφασιστικὰ τὴν ἐθνικὴ συνοχὴ κατὰ τὸ διάστημα τῆς δουλείας.

Ἦταν χρόνια παλιότερα στὸ τέλος τοῦ περασμένου αἰῶνα στὴ Νίβιτσα τῆς Χειμάρρας ἓνας ἀπλὸς ἄνθρωπος τοῦ Λαοῦ ὁ Λάμπρο Μουζάκης. Ἀκοινώνητος κι ἀπόβλητος

ἀπὸ μοναχὸς του. Δὲν συμμετεῖχε στὴν κοινοτικὴ ζωὴ. Δὲν συγχρωτίζονταν μὲ ἄλλους συγχωριανούς παραβαίνοντας κατ' ἐξακολούθησιν τοὺς ἀγράφους νόμους τῆς ἀλληλεγγύης τῆς φάρας.

Κάποτε χτυπήθηκε ἀπὸ τὴ μοῖρα μὲ τὸ πιὸ δυνατὸ χτύπημα, ποὺ νὰ μὴ πάθει ἄνθρωπος. Τοῦ πέθανε τὸ μονάκριβο παιδί του. Ἡ ἀπόφασις τῆς Δημογεροντίας σιωπηλὴ κι αὐτόματη ἦταν ἀνελέητη!

Μόνο αὐτὸς ἔχει πόνον; Οἱ ἄλλοι δὲν ἔχουνε; Πάσχα ὄχι, Χριστούγεννα ὄχι, βαφτίσια ὄχι, γάμο ὄχι, θάνατο ὄχι. Ἐπισημάνθηκε ἡ ἀπουσία του ἀπ' ὅλα αὐτὰ τὰ κοινὰ περιστατικὰ τῶν χωριανῶν.

— Σύρε νὰ χτυπήσεις τὴν καμπάνα, εἶπε ὁ Λάμπρο Μουζάκης σὲ κάποιον χωριανό του.

Μὰ κανεὶς Νιβιτσιώτης δὲν πῆγε. Οὔτε καμμιά ἀπὸ τίς δυὸ γυναῖκες σαθανώτριες πῆγε νὰ σαθανώσει. Οὔτε κανένας ἀπὸ τοὺς δυὸ παπάδες πῆγε σπῖτι του. Οὔτε ὁ νεκροθάφτης ἔσκαβε τὸν τάφο.

Ἐκατὸν πενήντα ἄνδρες καθόταν στὸ Μεσοχώρι, κάτω ἀπὸ τὸν πλάτανο, ὅλοι ἐκούσιοι κι ἀκούσιοι κριτὲς τοῦ ἀπόβλητου, τοῦ ἀκοινώνητου, τοῦ ξεκομμένου ἀπὸ τὴν κοινωνικὴ ζωὴ τῆς Κοινότητος.

Τότε ὁ Λάμπρο Μουζάκης βγῆκε ἐυπόλητος στὸ Μεσοχώρι. Ἔσκυψε καὶ φίλησε τὸ χῶμα καὶ εἶπε στοὺς Γερόντους:

— Συγχωρεῖστε με, ἀδέρφια μου χωριανοί. Αὐτὸ ποὺ ἔκανα γὰρ νὰ μὴ τὸ κάμει ἄνθρωπος.

Ἔτσι οἱ Μουχταροδημογέροντες

ἔδωκαν τὴν ἄδεια νὰ σημάνει ἡ καμπάνα καὶ ν' ἀνοιχτεῖ ὁ τάφος.

Καὶ πῆγαν ὅλοι στὴν κηδεῖα τοῦ μονάκριβου υἱοῦ τοῦ Λάμπρο Μουζάκη.

Παιδεία παιδεμὸς καὶ παιδαγωγικὸ σύστημα

Ἐλάτρεψαν οἱ Ἑπειρῶτες τὴν Παιδεία καὶ τοὺς Εὐεργέτες ποὺ τὴ στήριξαν. Ἔτσι ὄχι ἄδικα πῆραν τὴν προσωυμία τῆς Φιλομουσίας. Πλῆθος παραδόσεων ἀναφέρονται στὴ σκληρὴ κι ἀπάνθρωπη παιδαγωγικὴ τοῦ καιροῦ ποὺ ὡς τὰ τελευταῖα ἐβασίλευε στὴν Ἑπειρὸ καὶ τὴν Ἑλλάδα.

Ἐνα μέρος ἀπ' αὐτὲς ἔχει περιλάβει ὁ ἀείμνηστος Χρ. Χρηστοβασίλης στὰ «Διηγήματα τοῦ Μικροῦ Σκολειοῦ» καὶ ὁ ἔχων τὴν τιμὴ νὰ σᾶς μιλεῖ, στὴν πραγματεία του «Σχολεῖα καὶ διδάσκαλοι τοῦ ἀλυτρώτου Ἑλληνισμοῦ» καὶ ἡ εἰσφορὰ συνεχίζεται μὲ ἄλλους.

Νὰ πῶς καθρεπτίζεται ἡ λατρεία τῶν Ἑπειρωτῶν γιὰ τὴν παιδεία καὶ ἡ κοινωνικὴ κατάστασις τὸν περασμένο αἰῶνα ἀπὸ ἐπιστολὴ συζύγου πρὸς ξενιτεμένο σύζυγο.

«Ἐν Κορυτσᾷ 25 Μαΐου 1826

Μὲ πολλοὺς χαιρετισμοὺς σοῦ εὐχομαι γιὰ τὴν υἰεῖά σου, ἀφέντη μου Βαγγέλη.

Σοῦ φιλῶ τὸ δεξι χέρι μὲ πολλὴ τιμὴ καὶ πολὺ σεβασμὸ καὶ χαιρετίσματα πολλὰ κι ἀπὸ τὸ γιό σου Γάκη, σοῦ φιλεῖ τὸ δεξι χέρι μὲ πολὺ σεβασμὸ καὶ μὲ πολὺ πόθο, ὦ-

σπου νὰ ᾿θῃ μέρα νὰ γυρίσης στὴν πατρίδα, νὰ τὸν δῆς μεγαλωμένον.

Μάθε, ἀφέντη μου, ὅτι τῆς μακαρίτισσας μάννας ἔκαμα τὰ σαράντα, καθὼς ἔπρεπε. Προχτὲς ἐκάναμε καὶ τὰ ἐξάμηνα μὲ τὰ ὅλα καὶ μὲ κάθε τιμὴ.

Στὸ σιτάρι, παραδείγματος χάρι, ἔρριξαμε σὲ κάθε ὁκᾶ κόλλυθα ἑκατὸ δράμια καρύδι καὶ πενήντα δράμια ἀμύγδαλα, γιατίι, ὅπως τὸ ξέρεις, τὰ ᾿τρωγε πολὺ ἡ μακαρίτισσα τὰ καρύδια καὶ τ' ἀμύγδαλα, ἂν καὶ δὲν εἶχε δόντια καὶ τὰ μαसούλαε μὲ τὰ σκληρὰ οὐλά της.

Μάθε ὅτι τὸ γυιό μας Γάκη τὸν ἔβαλα στὸ σχολεῖο τοῦ δασκάλου Γκιώκα καὶ μαθαίνει καλὰ τὴν ἁλφ α β ἦ τ α. Κοίταξε μὴ ξεχνᾷς καὶ τὸ δάσκαλο μὲ κανένα παρῶ - πεσκέσι, διότι ἔχει τοῦ Γάκη μεγάλη φροντίδα καὶ τὸν μαθητεύει καλὰ.

Μ' αὐτὴ τὴν ἐπιστολὴ ἔρχομαι, ἀφέντη μου, νὰ ρωτήσω πῶς εἶσαι ἀπὸ υἰεία. Γιατὶ εἶδα ἀπόψε ἕνα ὄνειρο ὅχι τόσο καλὸ. Τὸ νοῦ μου ὅλο σὲ σένα τὸν ἔχω. Κι ἂν εὐκολύνεσαι νὰ μᾶς στείλῃς κανένα παρᾶ μὲ τὸ Σούλιο Τάταρη, δὲ θὰ κάμῃς ἄσχημα, διότι ἦρθε ὁ καιρὸς γιὰ τὰ γαλατοκομικὰ καὶ τὰ ξύλα τοῦ χειμῶνα.

Τὸ μπερκέτι εἶναι φοβερὰ ἀκριθό, δυὸ γρόσια κι ἕνα ρούπι τὸ σινίκι, τὸ στάρι. Τὸ κρέας μιὰ πεντάρρα ἢ ὁκᾶ. Φαρμάκι ἀκριθό.

Περιμένω μὲ πολλὴ ἀνυπομονησία ἀπόκρισί σου καὶ μένω ἡ ταπεινὴ νοικοκυρά σου. Κονίνω»

Φόβος καὶ τρόμος ὁ ἐρχομὸς Δα-

σκάλου τὸ φθινόπωρο.

Νὰ πῶς μᾶς δίνει τὴν ἀτμόσφαιρα ὁ Γ. Κούνδουρος:

«Ἐρθε ὁ δάσκαλος! Ἐρθε ὁ δάσκαλος! Κι ἕνα γειτονόπουλο, ὁ Κώστας Κακούτσης, ἀκούστηκε νὰ λέει:

— Οὐῖ! μωρ' ἀδερφοῦλια μου τί πάθαμαν τὰ μαῦρα, ἔρθε ὁ δάσκαλος, ὁ μαυροδάσκαλος, καὶ φίδια ποὺ μᾶς κουλούριασαν».

Τὴν ἴδια ὥρα βλέπω κι ἐγὼ τὴν μαλέκω μου τὴν Κουντουρίνα, ποὺ πῆρε στὰ χέρια της ἕνα ὁμορφο σακκουλάκι, ποὺ τῷχε φκιάζει μὲ τὰ χέρια της, κι ἔβαλε μέσα μιὰ πλάκα σχολικὴ κι ἕνα κοντύλι. Ἐρθε κοντά μου καὶ μοῦ τῶθαλε στὴν πλάτη, καὶ μὲ κράτησε ἀπὸ τὸ χέρι γιὰ νὰ μὲ πάει στὸ σχολεῖο. Τότες ἐγὼ ἔπεσα στὸ σιάδι γουριάζοντας καὶ λατσαρίζοντας κι ἔλεγα κλαίοντας :

— Ποῦ μὲ πᾶς μωρ' μαῦρο μαλέκω τὸν μαῦρο; Καλὰ εἶμαι ἐδῶ ποῦ εἶμαι! Μὴ μὲ πᾶς στὸ σχολεῖο τὸν μαῦρο! Θὰ μὲ ροκανίσῃ ὁ μαυροδάσκαλος.

Κι ἀκόμα ἄλλα πολλὰ τῆς ἔλεγα τῆς μαλέκω μου, ὅταν παρουσιάστηκε μπροστά μας ὁ Παπαχρήστος καὶ τῆς εἶπε :

— Τί σῶκαμε τὸ παιδί θειάκω Γιώργαινα καὶ μοῦ το σβαρίζεις ἔτσι; Ὁ Λώλης εἶναι καλός, γιὰ σταμάτα». Καὶ τοῦ εἶπε ἡ μαλέκω μου: «Ἐλα μωρὲ παπᾶ μου γραμμένε νὰ μὲ βοηθήσεις, τὴ μαῦρη, νὰ τὸ σ' κώσουμε ὀρθό». Ὁ Παπαχρήστος διάβαινε καὶ πήγαινε στὸ σχολεῖο γιὰ νὰ κάνει τὸν ἀγιασμό, ὅπως συ-

νηθίζονταν τὴν πρώτη μέρα, πού ἀρχινοῦσανε τὰ μαθήματα.

— Μὴ τὸ μαλώνεις θειάκω τὸ παιδί, τώρα θὰ σκωθεῖ μοναχό του καὶ θὰ πᾶμε ἀντάμα στὸ σχολειό. Αὐτὰ εἶπε καὶ μὲ πῆρε ἀπὸ τὸ ἓνα χέρι αὐτός, κι ἀπὸ τ' ἄλλο ἢ μαλέκω μου καὶ μὲ πῆγανε στὸ σχολειό. Ὁ δάσκαλος χαμογελαστός μᾶς καλοδέχτηκε, καὶ ἦρθε κοντά μου, μοῦ χαῖδεψε τὸ κεφάλι καὶ μ' εὐχήθηκε : «σιδεροκέφαλος» καὶ τοῦ εἶπε ὁ Παπαχρήστος τοῦ δάσκαλου:

— Δάσκαλε, σοῦ παραδίνω τὸ Λῶλη μου! Νὰ τὸ προστατέψεις γιατί εἶναι ὀρφανό! Καὶ τώρα τὸν ἔχω ἐγώ! Θέλω νὰ μοῦ τὸν κάνεις ξεφτέρι, γιατί μεθαύριο θὰ τὸ παίρνω κοντά μου στὴν Ἐκκλησιά, νὰ μάθει τὰ ψαλίσματα, γιὰ νὰ μὲ βοηθάει σὰν μικροψαλτάκος». Καὶ γύρισε καὶ μοῦ εἶπε:

— Λῶλη, ὁ δάσκαλος εἶναι καλὸς μὴ σκιάζεσαι τίποτας! Νὰ τὸν ἀκούς τὸ δάσκαλο γιὰ νὰ μάθεις γράμματα, καὶ νὰ γίνεις καλὸς ἄνθρωπος.

Αὐτὰ εἶπε ὁ παπᾶς κι ἔβαλε τὸ πετραχήλι του νὰ κάνει τὸν ἅγιό μου.

Σχολεῖα

Οἱ νουνεχεῖς Τοῦρκοι καταλάβαιναν τὸν κίνδυνο, πού διέτρεχε τὸ Ντοβλέτι ἀπὸ τὴν ἵδρυση Σχολείων.

«Τοῦτες τὶς καμπάνες κοιτάχτε, ἔλεγαν στοὺς φανατικούς ὁμοεθνεῖς πού κυνηγοῦσαν τὶς ἐκκλησιές, κι ἀπὲ τὶς ἄλλες ἀφήστε τὶς νὰ βαρᾶνε!»

Ἀσίγαστες οἱ προσπάθειες τῶν

Ἑπειρωτῶν γιὰ τὴν ἵδρυση Σχολείων.

Ὅταν τὸ 1908, μὲ ἐπιθυμία του, ὁ μεγάλος Δεσπότης, ὁ Προύσης Ναθαναήλ, τέκνο Πόβλας, θέλησε νὰ πάρει Δεσποτικὸ Θρόνο στὴν Ἑπειρο, ἀμέσως τὸν ἔλαβε: «Ὁ Νικοπόλεως καὶ Πρεβέζης Ναθαναήλ»!

Πρώτη δουλειὰ τοῦ Ναθαναήλ ἦτανε: Νὰ φωνάξει τὸ Μουχτάρη τοῦ χωριοῦ (1908: Τουρκοκρατία) νὰ τοῦ δώσει ὅσα γρόσια χρειάζονταν γιὰ νὰ φκειάξει καινούργιο σχολειό. Καὶ αὐτὸ γινόντανε μὲ μυστικότητα, γιὰ νὰ μὴ πάρουνε χαμπάρι οἱ Τοῦρκοι. Ὁ Γιώρη Μήτσης, ὁ τότε μουχτάρης, ἦτανε πανέξυπνος ἄνθρωπος, καὶ κατόρθωσε νὰ χτίσει καὶ νὰ ἐπιπλώσει τὸ καινούργιο σχολειὸ δίχως νὰ τὸ καταλάβουν οἱ Τοῦρκοι. Καὶ ὅσοι τὸν ρώταγαν, αὐτὸς ἀπολογιόταν:

— Δὲν εἶναι τίποτας ἀγάδες μου, ἐκκλησιὰ φκιάχνουμε, ἐκκλησιὰ!

— Ὡρὲ μουχτάρη, αὐτὸ δὲ μοῦ φαίνεται ἔκκλησιὰ, μήνα εἶναι σκολεῖο; Καὶ μὲ γελαῖς;

Κι' αὐτὸς τοῦ ἀπάντησε τοῦ ἀγᾶ:

— Τί λὲς ἀγᾶ μου; Ποῦ τὰ θρήκαμαν ἐμεῖς τὰ παιδιὰ; Τὰ παιδιὰ εἶναι φευγάτα στὴ μαυρο-ξενητεία! Καὶ σὺ μοῦ λὲς... καὶ σταμάτησε ἀπὸ τὴ συγκίνηση.

— Καλὰ ὦρὲ Γιώρη Μήτση, μὴ κάνεις ἔτσι, κι' ἐγὼ ἄνθρωπος εἶμαι καὶ στενεύομαι.

Κι' ὁ Γιώρη Μήτσης, τὸν κράταγε ἀπὸ τὸν ἄγκωνα καὶ τοῦλεγε:

— Πᾶμε, ὦρὲ Χασάν ἀγᾶ, στὸ σπίτι, νὰ πλύνεις τὰ χέρια καὶ τὰ πο-

δάρια, καὶ νὰ θάλουμε καμμιὰ χαψιά στὸ στόμα μας. "Ε! ἡ μπάμπω μου κάτι θάβαλε στὴ γάστρα!

— "Ε, ὦρὲ Γιώρη Μήτση. "Ἰνσια-λαχ = μά τὸ Θεό, εἶσαι καλὸ ἄνθρωπο. Καὶ σκολειὸ νὰ φκιάχνεις, φκιάχτο καὶ μὴ σκιάζεσαι τίποτας! "Εγὼ εἶμαι ἐδῶ! "Ο,τι θέλει ὁ Γιώρη Μήτση!

Μὲ τὴν ἐπίβλεψη τοῦ «ἀμολόη-του» Γιώρη Μήτση ἀποπερατώθηκε τὸ σκολειό, καλλίπτερο πελεκητό, σωστὸ κόσμημα τοῦ χωριοῦ. "Ἰσόγειο καὶ ἀνώγειο, δεκαοχτὼ παραθύρια εἶχε, καὶ τέσσερις θύρες. Οἱ Ποβλιῶτες τὸ καμάρωναν, ὁ δάσκαλος καὶ τὰ παιδάκια τὸ χαίρονταν.

Αὐτὸ τὸ σχολεῖο τελείωσε τὸ 1910. "Ἡ πλάκα ἡ ἐντοιχισμένη στὴ νότια πλευρὰ τοῦ χτιρίου γράφει: «Να-θαναήλ 1910».

Σ' αὐτὸ τὸ σχολεῖο ἔμαθαν γράμματα μὲ τὴν διαπαιδαγώγησι τῆς ἐποχῆς ἐκείνης, μὲ πρῶτο δάσκαλο τὸ Σταῦρο Νικόλα, τὸν πρωτοψάλτη, ἀπόφοιτο τῆς Ζωσιμαίας Σχολῆς "Ἰωαννίνων, ὡς καὶ ἀπόφοιτο τῆς "Ιερ. Σχολῆς "Ἰωαννίνων.

Ὁ ὑπουργὸς Παιδείας στὴ Θεσπρωτία

"Ομῶς μὲ τοῦ καιροῦ τὰ γυρίσματα ἡ "Υπαιθρος ἐρημώθηκε ἀπὸ τὰ τέκνα τῆς.

"Ἡ ἀνεργία τῶν τελευταίων δεκαετιῶν λύθηκε κατὰ ἐγκληματικὸ τρόπο διὰ τῆς μεταναστεύσεως τῶν πιὸ ζωντανῶν παιδιῶν τῆς στὴν "Αμερική, τὴν Αὐστραλία, τὸν Καναδᾶ, τὴ Δυτικὴ Γερμανία. Καὶ γίναμε ἀ-

δύναμοι δημογραφικὰ ἀπέναντι τῆς πολυάνθρωπης Τουρκίας.

Τὴν τύχη αὐτὴ εἶχε καὶ ἡ "Ἡπειρος καὶ ἡ Θεσπρωτία μὲ συνέπεια νὰ κλείνουν τὰ σχολεῖα τῆς. Καὶ ὑπουργὸ τῆς Παιδείας πασχίζοντας νὰ σώσει τὸ Σχολεῖο τῆς ἀκριτικῆς Πόβλας ἔφερε στὸ χωριὸ τοῦ ὁ Κούνδουρος. Σ' αὐτὴ τὴν ἐπίσκεψιν ἀναφέρεται ὁ μεσελὲς ἀπὸ τὴν Πόβλα.

«Καὶ ἦρθε! Καὶ τί ἔκαμε; Τίποτας. Μᾶς ξεγέλασε!» γράφει ὁ Κούνδουρος.

"Οταν ἔφευγε ἀπὸ τὸ χωριὸ στάθηκε στὸν "Αγιο Κοσμᾶ, μπῆκε στὴν ἐκκλησιὰ κι' ἀναψε ἕνα κεράκι γιὰ τὴν υἱεία του. "Οταν ἔβγαινε ἀπὸ τὴν ἐκκλησιὰ, ἄκουσε μιὰ γεροντικὴ φωνὴ νὰ τοῦ ἐεῖ:

— Βοήθειά σου, λεβέντη μου, ποιὸς ἀέρας σ' ἔφερε τσεδῶ;

Κι' αὐτὸς ποὺ κοντοστάθηκε ἀπάντησε:

— Καλημέρα γερόντισσα. Εὐχαριστῶ γιὰ τὴν εὐχή σου.

Καὶ τοῦ ἀπάντησε:

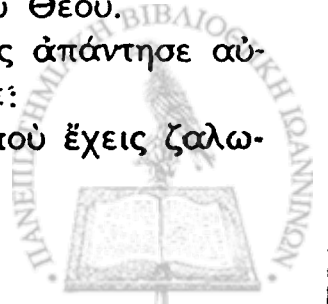
— Μήνα σὲ ξέρω καρδούλα μου, ἡ ἀφεντιά σου μοῦ φαίνεται πούεισαι μεγάλος, σὰν «ἀπουργός».

— Ναί, γιὰγιά. "Υπουργός εἶμαι, καὶ ἦρθα γιὰ τὰ παιδιὰ.

— Γιὰ τὰ παιδιὰ ἔρθες μωρ' εὐκημένο μου; Δὲν σὲ «γρώνισα» ἡ μαύρη, ποὺ νὰ μὲ κόψει ὁ Θεός. Τήραξε μωρὲ λεβέντη μου, νὰ μὴ «ξωρ νιάσεις» τὰ παιδιὰ μας ἀπὸ τὴ σιὰ τους κι' ἀπὸ τὸ σκολειὸ τους. "Ἐτσι νάχεις τὴν εὐκὴ τοῦ Θεοῦ.

— "Εννοια σου, τῆς ἀπάντησε αὐτός, καὶ τὴ ρώτησε:

— Τί εἶναι αὐτὰ ποὺ ἔχεις ζαλω-

μένα στήν πλάτη σου;

— Κλαρί είναι για τις αίγες μου, πού τις ἔχω κλεισμένες στο κατώϊ. Ἡ μάνα σου, πού καλὸ νᾶχει, δὲν ζαλώνεται για τις αίγες της; Για τὴν ἔχεις κοντά σου στήν πολιτείγια;

— Ναί, γιαγιά, στήν πολιτεία τὴν ἔχω, καὶ ξεκίνησε νὰ μπεῖ στο ὑπουργικὸ αὐτοκίνητο.

Δὲν πρόλαβε νὰ μπεῖ καὶ ἄκουσε μιὰ ἄλλη φωνὴ πού τοῦ ἔλεγε:

— Καλὸς Χριστιανὸς εἶσαι, ἀφοῦ ἄναψες κερὶ στὸν Ἅγιο Κοσμᾶ. Ὁμῶς ἡ Ἁγιοσύνη του ἄνοιγε σκολειά, κι' ἡ ἀφεντιά σου τὰ κλείνει! Δὲν ντρεπόμεθα λιγάκι;

Ὁ Ὑπουργὸς ἀπόμεινε ὀρθὸς στὴ θύρα τοῦ αὐτοκινήτου, γιατί φωνὴ ἄκουγε κι' ἄνθρωπο δὲν ἔβλεπε.

— Ἐβγα νὰ σὲ δῶ, δὲν σὲ βλέπω! τοῦ ἀπάντησε ὁ Ὑπουργός.

— Δὲν χρειάζεται οὔτε νὰ μὲ ἰδεῖς οὔτε νὰ σὲ ἰδῶ. Ἄιντε στο καλό! Φεῦγα!

Ὅπως ἔμαθα ἀργότερα αὐτὸς ἦτανε ὁ Ἀντώνης... πού ἐκεῖ πανήδρομα ἔβασκε τίς αίγες του. Καὶ τότες καὶ τώρα».

Φορολογικά - Τοκογυφία

Σκληρὴ ἦταν ἡ φορολογία τῶν ραγιαδῶν ἐπὶ Τουρκοκρατίας καὶ ἡ νομοθετημένη καὶ ἡ αὐθαίρετη καὶ περιστάσιακὴ μὲ ποικιλώνυμους φόρους τῶν Ἀγάδων καὶ Σπαχήδων τιμαριούχων πλουσίων σὲ εἰσόδημα περιοχῶν, ὅπως ἡ περιφέρεια Ἀρτας καὶ Πρέβεζας, Θεσπρωτίας καὶ κάμπου Ἰωαννίνων, κάμπων Δροπόλεως καὶ Δελθίνου καὶ ταυτόχρο-

να ἡ τοκογυφία.

Πλούσια ἡ συγκομιδὴ τῶν παραδόσεων ἀπὸ τὰ περιστατικά.

«—Στὸ Νεφοῦζι κάθε γεννώμενος ἀρσενικὸς χριστιανὸς ἐχρεώνονταν μὲ δυὸ μετζήτια.

—Τζιντζιρέ ἦταν ὁ σημερινὸς φόρος τῶν ἀμθύκων, κληρονομιά ἀπὸ τότε. Δὲν φορολογοῦσε ὅμως τὸ λίγο, μὰ τὸ πολὺ. Μὲ τὸ θάνατο τοῦ ὀφειλέτου ἀπεσθενύετο καὶ κάθε ὀφειλή. Οἱ κληρονόμοι δὲν πληρῶναν φόρους. Καὶ σὲ περίπτωσι ἀνέχειας ἀποδειγμένης φόρος δὲν πληρωνόταν Ἐκεῖ πού δὲν ἔχει, δὲν παίρνει καὶ ὁ Ἀλάχ.

Διηγοῦνται ὅτι ὁ Ἀσλὰν Τζέκος ἀξιωματικὸς καὶ ὁ Σερίφ Σέχου, σουφαρῆς πῆγαν στὴ Ζαγοριά σὲ μιὰ γυναῖκα νὰ εἰσπράξουν τὸ νιζαμιέ (ἀντισήκωμα - στρατιωτικὴ ἀπαλλαγὴ πρὸ τοῦ 1908).

—Χρωστᾶς τόσα γρόσια ἀπὸ νιζαμιέ, 2 μετζήτια τὸ ἄτομο!

Ἡ Ζαγοριανὴ σηκώνει μὲ ἀγανάκτηση τὸ ἀρσενικὸ παιδί, πού κρατοῦσε στήν ἀγκαλιά της καὶ τοὺς τὸ πέταξε.

—Πάρ' τὸ παιδί! Οἱ γυναῖκες δὲν πληρώνουν νιζαμιέ».

Καὶ τὰ ὀπωροφόρα στὴ δεκάτη

Στὸ φόρο τῆς δεκάτης ὑπάγονταν καὶ τὰ ὀπωροφόρα δένδρα. Κάθε ρίζα ἐπλήρωνε 5 γρόσια τὸ χρόνο.

Οἱ δεκατάρηδες ἐγύριζαν κάθε χρόνο καὶ κάναν ἓνα εἶδος ἀπογραφῆς τῶν δένδρων.

—Πόσα δένδρα ἔχεις; Ρωτοῦσε ὁ δεκατάρης.

—“Εχω ἑφτά δένδρα, ἀπαντοῦσε ὁ χωριάτης.

—Αὐτὸ ἐκεῖ τί εἶναι;

—Αὐτὸ δὲ βαστάει! Δηλαδή δὲν ἔδενε καρπὸ, ἦταν ἔτοιμο νὰ πεθάνῃ.

Τότε ὁ ἕνας δεκατάρης στύλωνε τὶς πλάτες στὸ δένδρo, ὁ ἄλλος σκαρφάλωνε στίς πλάτες τοῦ κι ἀπ’ ἐκεῖ ἀνέβαινε στὸ δένδρo.

—Νά! βαστάει, πῶς δὲ βαστάει!

”Ετσι ἀπόδειχνε πῶς τὸ δένδρo ἀφοῦ δὲν πέφτει μὲ τὸ θάρος εἶναι γερὸ καὶ πρέπει νὰ πληρώσῃ φόρο μπαίνοντας στὴν ἀπογραφή.

Τοκογλυφία

Ὁ Μάϊκο Λιολιότσης ἀπὸ τὸ Ἀργυρόκαστρο εἶχε δανείσει σὲ μιὰ οἰκογένεια τοῦ Λόγγου τῆς Δροπόλεως μὲ τόκο. Πήγαινε λοιπὸν κάθε τόσο καὶ εἰσέπραττε τοὺς τόκους. Κάποτε ὅμως οἱ τόκοι ἀργοῦσαν νὰ ῥθοῦν ἀπὸ τὴν Πόλη, ἀπὸ τὸν ξενητεμένο καὶ ὄλο ἀνέβαλαν τὴν πληρωμή.

—Ἀγᾶ μου ἀκόμα δὲν ἦρθαν. ”Ε-χομε χαμπέρι ὅτι αὐριο ἔρχονται, μεθαῦριο ἔρχονται.

Αὐτὸ γύρευε κι ὁ Μάϊκο Λιολιότσης.

—Μὰ ἂν εἶναι γιὰ μιὰ δυὸ μέρες νὰ περιμένω, καὶ βέβαια ποῦ νὰ πάω πάλε στὸ Κάστρο, κάλια νὰ κάτσω δῶ καί... στρώθηκε κότα - πίττα.

Οἱ τόκοι δὲν ἐρχόταν καὶ ὁ ἀγᾶς δὲν τὸ κούναε. Ἡ δουλειὰ ἀργοῦσε καὶ τὸ κακὸ παραγινόταν. Σιγὰ - σιγὰ ὁ ἀγᾶς ἀποθρασύνθηκε κι ἄρχισε νὰ πειράζῃ καὶ τὶς κοπέλλες τοῦ σπιτιοῦ, ὥσπου μπαίνει στὴ μέ-

ση ὁ Ντέμης καὶ πληρώνει τοὺς τόκους. Ὁ ἀγᾶς ἀναγκάστηκε νὰ φύγῃ πληρωμένος μὰ... κακοφανισμένος.

Οἱ δεκατάρηδες δὲν ἔδιναν ἄδεια παρὰ γιὰ 2 ἡμέρες τὴν ἡμέρα στὸ χωριό. Ἐν τῷ μεταξύ κότα - πίττα.

Ἐδῶ ἔχει τὴ θέσῃ νὰ ποῦμε πῶς τὰ σπίτια τῶν δεκατάρηδων, μὰ καὶ τῶν ἀγάδων καὶ μπέηδων ἦταν γεμάτα ἀπὸ γεννήματα, ἐνῶ οἱ κολῆγοι μὲ τὶς φαμίλιες τοὺς λιμάζανε γιὰ λίγο καλαμπόκι.

Ἡ Ζαγοριανοὶ μὲ τὸ χέρι στὴ σκανδάλη

Ὁ Ναμίκ Καλαντζῆς ἀπὸ τὸ Κάστρο εἶχε πάρει τὰ δέκατα τῆς Ζαγοριᾶς. Μέχρι ποῦ νὰ τελειώσῃ ἡ σοδιὰ θάμμενε μέρες. Οἱ δημογέροντες τοῦ εἶπαν πῶς φρόνιμο τὸ βλέπαν νὰ μένῃ στὸ ἀμελικό, τὸν ξενῶνα τῆς κοινότητος. Ὁ δεκατάρης ἀπὸ τὴ μοναξιά τοῦ ἀμελικοῦ προτίμησε ἕνα σπίτι, ποῦ εἶχε καὶ δυὸ - τρεῖς νυφάδες. Οἱ ἄντρες τοὺς λείπαν στὴν ξενιτειά.

Οἱ γερόντοι στενοχωρεθήκανε, ποῦ δὲν τοὺς ἄκουσε. Ἐζύγιασαν καλὰ τὴν πράξη τους, βρήκανε πῶς ἦταν μὲ τῆς πατρίδος τους τὰ ἡρωϊκὰ ἔθιμα ἐν τάξει, βάλανε ἕναν καὶ τοῦ τὴν ἀναψε τοῦ Ναμίκ Καλαντζῆ. Τὸ βόλι τὸν λάβωσε στὸ πόδι. Εἶδοποιεῖ αὐτὸς τὰ κουινιάδια κι ἔρχονται αὐτοὶ τὴν ἄλλῃ μέρα ὠπλισμένοι.

Μὰ στοῦ χωριοῦ τὸ ἔβγα τοὺς περίμενε ἡ γενναία Ζαγοριανὴ φρουρά.

—Χαῖρ ὁλᾶ! Τί θέλετε; Τὸ καὶ τὸ γένηκε. Ἄμα δὲν πιστεύετε, ρωτεῖστε τὸν ἴδιον νὰ σᾶς πῇ. Θέλετε νὰ σκοτωθοῦμε; Εὐχαρίστως!

Ἡ ἐνίσχυση τοῦ Ναμὶκ Καλαντζῆ βρῆκε φρόνιμο νὰ γυρίσῃ στ' Ἀργυρόκαστρο.

Στὴ Γορίτσα τῆς Δροπόλεως

Μιὰ βδομάδα πρὶν τοῦ Πάσχα καὶ ἄλλη μιὰ μετὰ, οἱ ταξιντάρηδες κλεινόταν καὶ δὲ θγαῖναν στὰ χωριά γιὰ φόρους. Τὸ ἴδιο γινόταν καὶ τὰ Χριστούγεννα, ἀπὸ τοῦ Ἀγίου Σπυρίδωνος καὶ δέκα μέρες μετὰ τὰ Χριστούγεννα.

Ὅμως τὶς ἡμέρες αὐτὲς ὅλοι οἱ τσιφτίδες, ραγιαῖδες τοῦ κάμπου τῆς Δροπόλεως βρίσκονται στὰ χωριά τους μαζεμένοι γιὰ τὰ θρησκευτικὰ τους καθήκοντα. Αὐτὸ ἔβαλε σὲ πειρασμὸ τὸ Ρεφάτη, τὸ Μαλί - Κινάκη καὶ τὸ Μουλᾶ Σαντίκη, ποὺ δανεῖζαν, νὰ πᾶνε στὴ Γορίτσα νὰ μαζέψουν τὰ μακαέτια (καθυστερούμενα). Εἶναι ἀήθεια πῶς ὁ φρόνιμος Μουλᾶ Σαντίκης, ποὺ εἶχε καὶ τσιφλίκι τὴν Τρανουσίστα, δὲν ἤθελε νὰ πᾶ, ἀλλὰ οἱ ἄλλοι τὸν παρέσυραν. Κοντὰ στ' ἄλλα οἱ ἀγάδες ἀποφεύγαν νὰ πηγαίνουν στὰ χωριά τὰ Χριστούγεννα, γιατί δὲν μποροῦσαν νὰ ὑποφέρουν καὶ τὴ μурουδιά ἀπὸ τὶς λιχουδιὲς τοῦ χοιρινοῦ κρέατος, ποὺ μαγειρεύεται ἀφθονα κατὰ τὴν παληὰ συνήθεια. Ὅμως ὁ πειρασμὸς τῶν εἰσπράξεων στάθηκε μεγαλύτερος.

Ὅπου οἱ καλοὶ μας φέρνοντας γύρω στὸ μεσοχωρι πέφτουν ἐπάνω στὸν Νάσιο Καζάκη. Ἐξαγριωμέ-

νος τοὺς ρίχνεται.

—Ἐξω σκυλλιά ἀπ' ἐδῶ. Οὔτε ὁ Σουλτάν Χαμίτης δὲν παίρνει φόρους τέτοιες μέρες!

Στὴν Πόβλα

Ἐνα περιστατικὸ στὴν Πόβλα τῆς Μουργκάνας διηγεῖται ὁ Κουνδουρος ἀπὸ τὸ θεῖο του Εὐεργέτη Σπύρο Τσίγκο.

«—Ἦμουν καὶ δὲν ἤμουν ἔξι χρόνων παιδάκι, ποὺ ἔρθε στὴν Πόβλα ὁ ἀγᾶς τοῦ Γιώργο Τζίγκου, τοῦ πάππου μου, ποὺ ἂν θυμᾶμαι καλά, τὸν ἔλεγαν Χασάν Νταγιάκα. Αὐτὴ ἡ δουλειὰ ἦταν γύρω στὸ ἐννιακόσια. Ὁ πατέρας μου τότες δούλευε καλαντζῆς στὸ Καρπενήσι. Ἡ μάνα μου δούλευε στὴ Μεσοράχη. Οἱ κοπέλλες ἦταν μὲ τὰ αἰγοπρόβατα, ὁ Μητρος ὁ ἀδερφός μου, ποὺ ἦταν μεγαλύτερος ἀπὸ τεμένα πεντέξι χρόνια, εἶχε θγάλει τὰ γελάδια στὰ Παλιοχώραφα. Στὸ σπίτι ἦταν ὁ πάππος μου μοναχός του, κι' ἐγὼ ποὺ σκιάχτηκα ἀπὸ τὸν ἀγᾶ, κρύφτηκα πίσω ἀπὸ τὴ θύρα.

—Καλημέρα μπάσιο Γιώρη, εἶπε ὁ ἀγᾶς στὸν πάππου μου.

—Καλημέρα τῆς ἀφεντιᾶς σου, ἀγᾶ μου πολυχρονεμένε. Κάτσε νὰ φκιάκω καφέ, τοῦ ἀπάντησε ὁ πάππος μου.

—ὦ! δὲν πίνω ἐγὼ καῖβὲ κριθαρένιο. Ἐρθα νὰ πάρω τὸ γέννημα καὶ νὰ φύγω.

—Ποιό γέννημα νὰ πάρεις ἀγᾶ μου, ποὺ δὲν πήραμαν οὔτε τὸ σπόρο;

—Ἐ! αὐτὸ τὸ σπόρο ἄς πάρω, κι' ἔκανε νὰ μπεῖ μέσα στὸ σπίτι ὁ ἀ-

γᾶς. Κι' ὁ πάππους μου ὁ Γιώργο Τζίγκος, ἄρπαξε μιὰ σκίζα (ξύλο ἀπὸ πουρνάρι) καὶ τοῦ εἶπε:

—Κάτσε αὐτοῦ πού κάθεσαι. Μὴ κουνιέσαι ντίπ! Γιατὶ στῶσκισα τὸ κεφάλι!

Καὶ τὴν ἴδια ὥρα τὸν ξαρμάτωσε. Τοῦ πῆρε τὶς μπιστόλες καὶ τὰ μαχαίρια ἀπὸ το σελάχι του, ἄρπαξε μιὰ τριχιά καὶ 'τοιμάζονταν νὰ τὸν δέσει πιστάγκωνα. Αὐτὴ τὴ στιγμή ἔμπαινε στὸ μαντρί ζαλωμένη, μὲ μισὸ σακκὶ ἁλεύρι καλαμποκίσιο, ἢ μαλέκω μου ἢ Γιώργο-Τζίγκοβα. "Ερχονταν ἀπὸ τὸ μύλο τὸν Τσαμαντιώτικο. Καὶ φράπ πετάει κάτω τὸ σακκὶ μὲ τὸ ἁλεύρι, καὶ τάχα μου, ἐπετέθηκε τοῦ γέροντά της καὶ τοῦ εἶπε:

—Τί κάνεις αὐτοῦ μωρὲ μαυρογέροντα; Μήνα ζουρλάθηκες; Τὸν ἄγᾶ μας μωρὲ πααίνεις νὰ δέσεις; Μᾶς ἔφαγαν τὰ μαῦρα φίδια!

Αὐτὰ τοῦ εἶπε, τοῦ γέροντά της ἢ μαλέκω μου, καὶ τοῦ πῆρε τὴν τριχιά ἀπὸ τὰ χέρια του. "Επειτα γύρισε στὸν ἄγᾶ καὶ τοῦ εἶπε γλυκομίλητη:

—Διάβα καὶ κάτσε στὸν ὄντᾶ, ἄγᾶ μου, κι' ἄστον αὐτόν. "Εχει κάτι μέρες, πού ζουρλάθηκε, καὶ θρῆκε τὸ μπελιά του τὸ χωριό. Μοῦ ψόφησε τὸ μουλάρι, καὶ δὲν ἔχω ἢ μαύρη τρόπο, νὰ τὸν πάω νὰ τὸν δέσω στὰ «Κούτσουρα» στὸ «Μακρυαλέξη».

—Τί λές μωρ' κερά Γιώργαινα; Τί ἦταν αὐτὸ τὸ κακό, πού τὸν θρῆκε τὸν μαῦρον τὸ μπάσιο Γιώργο; "Ετσι μῶρχεται νὰ κλάψω. Θὰ σοῦ δώκω ἐγὼ τὸ μουλάρι μου καὶ τὸ πααίνεις στὸ Μακρυαλέξη τὸ μπά-

σιο Γιώργο, τῆς εἶπε ὁ ἄγᾶς τῆς κυρὰ Γιώργαινας, καὶ σκούπισε τὰ μάτια του μὲ τὸ μανίκι τοῦ ντουλαμαῦ του.

—Φχαριστῶ ἄγᾶ μου, γραμμένε. Θὰ τὸν πάω μὲ τὴ γομάρα τῆς Κατέρως. Μὴ τὸν ξεσυνερίζεσαι, ἄγᾶ μου, τὸν γέροντά μου, ζουρλὸς εἶναι! "Ασε που τῶχουν οἱ Τζίγκάτες στὸ αἷμα τους. Ἐκεῖ πού τοὺς γλέπεις καλὰ, ἐκεῖ τοὺς πιάνει ἡ γιώρα τους.

—Ζούρλια μπέ, ὦρὲ ζούρλια, εἶπε ὁ ἄγᾶς φοβισμένος καὶ σκώθηκε νὰ φύγει.

—Μὴ σκιάζεσαι ἄγᾶ μου, τοῦ διαθήκε τὸ κακό, κάτσε νὰ σφάξω τὸν πέτο (κόκκορα) νὰ γιοματίσεις ἐδῶ.

—Καλὰ μοῦ λές κερά Γιώργαινα, ἀλλὰ δὲν ξαίρω, πότε τῶρχεται τὸ κακό καὶ πότε τοῦ φεύγει, τῆς ἀπάντησε ὁ ἄγᾶς, καὶ γρήγορα καθαλίκεψε τὸ μουλάρι του καὶ δρόμο γιὰ τὸ Φιλιάτι.

Σιακάδες

Γιὰ τὸ πόσο παίζαν κορώνα γράμματα τῇ ζωῇ τους οἱ ραγιαδες φαίνεται καὶ ἀπὸ ἄλλο ἓνα περιστατικό.

Μιὰ ἄλλη φορὰ οἱ Τοῦρκοι πιάσανε ὅλους τοὺς παπάδες καὶ τοὺς μουχτάρηδες καὶ τοὺς πήγανε γιὰ ἀνάκριση στὸ Δέλθινο. "Οταν ἦλθε ἡ ἀράδα τοῦ Παπαφώτου ἀπὸ τὴν Πόβλα, ὁ Τοῦρκος ἀνακριτὴς τὸν κοίταξε ἀπὸ τὸν πάτο ὡς τὴν κορφή καὶ τὸν ἐθαύμασε γιὰ τὴν λεβεντιά του καὶ τὸν ρώτησε:

—Πῶς σὲ λένε;

—Παπαφῶτο μὲ λένε τοῦ ἀπολογήθηκε.

—Καλά, τὸ Παπὰ τὸ βλέπω, τὸ Φῶτο εἶναι τὸ μικρό, τὸ μεγάλο σου ὄνομα πῶς τὸ λένε; τὸν ματαρώτησε ὁ Τοῦρκος.

—Στούμπανος! τοῦ ἀπολογήθηκε ὁ Παπαφῶτος. Κι ὁ Τοῦρκος τότες τοῦ εἶπε:

—'Απὸ παπᾶς, ὦρὲ Παπαφῶτο, ἀπάνω ἀπὸ τὸ κεφάλι! Δὲν τὸ ἔχω ματαειδεῖ ὦρὲ τέτοιο ἄλλο παπὰ λεθέντη! 'Απὸ τὸ Στούμπανος ὦρὲ παπᾶ, σόϊ μπρίτς, οὔτε ἓνα παρὰ δὲν κάνεις.

—Κι ἐσένα, ὦρὲ Τοῦρκε, ποιό εἶν' τ' ὄνομά σου;

—Σελήμ Γκεσούλης, ὦρὲ παπᾶ, τοῦ ἀπάντησε ὁ Τοῦρκος. Καὶ τοῦ εἶπε κι ὁ Παπαφῶτος μὲ τὴν ἀράδα του:

—'Απὸ Σελήμης, ὦρὲ Τοῦρκε κάτι πάει κι ἔρχεται, ἀπὸ Γκεσούλης, Σελήμη μου μπρίτς κι ἐσένα, γιατί ἐμεῖς οἱ Χριστιανοὶ αὐτὸ τὸ ὄνομα τὸ φωνάζουμε στὰ σκυλιά! γιὰ νὰ καταλάβεις, λέμε: Κό Γκεσούλη καὶ κὸ Γκεσούλη.

Ταράχτηκε ὁ Τοῦρκος κι ἔγινε θερίο ἀπὸ τὸ θυμὸ του, καὶ στὸ λεφτὸ ὁ Παπαφῶτος ἀκούμπησε τὸ χέρι του χαϊδευτικὰ στὴν πλάτη του, γιὰ νὰ τὸν καταπραῦνη, καὶ τοῦ εἶπε:

—Σιακάδες λέω ὦρὲ Γκεσούλ ἐφέντ, σιακάδες λέω ἀγᾶ μου καὶ τὸν θάρεσε κάνα δυὸ φορές στὶς πλάτες φιλικὰ ξεκαρδισμένος τάχα μου, στὰ γέλια. Κι ὁ Τοῦρκος κάνοντας τὸ ἴδιο κι αὐτὸς κάνοντας δηλ. τὴν ἀνάγκη φιλοτιμία, εἶπε στὸν Παπα-

φῶτο γελώντας:

—'Αφερίμ ὦρὲ Παπαφῶτο! ἀφερίμ! καὶ τὸν θάρεσε κι αὐτὸς κάνα δυὸ φορές στὶς πλάτες».

Τέτοια ξεθαρρέματα ραγιαδῶν ἔχομε πολλὰ στοὺς Μεσελέδες.

Ὁ Ἀγᾶς καὶ τὸ γομᾶρι

Ἕνας ἀγᾶς κατεβαίνει ἀπὸ τὴν κούλια του, (πύργο), ἀφοῦ κρέμασε στὴ σοφίτα τὴν κάπα του γιὰ νὰ δείχνη πῶς κάπου κοντὰ εἶναι ὁ ἀφέντης καὶ νᾶχουν τὸ νοῦ τους οἱ ραγιαδες, καὶ πάει στὸ τσιφλίκι νὰ σεριανίση.

Βρίσκει ἐκεῖ, στὸ μποστάνι, τὸν τσιφτοῦ του τὸν ζευγίτη του νὰ ποτίζει. Ἔχει ζέψει αὐτὸς τὸ γομᾶρι στὸ μαγκανοπήγαδο, τοῦ ἔχει κλείσει τὰ μάτια μ' ἓνα μαῦρο πανὶ κι ἐκεῖνο γυρίζει, ἐνῶ τὸ κουδούνι κρεμασμένο στὸ λαιμὸ του κουδουνίζει ρυθμικά.

Τὸ νερὸ θγαίνει ἀπὸ τὸ πηγᾶδι, πέφτει στὴ χαβοῦζα κι ἀπὸ κεῖ στὴν ἀμπολή, ὅπου ἔχουν θεριέψει μέσα στὶς θραγιές τῆς παχειᾶς γῆς τροφαντὲς κολοκυθιές καὶ ντοματιές.

—Βρὲ γκιαούρη, γιατί ἔχεις δέσει τὰ μάτια στὸ γομᾶρι;

—'Αγᾶ μου, πολλὰ τὰ ἔτη σου. Ἄντας τὸν ζεύω τοῦ δένω τὰ μάτια, τοῦ δίνω δυὸ - τρεῖς θιτσιές, ἐκεῖνο νομίζει, πῶς εἶμαι πίσωθὲ του, τρέχει κι ὅλο τρέχει. Ἔτσι κάνω καὶ καμμιά δουλειά. Ἄντας κουραστῇ καὶ σταματήση, γιὰ νὰ ξαποστάση, δὲν ἀκούω τὸ κουδούνι, ματασηκῶ νομαὶ καὶ τοῦ δίνω δυὸ - τρεῖς θιτσιές.

Ἡ πειστικὴ αὐτὴ ἐξήγηση φαίνε-

ται νὰ μὴ ἱκανοποιήσῃ τὸν ἀγᾶ, γιατί πάλι ξαναρώτησε:

—Καὶ ἂν, βρὲ γκιαούρη, τὸ γομάρι σταματήσῃ, ἀλλὰ κουνάῃ τὸ κεφάλι του, δὲ θὰ θαράῃ τὸ κουδούνι του;

—“Ἀμ’ ἀγᾶ μου, ἂν ἦταν τόσο ἔξυπνο τὸ γομάρι, θᾶταν αὐτὸ ἀγᾶς καὶ σὺ θὰ γύριζες τὸ μαγκάνι!

Κοινωνικὸς βίος - ᾿Αδερφικὴ ἀγάπη

Τρία περιστατικὰ τὰ δύο ἀπὸ τὴν περιοχὴ τῶν Μεσελέδων καὶ τ’ ἄλλο ἀπὸ τὸ Δημοτικὸ τραγούδι ἀναφέρονται σὲ καιροὺς εἰρηνικοὺς. Μᾶς δίνουν ἀνάγλυφα τὴν ἀγάπῃ τῶν ἀδερφῶν καὶ τὸ σεβασμὸ τῶν νέων ἀνθρώπων πρὸς τοὺς γεροντοτέρους συγχωριανοὺς τους.

Ἐκτὸς ἀπὸ τοὺς ἀδέρφια ὁ ἕνας κάνει τὸ γάμο του καὶ δὲν καλεῖ τὸν ἀδερφὸ του. Ἡ γυναίκα τοῦ μεγάλου θρῆκε τὴν εὐκαιρίαν νὰ θάλλῃ κι ἄλλῃ σφήνα ἀνάμεσά τους.

—Εἶδες ὁ προκομένος; Δὲ μᾶς κάλεσε. Κάλεσε ὅλο τὸ χωριό.

—Τοιμάσου γυναίκα νὰ πᾶμε!

—Ποῦ νὰ πᾶμε; ᾿Ακάλεστοι; “Ὅχι δὲν πάω πουθενά.

—Τοιμάσου, γυναίκα, γιατί ἄλλοιῶς σὲ χωρίζω.

Τὴν ἔβαλε καὶ ζύμωσε τὴν πιὸ μεγάλη μπουγάτσα, 5—6 ὀκάδες. Διάλεξε κι ἕνα ἄρνι 15—16 ὀκάδες κι ἀφοῦ τὸ ἔθαψε κόκκινο κινήσαν Κυριακὴ ἀνήμερα γιὰ τὸ γάμο.

“Ὅταν ζυγῶσαν στοῦ γαμπροῦ τὸ σπίτι ἐγίνε μεγάλη ἀναταραχὴ. ᾿Ανησυχῆσαν ἀπὸ μέρους τοῦ μήπως ἀνάψῃ πάλι ἡ ἔχθρα μὲ τοῦ ἀκάλε-

στοῦ τὸν ἐρχομό. “Ὁμως ὁ ἀδερφὸς προχωρεῖ χαμογελαστός.

—Ποῦ κάθονται οἱ ἀκάλεστοι, ἀδερφέ μου;

—Στὰ δεξιὰ, ἀδερφέ μου ἀγαπημένε, τοῦ ἀπαντάει ὁ μικρὸς καὶ τὸν πῆρε καὶ τὸν ἔβαλε στὰ δεξιὰ του, στὸ τραπέζι, ἐνῶ τὰ λαλούμενα βαροῦσαν, τὰ τραγούδια συνεχίζονταν καὶ τὰ δάκρυα ἔτρεχαν θρύσες ἀπὸ τῶν ἀγαπημένων ἀδερφῶν τὰ μάτια.

Ἡπειρωτικὸ εἶναι τὸ τραγούδι, ποὺ ὑπόθεσὶς τοῦ ἔχει τὸν ἔρωτα τῆς νύφης πρὸς τὸν κουινιάδο τῆς καὶ ποὺ τὸν σπρώχνει στὸ ἐγκλημα γιὰ νὰ νομιμοποιήσουν τὶς σχέσεις τους, μὰ ἐκεῖνος δὲ στέργει τελικὰ κι ἀντὶ νὰ σκοτώσῃ τὸν ἀδερφὸ του:

βγάζει τὸ σπαθάκι τοῦ λιανὰ -

λιανὰ τὴν κάνει

λιανὰ - λιανὰ τὴν ἔκαμε στὸν ἥ-

λιο τὴν ἀπλώνει

ἀπὸ τὸν ἥλιο στὸ σακκὶ κι ἀπ’ τὸ

σακκὶ στὸ μῦλο.

—“Ἀλεσε, μῦλε, ἄλεσε τῆς κούρβας

τὸ κεφάλι,

κάμε τ’ ἀλεύρι κόκκινο καὶ τὸ

πασπάλι μαῦρο

γιὰ νὰ ᾿ρχωνται οἱ ὁμορφες νὰ

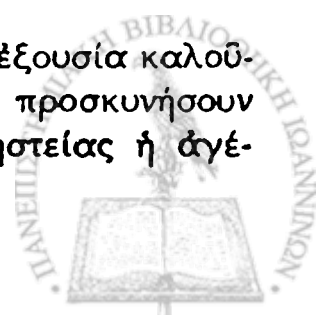
θάνουν τὸ φτιασίδι

νὰ ᾿ρχωνται κι οἱ γραμματικοὶ

νὰ πάρουν τὸ μελάνι.

᾿Εθιμα

“Ὅταν ἡ τουρκικὴ ἐξουσία καλοῦσε τοὺς κλέφτες νὰ προσκυνήσουν γιὰ νὰ τύχουν ἀμνηστίας ἡ ἀγέ-

ρωχη ἀρνητική ἀπάντηση σώζεται
στο Δημοτικό τραγούδι:

Μὴ γάρεις εἶμαι νιόνυφη τὰ χέρια
νὰ φιλήσω;

Ἡ ἀπάντηση στηρίζεται στὰ ἔθι-
μα τοῦ Τόπου μας.

Τὸ χειροφίλημα τοῦ γύφτου

Οἱ συγγενεῖς τῶν νεονύμφων καὶ πολλοὶ ἀπὸ τοὺς καλεσμένους τοῦ γάμου καλοῦσαν μὲ τὴ σειρά τους αὐτοὶ τοὺς νεονύμφους μετὰ τὸ γάμο καὶ τοὺς κάνανε χασιουντὲ (χαλ-
θᾶ) μὲ θούτυρο καὶ νισεστὲ πρὸς τιμὴ τους. Ἔτσι οἱ νεόνυμφοι μέ-
ρες μετὰ τὸ γάμο ἐπισκέπτονται τὰ σπίτια αὐτῶν, ποὺ τοὺς ἐτίμησαν κι ἦρθαν στὸ γάμο τους. Χαιρετοῦν ὁ-
σους συναντοῦν στὸ δρόμο καὶ ἡ νύ-
φη ὑποκλίνεται καὶ φιλεῖ τὸ χέρι
τῶν γνωστῶν, μὰ καὶ τῶν ἡλικιω-
μένων ἀγνώστων τὸ χέρι καὶ φιλο-
δωρεῖται ἀπ' αὐτούς.

Ἐνα ζευγάρι νεονύμφων στὴ
Δρόβιανη ἔκανε τὶς τυπικὲς αὐτὲς
ἐπισκέψεις. Ἡ δεκαεφτάχρονη ξενο-
χωρίτισσα νύφη ἔσκυψε καὶ φίλησε
τὸ χέρι κι ἐνὸς γύφτου, ποὺ συνήν-
τησαν στὸ δρόμο.

Συγκινημένος ὁ γύφτος, ἔβγαλε
ἀπὸ τὸ μαντήλι του τὴ μοναδική πε-
ριουσία, ποὺ εἶχε: ἓνα μετζήτι.

—Χαλάλι σου, μῶρ νύφη, τῆς εἴ-
πε, γιατί πρώτη φορὰ φιλήθηκε γύ-
φτου χέρι ἀπὸ νύφη!

Καὶ εἶχε δίκιο, γιατί τὰ ἔθιμα ἂν
ἐπέβαλαν τὸ χειροφίλημα, ὅμως αὐ-
στηρὰ ἀπαγόρευαν τοῦτο γιὰ γύ-
φτους. (Ρατσισμός).

Θάνατος καὶ μοιρολόγια

Τρομερὸς ὁ θάνατος. Σπαραχτι-
κὰ τὰ μοιρολόγια. Σὲ παλιότερες
ἐποχὲς μοιρολογοῦσαν καὶ ἄντρες.
Ἀπὸ χωριὸ σὲ χωριὸ ὁμαδικὰ κρα-
τώντας ψωμιά σὲ πανέρια καὶ τσί-
τσες μὲ ρακὶ πηγαῖναν σὲ κηδεῖες,
ὅταν μάλιστα ὁ νεκρὸς ἦταν νέος ἢ
ῶριμος ἄντρας. Στὰ κατοπινὰ χρό-
νια τὸ ἔθιμο τῶν ἀντρικῶν μοιρολο-
γιῶν εἶχε ἀτονήσει.

Ὅταν συνέβαινε νὰ πεθάνη κα-
νεὶς ἀπὸ τοὺς νέους καὶ τὶς νέες ἀ-
πὸ δώδεκα χρονῶν παλληκάρι ἢ
κοπέλλα, τὸ πένθος κρατοῦσε δυὸ
καὶ τρία χρόνια. Κανεὶς δὲν εἶχε τὸ
δικαίωμα καὶ τὸ θάρρος νὰ τὸ σπά-
ση. Πρῶτη τὸ σπάει τὸ πένθος ἢ για-
γιά, ἀπάνω στὸ τραπέζι, ἀρχίζοντας
τὸ τραγούδι. Ἀπὸ τότε ἡ ζωὴ ξα-
ναρχίζει κανονικὰ τὸ ρυθμὸ της.

Ἀντίθετα, ὅταν πεθαίνει μεγάλος,
τὸ πένθος δὲν διαρκεῖ πολὺ.

Στὸ θάνατο τῆς γρηᾶς Λιολιομά-
νη (πέθανε 90 χρονῶν) τῆς μεγά-
λης οἰκογενείας τοῦ Ἀργυροκά-
στρου κοντέψαν ν' ἀρχίσουν τὸ τρα-
γούδι. Πάνω στὸ πένθιμο τραπέζι
πῖναν ρακὶ μὲ τὸ φλυτζάνι, κι ὅχι μὲ
τὰ ποτήρια γιὰ νὰ μὴ φαίνεται, καὶ
ἓνα σου καὶ ἓνα μου εἶχαν ἔρθει στὸ
κέφι, ὥστε παρ' ὀλίγο νὰ γίνη γιορ-
ταστικὸ τραπέζι! γιὰ ν' ἀποδειχτεῖ
πὼς γάμος δίχως κλάμματα καὶ κη-
δεῖα δίχως γέλια δὲ γίνεται.

Μοιρολόγι, ἦταν ἀβίαστο κλάμμα
αὐτῶν, ποὺ πονοῦν σὰν διαμαρτυρία
στὰ πλήγματα τῆς Εἰμαρμένης, ποὺ
ὑφίστανται, καὶ μοιρολόγια ἀπὸ ἐ-
παγγελματίες μοιρολογίστρες, ποὺ

ἔμειναν γνωστὰ γιὰ τὸ λυρισμὸ τους καὶ τὴ δύναμη τῆς περιγραφῆς τοῦ πάθους. Τ' ἀνέκδοτα αὐτὰ μοιρολόγια θὰ πρέπει ν' ἀποτελέσουν μιὰ εἰδικὴ μελέτη στὸ μέλλον.

Ἐξ ἐπαγγέλματος μοιρολογίστρες εἶχε καὶ ἡ Δρόπολη. Ἡ καμπάνα ἀνήγγελε τὸ θάνατο. Δὲν ἐσήμαινε ἡ καμπάνα στὰ μικρὰ μέχρι 5 ἐτῶν.

Στὴν κηδεία κλαῖγαν λυπητερὰ καὶ παρατεταμένα. Τὴν ὥρα ποὺ θὰ σηκῶναν τὸ νεκρὸ φθάναν οἱ μοιρολογίστρες. Κατέπαυαν οἱ συγγενεῖς κι ἄρχιζαν αὐτές.

Τὸ ὄι - ὄι Βασίλη μου ἢ Κώστα μου! ἐμάρανε τὰ κλαριά κι' ἔσκιζε τὰ λιθάρια!

Ἐπληρώνονταν. Ἐτιμῶνταν καὶ εἶχαν τὴ συμπάθεια τοῦ λαοῦ οἱ μοιρολογίστρες. Στούς φτωχοὺς δὲν παίρνανε λεφτά.

—Δὲ θέλομε γρόσια ἐμεῖς ἀπὸ τὸ παλληκάρι!

Μοιρολόι ζήτησε στὴ θανὴ του κι ἓνας ἀγᾶς. Καὶ οἱ μοιρολογίστρες τὸν περιποιηθῆκαν καταλλήλως μὲ ὑπονοούμενα στὸ μοιρολόι τους.

Μοιρολόγι Δροπολιτισσῶν γιὰ πεθαμένο ἀγᾶ:

—Πέντε δέκα τὴν ἡμέρα, κι ἑκατὸ
τὴν ἑβδομάδα

ᾠ ἀγᾶ, ὦ μπίρ

Φίδι πού 'φαγε τὸ φίδι,

ᾠ ἀγᾶ, ὦ μπίρ.

Τὶ μᾶς ἔκανες τίς μαῦρες!!

ᾠ ἀγᾶ, ὦ μπίρ.

Προφήεις, καὶ ὁισιδαιμονίες - Ἰσκιώματα

Μᾶς ἀφηγεῖται πάλι ὁ Κούνδουρος:

«Ζαλωμένη μ' ἓνα σακκὶ ἄλεύρι ἡ θειὰ Γιάννοβα, καὶ μὲ τὸ γομάρι τῆς φορτωμένα μ' ἄλλα δυὸ σακκιά μ' ἄλεύρι, γύριζε ἀπ' ἓνα χωριὸ τ' Ἀχοῦρια. Εἶχε πάει σ' αὐτὸ τὸ κοντινὸ χωριὸ γιὰ ν' ἄλῃσει τὸ καλαμπόκι τῆς στὸ νερόμυλο τοῦ Γιόγιακα. Στὸ γυρισμὸ τῆς, διαβαίνοντας ἀπὸ τὴ Λιθοσουργιά, κόντευε νὰ θασιλέψει ὁ ἥλιος, φοβήθηκε καὶ θάρεσε τὸ γομάρι τῆς γιὰ νὰ περάσει τὸ γρηγορώτερο ἀπ' αὐτὴ τὴν κακοτοπιά. Φοβήθηκε, γιατί ὅπως λέγανε κεῖνο τὸν καιρὸ, στὴ Λιθοσουργιά ἔβγαινε θρυκόλακας ὁ Ἀγγέλη - πειρασμός καὶ μέρα μεσημέρι ἀκόμα. Καὶ θάρεε τὸ γομάρι ἡ Γιάννοβα, καὶ «ντὲ μωρ' ἔρημο καὶ ντὲ μωρὲ λυκοσκισμένο», κι ἄκουγε τὰ λιθάρια νᾶρχωνται κατὰ πάνω τῆς. Ὅσο νὰ περάσει τὴ Λιθοσουργιά, καὶ νὰ θγεῖ στίς «Λεξιῶνες» καὶ στὸ «Κόνισμα τοῦ Σιωλῆ», ἔπεσε πεντέξη φορές στὸ σιάδι καὶ θάρεσε στὰ γόνατα, στὰ γκουφιά, καὶ στὰ λαγγόνια.

Κακὴν, κακῶς, καὶ κούτσα - κούτσα ἔφθασε ἐπὶ τέλους στὸ σπίτι τῆς, μπῆκε στὸ μαντρί, ἀκούμπησε τὸ ζάλωμα στὴ σκάλα καὶ ξεζαλώθηκε. Μετὰ ξεφόρτωνε καὶ τὸ γομάρι τῆς, κι αὐτὸ δὲ στέκονταν. Δὲν τοῦ εἶχε φύγει ἀκόμα τὸ «Ἰσκιῶμα» ἀπὸ τὴ Λιθοσουργιά καὶ κλωτσοῦ-

Τριατατικοί τῶν Ἰωαννίνων (ἀπεργία Δεκέμβριος 1933). α' σειρά ἄνω: Α. Λιαρόπουλος, Ὁ. Κοσκινᾶς, Ε. Σαῖνης, Κ. Φωτόπουλος, Γ. Σταμόπουλος, Ζαφειρίδης, Ι. Νταβλιάνης. β' σειρά: Β. Κουνάβας, Ἡγουμενίδης, Στ. Γούδας, Σ. Τσέσης, Ε. Τσίγκας, Δονᾶτος, Ε. Κομέρκης, Ἄρ. Φλώρος, Πάμπρος, Θ. Χαντέλης, Ζαλαμίχας, Ἄλ. Παπακοσμάς, Χρ. Παπᾶς, Ἄπ. Μαντέλης, Χρ. Λάθαρης, Χρ. Παρλαπᾶς. γ' σειρά καθήμενοι: Σπ. Σκούρτης, Γ. Ρίζος, Δημ. Χαθέλας, Μπάσιος, Βασ. Βαρνάβας, Β. Σδράλιας.
(Ἀρχεῖο Κ. Φωτοπούλου)

Ἀπόφοιτοι Σχολῆς Τ.Ι.Τ. (τριατατικῶν) Ἰωαννίνων 1923—24 στὸ προαύλιο τῆς Ζωσιμαίας. α' σειρά καθήμενοι: Ἀνδρ. Μύταλης Ἡλεκτρολ. - Τηλεφων., Χαρ. Ἰωαννίδης Καθ. Φυσικῆς, Κ. Πετρόχειλος Ἐπιθ. Τ.Ι.Τ., Οἰκονόμου Διευθ. Τ.Ι.Τ., Φιλ. Σαγκούνης Καθ. Μαθηματ., Γερ. Πολυκαλᾶς Καθ. Δεμ - Ἐπιταγ., Ἀλέξ. Σακελλίων Καθ. Γαλλικῶν. β' σειρά: Καθηγ. Χρ. Παπᾶς. Μαθητὲς Θεοχάρης, Κ. Σταμόπουλος, Γ. Σταμόπουλος, Κ. Φωτόπουλος, Ι. Παπαδόπουλος, Δ. Χαθῆλας, Δημ. Δρούγκας γ' σειρά: Ν. Παπασωτηρίου, Χρ. Τατσόπουλος, Χρ. Τσακαμπίκος, Κων. Τζουθάρας. δ' σειρά: Ν. Κοντός, Γ. Ρίζος, Σωτ. Ἐπιστάτης, Π. Δελφός, Ε. Κομέρκης. (Ἀρχεῖο Κων. Φωτοπούλου)

ΙΩΑΝΝΙΝΑ

ΥΠΟ
ΧΑΡΗ ΜΕΙΞΗ

ΚΑΙΜΑΣ

50 25 0 50 100 150 200 250 300 ΜΕΤΡΑ

α

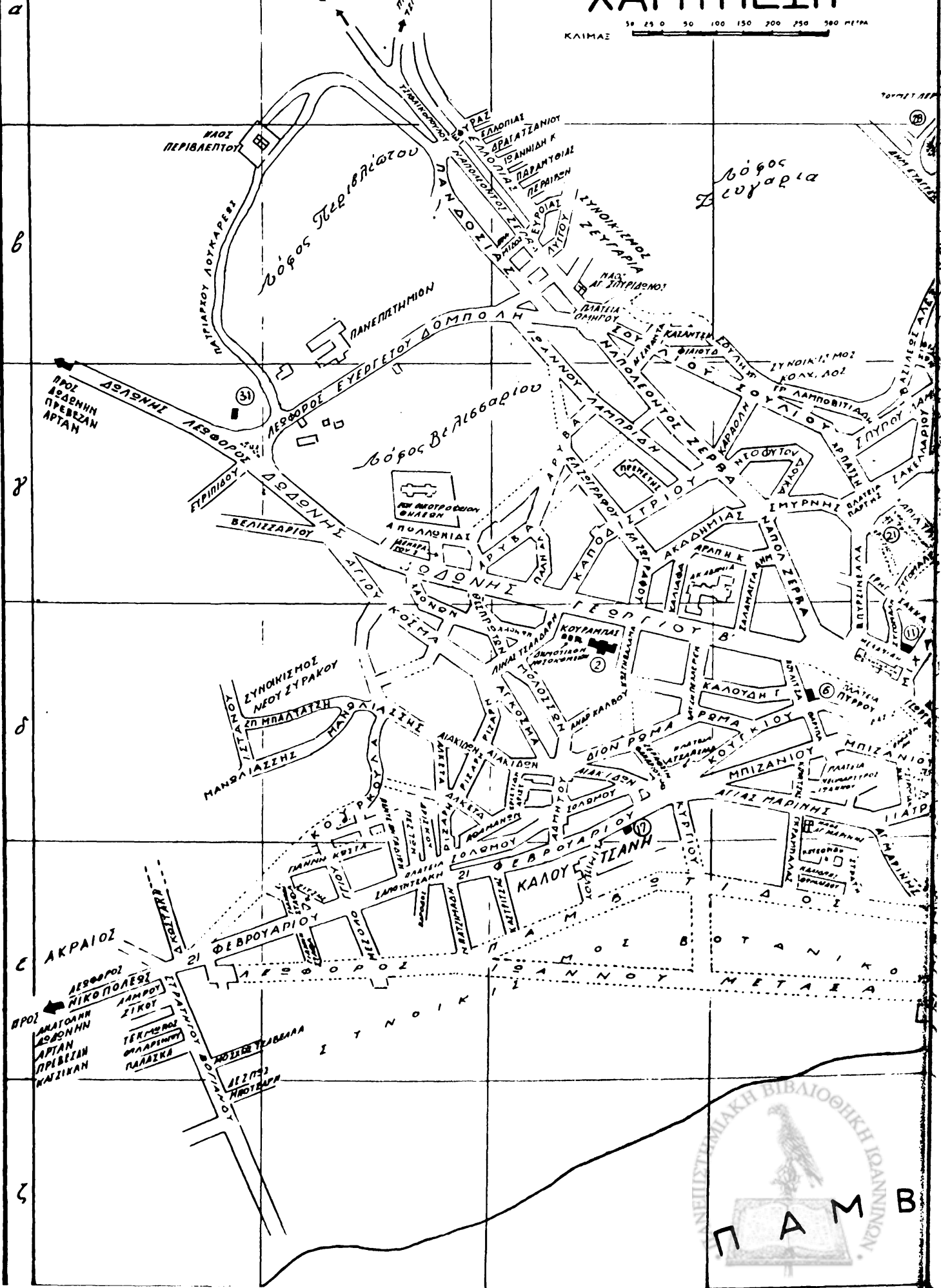
β

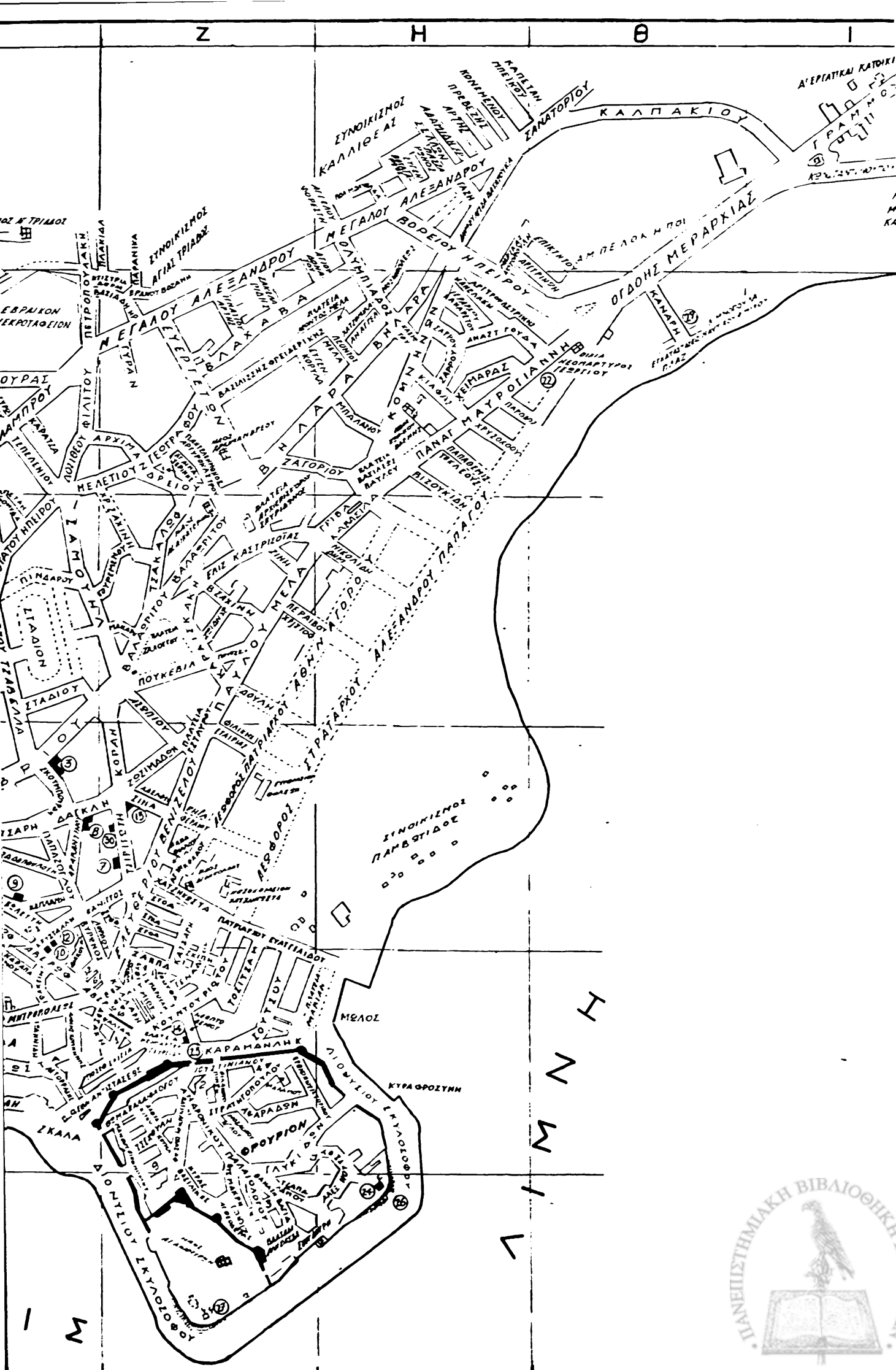
γ

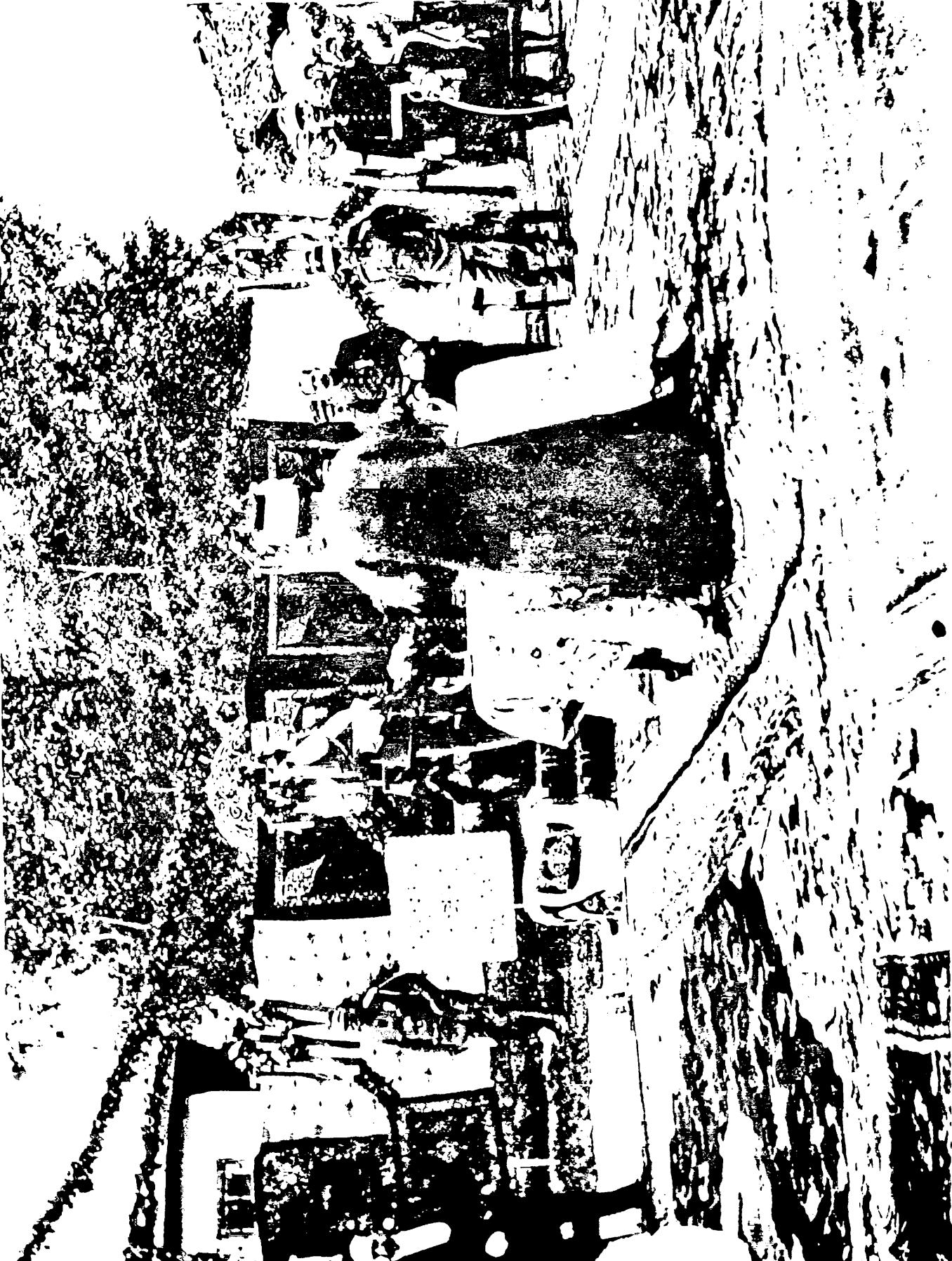
δ

ε

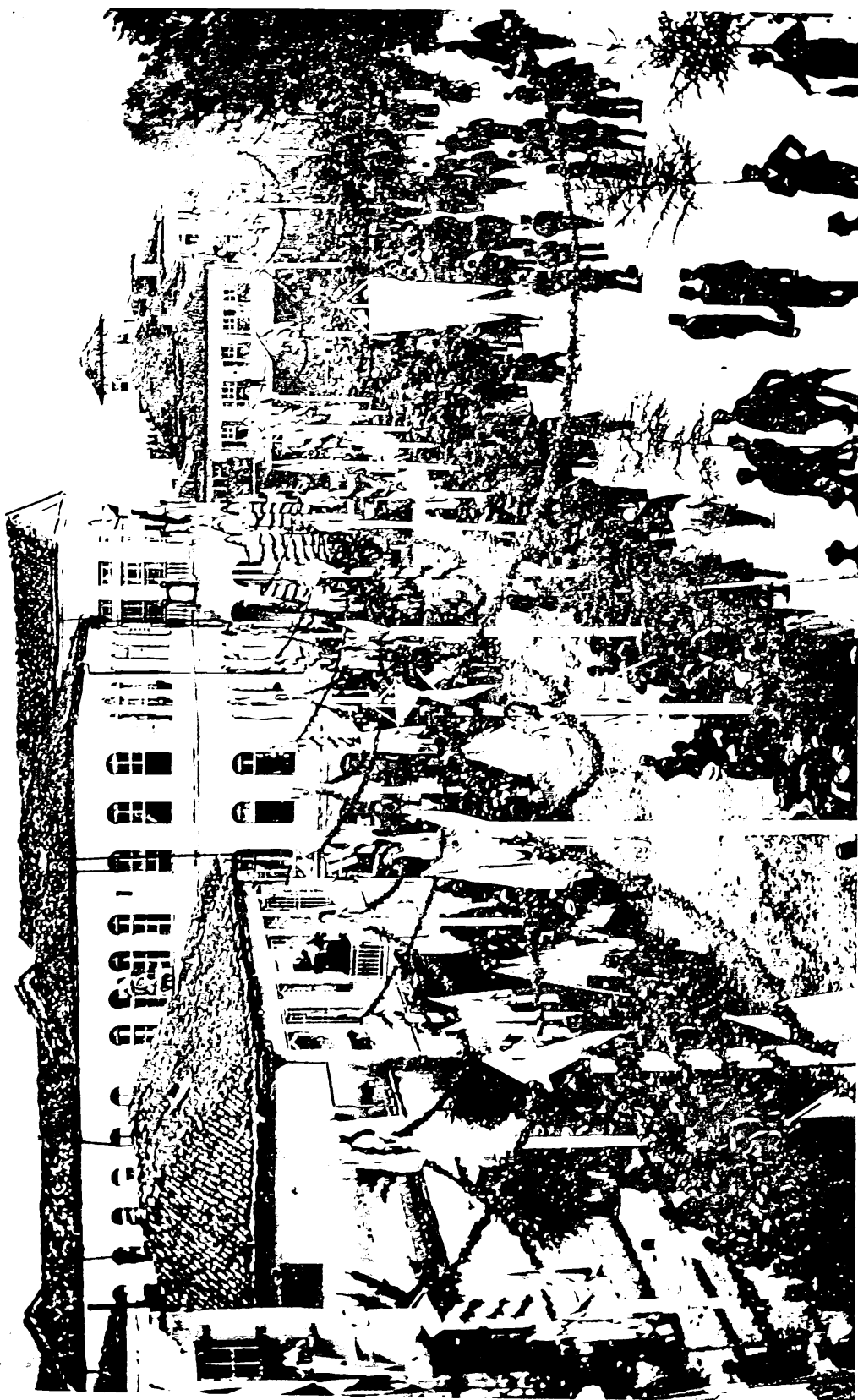
ζ

Δοξολογία επί τῇ ἀπελευθερώσει τῶν Ἰωαννίνων (1914) σὸ Τέμενος Ναμάζ - Γκιάχ (οἶκος προ-
σευχῆς). Ἱερουργεῖ ὁ Μουφτῆς Φουάτ. Παρίστανται ὁ πρίγκιπας Ἀνδρέας, οἱ Στρατηγοὶ Δαγκλῆς,
Σοῦτσος, ὁ Ἀγγελος Φορέστης, ὁ Γεν. Διοικητὴς Γ. Χρήστ. Ζωγράφος. (Ἀρχεῖο Κώστα Τέκτονα)

Το παλιό Διοικητήριο τῶν Ἰωαννίνων (ποῦ κάηκε) καὶ στὴ θέση του εἶναι σήμερα ἡ Ζωσιμαία Βιβλιοθήκη. Σημαιοστολισμὸς στὴν πρώτη ἐπέτειο (Φεβρουάριος 1914) ἀπὸ τὴν ἀπελευθέρωση.

(Ἀρχεῖο Κώστα Τέκτονα)

Μονή Ἀγίου Ἰωάννου Θεολόγου. Μικρὸ Μπισδούνι (1766).
Φωτογραφία τοῦ 1915. (Ἀρχεῖο Κων. Ι. Φωτοπούλου)

Ο Μητροπολίτης Κορυθαῶς Γερμανὸς ἀναμένοντας τὸν διάδοχο
Γεώργιο στὴν πόλη τὸ 1913. Ἐπιστολικὸ εὐχετήριο Δελτάριο
17.5.1914 ποὺ ἀπευθύνεται στὸν Κων. Ι. Φωτόπουλο.

σε συνέχεια. Φώναξε τὴ συνυφάδα της, τὴ Μήτσαινα καὶ ἦλθε καὶ τὴν βοήθησε κι ἔτσι τὸ ξεφόρτωσαν.

—'Απὸ ποῦ ἔρχεσαι, μῶρ' δόλιο Γιάννοβα, καὶ τί κουβάλησες στὰ σακκιά; τὴ ρώτησε ἡ Μήτσαινα.

—'Απὸ τ' Ἀχούρια ἔρχομαι μῶρ' σκασμένη. Πῆγα κι ἄλεσα τὸ καλαμπόκι αὐτὸ τὸ ἀλειτούργητο, τῆς ἀπάντησε ἡ Γιάννοβα, καὶ κουτσαίνοντας κι ἀναστενάζοντας κάθησε σ' ἓνα σκαλοπάτι.

—Γιατί κουτσαίνεις ὦ Γιάννοβα; Καὶ γιατί ἀναστενάζεις, ὦρ' συνυφάδα μου; Ποῦ γρατσουνίστηκες στὰ μοῦτρα, μῶρ' ἀδερφούλα μου; Καὶ ποῦ τὰ θάρσες τὰ γόνατά σου καὶ τρέχουνε τὰ γαίματα; Καὶ τὰ γομάρια μωρ' συνυφάδα μου, τί ἀπόγιναν; Τὴν ρώτησε ἡ Μήτσαινα.

—Τί θὰ πάθαιναν τὰ γομάρια; Ἐκεῖ ἀπόμειναν στεκούμενα, ὥσπου τοὺς ἔφυγε τὸ ἴσκιωμα, κι ἔπειτα ξεκίνησαν μοναχὰ τους τσοῦπ - τσοῦπ κι ἔρθανε στὸ χωριό.

Ἐδῶ σταμάτησαν τὴν κουβέντα οἱ δυὸ συνυφάδες, καὶ γυρίσανε ἀπότομα ἢ μιὰ ἀπ' ἐδῶ καὶ ἢ ἄλλη ἀπ' ἐκεῖ, καὶ μπήκανε στὰ σπίτια τους νὰ κλείσουνε τὰ παραθυρία καὶ τὶς θύρες, γιατί κεῖνη τὴν ὥρα σηκώθηκε δυνατὸς ἀνεμοστρόβιλος, κι αὐτὰ πῆγαιναν πέρα - δῶθε ἐνοχλητικὰ καὶ ἐπικίνδυνα. Καλὰ ποῦ σηκώθηκε ὁ ἀέρας αὐτός, ἀλλοιῶς πολλὰ θὰ λέγανε ἀκόμα, γιὰ τ' ἀμέτρητα καὶ φοθερὰ ἔργα τοῦ θρυκόλακα τοῦ Ἀγγέλη-πειρασμοῦ.

Ἐθνικὰ ζητήματα

Ἀλλὰ Μεσελέδες - Παραδόσεις

ἔχομε καὶ στὰ Ἐθνικὰ ζητήματα, ὅπως εἶπαμε στὴν εἰσαγωγή. Μὲ μιὰ τέτοια παράδοση, ποῦ θγαίνει ἀπὸ τ' «Ἀλοτινὰ κι ἀξέχαστα» τοῦ Κούνδουρου θὰ τελειώσουμε τὴν ἀποψινὴ παράθεση τοῦ Ἑπειρωτικοῦ πνεύματος, ποῦ πιστεύουμε ὅτι δὲν ἐγῆρασε.

Δὲν ξέρω ἂν ἔχη ἀλήθεια. Ἀλλὰ SI NON E VERO E BEN TROVATO.

Ὅταν τὸ (1923) ἡ Διεθνὴς Ἐπιτροπὴ πέρασε ἀπὸ τὰ χωριὰ τῆς Μουργκάνας γιὰ νὰ καθορίσει τὰ Ἑλληνο - Ἀλβανικὰ σύνορα, ἐπισκέφτηκε τὴν Καμύτσανη, γιὰ νὰ δεῖ καὶ νὰ θαυμάσει τὴν Βυζαντινὴ Ἐκκλησιὰ τοῦ Ἀγιώργη μὲ τὶς θαυμαστὲς Βυζαντινὲς ἀγιογραφίες της. Τότε στὸ Μοναστήρι αὐτὸ τοῦ Ἀγιώργη, ἦτανε ἡγούμενος ὁ Ἀρχιμανδρίτης «Δαμιανὸς» (ὁ Παπαπέσκο) Τσαμαντιώτης. Τοὺς ὑποδέχτηκε μὲ γαλαντομία καὶ ἐνθουσιασμό, κι ἔδωσε ἐντολὴ στοὺς τελευταίους δούλους τοῦ Μοναστηριοῦ (μόνον δύο εἶχανε ἀπομείνει) νὰ σφάξουνε κἄνα δυὸ κατσίκια μπροστὰ στὰ μάτια τῶν ξένων καὶ μὲ τὴ βοήθεια τοῦ δραγουμάνου τοὺς ἔδωσε νὰ καταλάβουν ὅτι τὸ μεσημέρι θὰ φᾶνε ὅλοι στὸ Μοναστήρι. Μπήκανε κεῖνοι στὴν ἐκκλησιὰ καὶ μὲ ἐνδιαφέρον περιεργάζονταν τὶς βυζαντινὲς ἀγιογραφίες, ποῦ ἦτανε ἱστορημένες ἀπὸ τοὺς καλύτερους ἀγιογράφους τῶν βυζαντινῶν χρόνων, καὶ εἶχανε καταλάβει ὅλην τὴν ἐπιφάνειαν τῶν τοίχων τῆς ἐκκλησίας. Ἐνας ἀπὸ τὴν Διεθνὴ Ἐπιτροπὴ, κοίταζε καὶ ξανακοίταζε μὲ πολὺ ἐνδιαφέρον

ένα άσημένιο καντήλι πού ήτανε κρεμασμένο στην εικόνα του 'Αγιώργη. 'Ο Παπαπέσκορ δέν έχασε αὐτήν τήν εὐκαιρία, καί σάν ἐξυπνότατος Τσαμαντιώτης, πού ήτανε κάνει τὸ χέρι του ἐπάνω, καί φράπ ξεκρεμáει τὸ καντήλι τοῦ 'Αγιώργη καί τὸ ἔδωσε μὲ εὐχαρίστηση στὸν ξένο, πού ὅπως φαίνονταν ήτανε καί ὁ σπουδαιότερος ἀπὸ τήν 'Επιτροπή. Τὸ κρατοῦσε ὁ ξένος στὰ χέρια του καί κοίταζε μὲ ἐκπληξη τὸν Παπαπέσκο. Κι αὐτὸς τοῦ εἶπε τοῦ ξένου:

—Πάρτο, εἶναι δικό σου! Τί μὲ κοιτᾶς ἔτσι; Τοῦ ἐξήγησε ὁ δραγουμάνος ὅτι τοῦ τὸ χάρισε ὁ Γούμενος καί τώρα εἶναι δικό του.

Ἡ χαρὰ τοῦ ξένου ήτανε μεγάλη, καί προσεφέρθη νὰ ανταποδώσει τήν προσφορά μὲ ὅ,τι ἄλλο ἤθελε ὁ Παπαπέσκορ, καί ταυτόχρονα ἔβγαλε τὸ πορτοφόλι του νὰ τοῦ δώσει χρήματα. Τὸν σταμάτησε μὲ τὸ χέρι ὁ Παπαπέσκορ καί τοῦ εἶπε:

—Δέν τοὺς θέλω τοὺς παράδες! Λευτεριά θέλω! Κάνε τί θὰ κάνεις μὲ τοὺς ἄλλους ἀντάμα, γιὰ νὰ μείνει ὁ Τσαμαντᾶς λεύτερος, πού εἶναι το χωριό μου, κι ἄλλα χωριά ἀκόμα νὰ μείνουνε στὴν 'Ελλάδα. Καί συνέχισε: «Μοναχά αὐτὸ θέλω, καί τίποτα ἄλλο», κι ἀγκάλιασε τὸν ξένον καί τὸν φίλησε σταυρωτά. 'Ο δραγουμάνος ἐξήγησε τὴν ἐπιθυμία τοῦ Παπαπέσκου, κι ὁ ξένος ἔδειξε μὲ τὸν τρόπο του κι ἄφησε ἐλπίδες ὅτι θὰ ἔκανε τὸ καλό.

Ὅταν βγήκανε ἀπὸ τὴν 'Εκκλησία καί βρεθήκανε μπροστὰ στὴν

ψησταριά μὲ τὰ κατοίκια, ἔκατσαν ὀρθοὶ καί κοίταζαν πῶς γύριζαν τὶς σοῦθλες οἱ δουλευτές τοῦ Μοναστηριοῦ. Ἦρθανε καί δυὸ - τρεῖς γυναῖκες ἀπὸ τὴ γειτονιά καί βοήθησαν νὰ στρωθεῖ τὸ τραπέζι, καί καθούνταν ὀρθές καί φέρνανε ὅ,τι χρειαζόνταν. Τὰ ξεκκοκάλιασαν μὲ τὰ χέρια τους τὰ κατοίκια οἱ ξένοι καί οἱ ντόπιοι. Τὸ σύνθημα τὸ ἔδωσε ὁ Παπαπέσκορ, πού μὲ τὰ χέρια του ἔδωσε στὰ χέρια τῶν ξένων τὰ καλύτερα κομμάτια καί τοὺς εἶπε:

—Ἔτσι τρώγεται τὸ κρηάσι πού ψένεται στίς σοῦθλες μὴν ἀντρέπεστε. Ἐδῶ κάτω ἀπὸ τὰ πλατάνια καί τὰ κρύα νερὰ ἔτσι γένεται.

Κι ἔφερναν οἱ γυναῖκες κρασί Ποθλιώτικο, μὲ τοὺς μαστραπάδες, κι αὐτοὶ ὅλοι μαζί τόπιναν, καί πάλε τοὺς γιόμιζαν καί πάλι τοὺς ἀδειάζαν. Εἶχαν ἔρθει στὸ κέφι ὅταν αὐτὸς μὲ τὸ καντήλι σκώθηκε ὀρθὸς κι εὐχήθηκε καί εὐχαρίστησε τὸν Παπαπέσκο γιὰ τὸ καλωσόρισμα καί τὸ τραπέζι. Καί κεῖ ἀπάνω κάτι εἶπε στὸν ἕνα καί κάτι εἶπε στὸν ἄλλον, καί στὸν καθένα μὲ τὴ γλώσσα του, καί μετὰ ὅλοι χαρούμενοι κουβέντιαζαν καί ἔπιναν καί σκώθηκαν ὀρθοὶ καί τσοῦγκρισαν τὰ ποτήρια τους μὲ τὸν Παπαπέσκο καί μ' ὅλους τοὺς Τσαμαντιῶτες κι ἄλλους κοντοχωριανούς, πού ἐν τῷ μεταξύ κατέφθασαν ἐκεῖ.

Ἦτανε φανερό ὅτι τὸ ποθούμενο ἔγινε. Τὸ εἶπε μπροστὰ σὲ ὅλους μὲ δυνατὴ φωνὴ ὁ ξένος μὲ τὸ καντήλι. Καί τὸ ἐξήγησε ὁ δραγουμάνος στὸν Παπαπέσκο ὅτι τὸ χωριό του, ὁ Τσαμαντᾶς θὰ μείνει στὴν 'Ελλά-

ΕΚΔΡΟΜΗ ΣΤΗΝ ΚΕΡΚΥΡΑ

(ΣΥΝΕΧΕΙΑ από σελίδα 98)

θαια, ὥρμησαν οἱ καθηγήτριές μας στοὺ μπαλκόνι γιὰ νὰ τὸ παραλάβουν. Στὸ μεταξύ εἶχαν σηκωθεί ὅλες καὶ κρυφοκοίταζαν ἀπ' τὰ παράθυρα στοὺ δρόμο σπρώχνοντας ἡ μιὰ τὴν ἄλλη, ἐνῶ ἐμεῖς ξεκαρδισμένες κάτω ἀπὸ τὰ σεντόνια μας, ὑποτίθεται ὅτι κοιμόμαστε τὸν ὕπνο τοῦ δικαίου.

Τὴν ὥρα ποὺ ἐτοιμαζόνταν ὁ Κερκυραῖος νὰ πετάξῃ τὸ μαξιλάρι στοὺ μπαλκόνι, ἀκούστηκε κάποια νὰ φωνάξῃ: «Σοῦτ Μπέμπη» (Ὁ Μπέμπης ἦτανε διάσημος ποδοσφαιριστὴς τῆς ἐποχῆς). Ἀκολούθησε πραγματικὸς σεισμὸς ἀπὸ τὰ γέλια καὶ ἓνα πανδαιμόνιο γιὰ νὰ τρυπώσουν ὅλες στὰ κρεβάτια τους, μὲ ἀποτέλεσμα νὰ σηκωθῇ ὁ κ. Γυμνασιάρχης, ἓνας ἐ-θω νὰ σᾶς τὰ πῶ ὅα.

Ξαιρετικὸς ἄνθρωπος καὶ νὰ ἐπιβάλλῃ τὴν τάξιν. Τὰ γέλια ὅμως συνεχίστηκαν μέχρι τὸ πρωῒ. Τελικὰ τὸ μαξιλάρι ἔμεινε στὰ ἀζήτητα, ποιά νὰ τολμήσῃ νὰ τὸ διεκδικήσῃ.

Τὴν ἄλλη μέρα φύγαμε. Ἀναπληρώσαμε τὸν βραδυνὸ μας ὕπνο στοὺ πλοιάριο ποὺ μᾶς ἔφερε στὴν Ἡγουμενίτσα. Μὰ σὰ μπήκαμε στοὺ σαράβαλο ποὺ θὰ μᾶς ἔφερνε στὰ Γιάννινα, φρεσκαρισμένες ἀπ' τὸν ὕπνο ποὺ κάναμε κατὰ τὴ θαλάσσια διαδρομὴ μας, ἀνακτήσαμε ὅλο μας τὸ κέφι καὶ εἶπαμε καὶ κάναμε ὅ,τι δὲν εἶχαμε πεῖ καὶ ὅ,τι δὲν εἶχαμε κάνει.

Αὐτὰ καὶ ἄλλα πολλὰ παιδρὰ καὶ παιδιάστικα συνέβησαν σὲ κείνη τὴν ἐκδρομὴ, μὰ ποῦ νὰ προλάβω νὰ σᾶς τὰ πῶ ὅα.

δα. Κι ἔτσι κοντὰ μὲ τὸν Τσαμαντᾶ καὶ τὴν Καμύτσανη ἔμειναν στὴν Ἑλλάδα, τὸ Μπαμπούρι, ἡ Πόθλα, ἡ Λιντίσδα, καὶ τ' Ἀχούρια».

Ἀνεξήγητα διαφορὰ θερμομέτρων

Στὸ Μονοδέντρι, τοῦ Ζαγοριοῦ, ἐδῶ κι ὀγδόντα χρόνια, ἡ κυρα-Κώσταινα πῆγε νὰ ἐπισκεφθεῖ τὴν κυρα - Ρούσaina, ποὺ ἦταν ἄρρωστη. Μπήκε τὴν ὥρα, ποὺ τῆς θγάζαν τὸ θερμόμετρο καὶ συζητοῦσαν πῶς ἔδειχνε πυρετὸ 38 καὶ μισό.

—Δόμτε το καὶ μένα εἶπε ἡ κυρα-Κώσταινα.

Πρόθυμα τῆς τὸ δῶσαν καὶ ὅταν τῆς τὸ θγάλαν ἔδειχνε ἡ γερὴ γυναιὶ 36 καὶ μισό.

Ἡ κυρα-Κώσταινα ὅμως σὰν στεναχωρημένη γυρίζει καὶ λέει στὴν κυρα-Ρούσaina:

—Ἄ μούρ Ρούσaina, ἰσὺ χαμπλότερη ἀπὸ τε μένα νὰ ἔχς τριάντα ὀκτῶ καὶ μισό κι ἰγὼ ψηλότερη ἀπὸ τε σένα γιατί ἔχω τριάντα ἔξ καὶ μισό;

(Ἀπὸ τὴν ἀλληλογραφία μου μὲ τὸν ἀξέχαστο Χριστόδουλο Καλλίδη). Τέλος

Κωρυφαίο Φωτοπύλλον

Τὰ Γιάβρινα
οἱ Μαχαλάδες τὰ κοινὰ καὶ
τὰ τοπωνύμια τὰς μετὰ τὴν ἱστορικὴν
καὶ λαογραφικὴν παράδοσιν καὶ
ἀρετὰς

(ΣΥΝΕΧΕΙΑ τοῦ προηγουμένου)

Ὁ Χρ. Σούλης ἐκφράζει τὴν ἀπορία μετὰ τὴν φράσιν:

«Ἀγνωστον γιὰτὶ ὁ Π. Ἀραβαντινὸς ὀνομάζει τὴν σύζυγον τοῦ Α. Πασιᾶ καὶ θυγατέρα τοῦ Καπλάν Πασιᾶ, Ἐμινέ». (Ἡπ. Χρονικά, 1933).

ΤΕΚΕΔΕΣ ΣΙΕΗΔΩΝ: Στὰ Γιάνινα, ἀπ' ὅ,τι θυμᾶμαι, τεκέδες τῶν Σιέηδων ὑπῆρχαν:

136. Ὁ τεκέες Ἐθρενὸς Πασιᾶ (1388) στή θέσιν τῆς Ἀγίας Τριάδος, ἀνάμεσα πλατείας Μαβίλη καὶ παραλιμνίου Συνοικισμοῦ προσφύγων. Τὸ κτίριο διατηρεῖται ἐρείπιον πλέον, ἀφοῦ πέρασε διὰ μέσου τῶν αἰώνων, χτίστηκε τὸ 1388 καὶ ἀνακαινίσθηκε ἀπὸ τὸν Ἀλῆ Πασιᾶ. (Δ. Σαλαμάγκα: Γιαννιώτικα Ἱστοριοδιφικά Μελετήματα, σ. 72. Ἀπαντα), ἀπὸ πολλοὺς ἰδιοκτῆτες. Τώρα ἀνήκει στὸ Δικηγόρο Σπ. Κουρμαντζή.

137. Τεκέες Σιέη Καλούτσιαις: Στὸ τέρμα τῆς 21 Φεβρουαρίου, γειτονιὰ μετὰ τὸν χώρον τῶν στρατώνων Ἀκραιῦ, μετὰ πηγὰδι στὸν πεσμένο αὐλόγυρο, ἀπὸ ὅπου ὑδρεύονταν ἡ γειτονιὰ καὶ οἱ ἀμαξάδες καὶ ταλικάτζηδες ποὺ διαβαίνουν καὶ πότιζαν τὰ ζῶα τους. Τελευταῖα κατοικοῦνταν ἀπὸ οἰκογένειαις. Δὲν ὑπάρχει πλέον.

138. Τεκέες Σιέη: Στὰ μπουστάνια κοντὰ στὸ σπίτι

Ἁγίου Γεωργίου Νεομάρτυρος. Ἐρημώθηκε μεταπελευθερωτικῶς.

139. Ὁ τεκὲς τοῦ μεγάλου Σιέη στὸν περίβολο τοῦ Ἀσλὰν Τζιαμί στὸ Κάστρο. Ἐπισκευάστηκε ἀπὸ τὴν Ἀρχαιολογικὴ Ἑταιρεία ὅπου ὑπάρχουν τὰ γραφεῖα της.

Πρέπει νὰ σημειωθῇ, πὼς ὁ Μεγάλος Σιέης ἀτολάμβανε μεγάλου σεβασμοῦ ἀπ' ὅλους γενικά τοὺς Τούρκους καὶ τὶς ἐπίσημες ἀρχές. Σ' αὐτὸν κατέφευγον ἀκόμα καὶ οἱ ἀδικούμενοι ἀπὸ τοὺς ἀγάδες Χριστιανοί.

Διηγόνταν οἱ παλαιοὶ Γιαννιωῖτες, πὼς κάποιος ἰσχυρὸς Ἀγᾶς «ζάπωσε» ἓνα οἰκόπεδο μιᾶς χήρας χριστιανῆς καὶ δὲν ἤ-

ΙΩΑΝΝΗΣ ΛΑΠΠΑΣ

1861—1936

Γραμματεὺς καὶ Διερμηνεὺς
τοῦ Γαλλικοῦ Προξενείου Ἰω-
αννίνων καὶ ὑπεύθυνος τοῦ Ἡ-
πειρωτικοῦ Κομιτάτου (Ἡπ.
Ἐστρείας)

θελε νὰ τραθῆξῃ χέρι. Ἐκείνη, τρομοκρατημένη μὲ συμβουλὴ ἄλλου Τούρκου γείτονά της, κατέφυγε στὸ μεγάλο Σιέη νὰ «κλάψῃ τὸ χάλι της». Ἐκεῖνος, ἀφοῦ βεβαιώθηκε γιὰ τὸ δίκιο τῆς ρωμῆας, πῆρε ἓνα χαρτί ἄγραφο, τό δίπλωσε στὰ τέσσερα, μὲ τέσσερα «Κατοκάρια» (μικρὲς πετρίτσες) μέσα, καὶ τῆς τᾶ-

δωσε με τὴν ἐντολὴ νὰ τὰ δώσῃ στὰ χέρια τοῦ Ἀγᾶ καὶ νὰ τοῦ πῇ «μοῦ τᾶδωσε ὁ ἀφέντης ὁ Σιέης».

—Κι' ἂν δὲν τὰ θελήσῃ νὰ τὰ πάρῃ; ρωτάει ἡ γυναῖκα.

—Θὰ κουσιέψ¹ οὐ ἴδιους νὰ σὲ θρῇ... τῆς εἶπε ὁ Σιέης.

Ἔτσι κι' ἔγινε. Ἀφοῦ ἄφρισε ἀπὸ τὸ θυμὸ καὶ τὴ φοβέριξε, στὸ τέλος τράβηξε χέρι.

Τί νὰ σήμαιναν ἄραγε τὸ χαρτί καὶ τὰ κατσ'κάρια; ἄγνωστο. Πολλὰ διηγόνταν γιὰ τὸ σοφὸ αὐτὸ Σιέη ποὺ ἀτυχῶς δὲν κράτησα στὴ μνήμη μου.

Ὑπάρχουν κι' ἄλλα ποὺ ἀναφέρει ὁ μακαρίτης Τάκης Σαλαμάγκας. Τὸν ψαρᾶ ποὺ ψάρευε κάτω ἀπὸ τὸν ἴσκιο τοῦ Ἀσλάν Τζιαμί, καὶ τὴ συνάντησή του μὲ τὸ Δεσπότη Σωφρόνιο καθάλα στ' ἄλλογο καὶ τοῦ εἶπε: «ὁ Χριστὸς πήγαινε πεζὸς καὶ σὺ καθάλα;» Καθὼς καὶ γιὰ τὴν λιτανεία τῆς ἀναβροχιᾶς καὶ τοῦ Μποσταντζῆ τῇ ἀπάντησιν, ποὺ ἀναφέρεται ἀπὸ τὸ Δ. Σαλαμάγκα (Ἄπαντα), καθὼς κι' ἀπὸ τὸ γιατρὸ Π. Ἀποστολίδη, ὡς καὶ ἄλλα πολλά.

ΕΠΙΛΟΓΟΣ

140. Γ ι ἄ ν ι ν ν α κ ι' ὅ χ ι Γ ι ἄ ν ν ε ν α.

Καὶ λίγα γιὰ τὸ ἐπίμαχο ζήτημα: Γιάννινα ἢ Γιάννενα;

Σύμφωνα μὲ πληροφορίες τοῦ μακαρίτη Τάκη Σαλαμάγκα (τόμος 2ος, Ἀπάντων, σελ. 5), ὁ Ἀθανάσιος Χ. Παπαχαρίσης, σὲ δημοσίευσμά του στὸν «Πλάτωνα» 1951, ἀναφέρει τὰ ἑξῆς ἐν περιλήψει:

Ὁ τύπος Γιάννινα, χρησιμοποιεῖται στὴν Ἠπειρο καὶ στὶς ἐκλογές τοῦ Ν. Πολίτου συναντιέται καὶ στὰ Δημοτικὰ τραγούδια ὁ ἴδιος καὶ παραθέτει σχετικὰ ἀποσπάσματα.

Στὶς ἴδιες ἐκλογές θρίσκεται ἐπίσης καὶ ὁ ἄλλος τύπος Γιάννενα, ἀλλὰ στὴ γενικὴ εἶναι Γιαννίνου, Γρεβενοῦ, Σαλῶνου, πουθενά μως Γιαννένων. «Αὕτῃ δὲ γενικῶς ἢ γενικὴ τοῦ Γιαννίνου, ὑποδεικνύει ὅτι ὁ γνήσιος τύπος εἶναι Γιάννινα καὶ οὐχὶ Γιάννενα».

Ὁ Δ. Σαλαμάγκας προσθέτει: «Πληροφορῶ τὸν κ. Παπαχαρίση, ὅτι ἐμεῖς οἱ Γιαννιωτὲς καὶ οἱ πρόγονοί μας ποτὲ στὴν ὁμιλία μας δὲν λέγαμε Γιάννενα».

Ἐξ ἄλλου οἱ Ἀλθανόφωνοι τῆς Τσαμουργιάς καὶ Β. Ἠπείρου, ὅπως καὶ οἱ Ἀρβανίτες μεταχειρίζονται ἐπίσης τὸν ὀρθὸ «Γιάννινα», τὸ ἴδιο καὶ οἱ Ἀλθανόφωνοι τῆς πόλης μας.

1) κουσιεύω = τρέχω.

—Γκά—γιέ;

—Γκά Γιαννίνα (= ποῦθε εἶσαι; ἀπ' τὰ Γιάννινα).

Γιαννινά ζέζα Γιαννίνε
Γιαννινὸ τέ ράπι οὐ φάλε
Γιαννινό, ζέζα Γιαννίνε
Βιέν μουζίκα ντοῦκε κιάρε.

δηλ.

Γιάννινα μαῦρα Γιάννινα,
Γιάννινα στὸν πλάτανο, προσκύνει
Γιάννινα μαῦρα Γιάννινα
Ἔρχεται ἡ μουσικὴ κλαίοντας.

«Στοῦ Γιαννίν'» λέει ὁ καμπίσιος χωρικός τῆς περιοχῆς τῆς πόλης μας.

Τὸ ἀνοικτὸ ἐκεῖνο ἔψιλον τῆς ξενότροπης προφορᾶς Γιάν-

Ἵπου ἦταν ὁ τάφος
τῶν δυὸ ἀδερφεῶν

νενα, εἶναι ἐντελῶς ξένο πρὸς τὸ διαλεκτικὸ τὸνο τῆς παληᾶς γιαννιώτικης προφορᾶς καὶ πρὸς τὴν ἰδιάζουσα ὑφή της.

Ἀκόμη καὶ τῇ γυναίκα τοῦ Γιάννη ὁ παληὸς Γιαννιώτης, δὲν λέει Γιάννενα, ἀλλὰ Γιάννινα.

Ποτέ δὲ λέμε: Γιάννενων ἢ Γιαννένων, ἀλλὰ πάντοτε Γιαννίνων (ἢ τὸ ὀρθότερον Γιάννινων). (Ἰπ. Ἑστία 1952, σελ. 822 καὶ Ἀπαντα, τόμος 2ος, σελ. 5 «Γιαννώτικα Σύμμεικτα»).

ΣΗΜ.: Ἀλλὰ καὶ ὁ ὑποφαινόμενος ἄπειρες φορές ἄκουγα τοὺς μικρομπιζντουινιάτες νὰ λένε: «Πάησα στὰ Ἰόν'(ν)να.

Ἐἴμουν στὰ Ἰά-να».

Καὶ ἄλλα τριγύρω χωριὰ λέγανε πάησα στὰ «Ἄννινα». Τὸ ἀρχικὸ γιώτα τῆς λέξεως τὸ τρώγανε.

Γενικὰ ὅμως, πάντοτε: Γιάννινα!

Κωνσταντῖνος Φρόντζος

Ὁ Κωνσταντῖνος Ἀντωνίου Φρόντζος γεννήθηκε στὴν Πυρσόγιαννη τῆς Κονίτισης.

Μετὰ τὶς ἐγκύκλιες σπουδὲς ἀπεφοίτησε ἀπὸ τὸ Διδασκαλεῖο τῶν Ἰωαννίνων. Ἐκαμε ἀνώτερες σπουδὲς στὴν Ἀθήνα καὶ πῆρε πτυχίον τῆς Νομικῆς Σχολῆς τοῦ Πανεπιστημίου καθὼς καὶ πτυχίον τῆς Α. Σ.Ο.Ε.Ε.

Ἀπὸ τὸ 1931 ὡς τὸ 1962 ἄσκησε τὸ ἐπάγγελμα τοῦ Δικηγόρου στὰ Γιάννινα. Ἀρχισε νὰ πολιτεύεται ἀπὸ τὸ 1936. Βουλευτὴς ἐκλέγεται τὸ 1956, 1958, 1961. Ἀπὸ τὸ 1965 εἶναι ὁ ἰδρυτὴς, μετ' ἄλλων, τῆς Ἑταιρείας Ἡπειρωτικῶν Μελετῶν, μόνιμος Πρόεδρος τῆς μέχρι σήμερα καὶ ἐμπυχωτῆς τοῦ ἔργου τῆς.

Τὸ 1969 τὸ Οἰκουμενικὸ Πατριαρχεῖο τοῦ ἀπένειμε τὸ ἀξίωμα τοῦ Ἀρχοντος Ἐξάρχου τῆς Μεγάλης τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίας.

Εἶναι Μέλος πολλῶν Ἐπιστημονικῶν Ὁργανώσεων καὶ Ἰδρυμάτων καὶ τιμημένος μὲ διακρίσεις καὶ μετάλλια.

Ὅπως: Μέλος τῆς SOCIETE INTERNATIONALE D' ETHNOLOGIE ET DE FOLKLOR, τῆς Ἑταιρείας

ἐπὶ τῆς Ἱστορίας τοῦ Νεωτέρου Ἑλληνισμοῦ, τῆς Ἑταιρείας Προβολῆς Ἱστορικῶν χώρων τῆς Ἑλλάδος, κλπ. Φέρει τὸ χρυσὸ Σταυρὸ τοῦ Τάγματος Γεωργίου τοῦ Α', τὸν ταξιάρχην τοῦ Τάγματος τοῦ Φοίνικος, τὸν Πολεμικὸ Σταυρό, τὸ Μετάλλιον Ἐθνικῆς Ἀντιστάσεως Ε.Ο.Ε.Α—Ε.Δ.Ε.Σ, τῆς πόλεως τῶν Ἰωαννίνων κλπ.

Τέλος, ὁ λαὸς τῆς πόλεως τῶν Ἰωαννίνων σὲ ἀναγνώριση τῆς δράσεώς του γιὰ τὴν ἱστορικὴ πόλιν τὸν ἀνέδειξε καὶ Δήμαρχο κατὰ τὶς ἐκλογὰς τοῦ 1980. Ὅμως ὁ Κωνστ. Φρόντζος παραιτήθηκε γιὰ νὰ ἀφοσιωθῇ ἀπερίσπαστος στὴν Ἑταιρεία Ἡπειρωτικῶν Μελετῶν, ποὺ ἀποτελεῖ ἔργο ζωῆς γι' αὐτόν.

Ἀπεβίωσε στὶς 23 Δεκεμβρίου 1986.

Κων. Φρόντζος καὶ τὸ ἔργο τῆς Ε.Η.Μ.

Τοῦ ΑΛΕΞ. Χ. ΜΑΜΜΟΠΟΥΛΟΥ

Ἡ «Ἡπειρωτικὴ Ἑταιρεία» τελεῖ ἀπόψε ἓνα χρέος ποὺ ἡ ἀπότισή του ἀπὸ καιρὸ τὴν ἀπασχολοῦσε. Καὶ μᾶς συνεῖχε τὸ τοῦ Πλουτάρχου: ὅτι «ἡ Ἱστορία, ποὺ γράφεται σύγχρονα μὲ τὶς πράξεις καὶ τὴ ζωὴ, θές ἀπὸ φθόνο καὶ μῖσος, θές ἀπὸ κολακεία καὶ φιλοπροσωπία παραμορφώνει καὶ διαστρεβλώνει τὴν ἀλήθεια».

Ἀλλὰ καὶ ἡ Ἱστορία τῶν γεγεννημένων καὶ τῶν παρωχημένων δὲν κινδυνεύει ὀλιγώτερο ἀπὸ τὴν εἰσβολὴ τοῦ μύθου.

Ἔτσι ὕστερα ἀπὸ εἴκοσι ὀλόκληρα χρόνια, ποὺ τὸ θῆμα τοῦτο μᾶς εἶναι οἰκεῖο γιὰ τὰ θέματα τῆς Ἡπειρωτικῆς Ἑταιρείας, κάνομε ἀρχὴ τῶν ἐξαιρέσεων μὲ τὴν προβολὴ προσώπων, ποὺ τὰ ἴδια τους ἔργα ἔχουν προβάλλει, μὲ τὴν προβολὴ τοῦ πιὸ διακεκριμένου συγχρόνου Ἡπειρώτη, τοῦ Κωνσταντίνου Φρόντζου καὶ τοῦ ἔργου τῆς Ἑταιρείας Ἡπειρωτικῶν Μελετῶν, ποὺ ἡ συναναστροφή μας μαζί τους θὰ καλύψει τὴν ἀποψινὴ Ἑσπερίδα.

Ἐχει γενάρχεις ὁ τιμώμενος ἀπόψε μὲ τὸν δρυῖνον ἡπειρωτικὸν στέφανον τοὺς ἐνδόξους μαστόρους τῆς

Πυρσόγιαννης καὶ τῶν ἄλλων μαστοροχωρίων, ἔχει τὴν καταβολὴ τὴν προγονικὴ γιὰ νὰ ἀναδειχθῇ Πρωτομάστορας.

Ἀγαπῶ νὰ παρομοιάζω μὲ στέγη τῆς Ἑλλάδος αὐτὴ τὴ γωνιὰ τῆς πατρίδας μας, ποὺ ἐνώνονται λές κι εἶναι κορυφαῖοι μαχιάδες τὰ περήφανα ψηλὰ θουνά μας ὁ Γράμμος, ὁ Σμόλικας καὶ ἡ Γκαμήλα καὶ κά- νουν αὐτὴ τὴν ἐπιθλητικὴ σκηνογραφία τῆς ὑψηλῆς ἐμπνεύσεως, ποὺ ἔθρεψε γερὰ μυαλὰ στὴν Ἐπιστήμη καὶ τὴν Τεχνικὴ.

Ἀπὸ τοῦτο τὸν τόπο ἔρχεται ὁ μεγαλοπράγμονας Πρωτομάστορας τῆς νεώτερης Ἡπείρου, ὁ Κωνσταντίνος Φρόντζος.

Ἄν ἀκολουθοῦσα τὸ δρόμο τῆς συγκριτικῆς μεθόδου θὰ παρέβαλα τὸ Φρόντζο μὲ τὸ Σπυρίδωνα Βλάχο. Εἶναι ἀπὸ τὴν ἴδια στόφα. Σύλληψη ἰδεῶν καὶ ἐπιμονὴ καὶ ἀποφασιστικότητα στὴν ἐφρμογὴ τους.

Ὅμως οἱ διαφορὲς εἶναι χτυπητές. Ὁ Σπυρίδων Βλάχος εἶχε τὴν αἵγλη τοῦ Μητροπολίτη καὶ τὸν αἰωνόβιο θεσμὸ τῶν Ἑλεῶν. Εἶχε δυὸ ρεμέλια γερὰ.

Ὁ Κωνσταντίνος Φρόντζος ἔδωκε μὲ τὴ δραστηριότητά του αἵγλη στὴν Ἑταιρεία Ἡπειρωτικῶν Μελετῶν, ποὺ ἐδημιούργησε μὲ ἄλλους τὸ 1956.

(*) Ὁμιλία τοῦ Προέδρου τῆς Ἡπειρωτ. Ἑταιρείας Ἀλεξ. Χ. Μαρμιπούλου, στὴν Ἀρχαιολ. Ἑταιρεία 10.12.1980.

Τὸ κτιριακὸ τῆς ἔργο

Προϋπήρξαν Σωματεῖα πνευματικά καὶ πολιτιστικά στὰ Γιάννινα, δημιουργήματα φιλοδοξιῶν ἀτομικῶν ἢ συγγενικῶν, ἀλλὰ ἐξατμίστηκαν μὲ τοῦ χρόνου τὴν πάροδο, ἀφοῦ δὲν ὑπῆρχε πίστη καὶ ἐμμονή.

Ἀντίθετα ἢ Ἑταιρεῖα Ἑπειρωτικῶν Μελετῶν μὲ τὸν ἄνθρωπο, ποὺ τὴν ἐμψυχώνει καὶ τὴν καθοδηγεῖ ἀπὸ τότε γίνεται τὸ στάδιο κατορθωμάτων καὶ ἀγώνων τοῦ δραστηρίου βίου, ὅπου βρίσκει ἡδονὲς καὶ ἀπασχολεῖται ἢ φιλόδοξη καὶ πολιτικὴ φύσις τοῦ δημιουργοῦ τῆς.

Τὰ περίπτερα, τὸ θέατρο, τὸ Μέγαρο τῆς Ἑταιρείας, μὲ τὴ βιβλιοθήκη τῶν 30.000 τόμων, ἡ ἀναστήλωση καὶ ἀναπαλαίωση στὰ Λιθαρίτσια, εἶναι ἀγέραστα ἡπειρωτοπρεπῆ, αἰωνίας ἡπειρωτικῆς νεότητος ἔργα, ποὺ στολίζουν τὰ Γιάννινα καὶ ἀπὸ πόλη τῶν θρύλων τὰ ἔκκαμαν θελκτικά στὰ μάτια τοῦ σύγχρονου ἐπισκέπτη.

Τηρουμένων τῶν ἀναλογιῶν εἶναι Κιμώνεια ἔργα ποὺ στολίζουν τὴν πόλη μὲ ἐλευθέρειες καὶ εὐχάριστες ἀπασχολήσεις, ἔργα ἰδιωτικῆς πρωτοβουλίας, ποὺ τὸ πνευματικὸ τους φόντο ἐκάλυπτε τὴν ἔλλειψη τοῦ Πανεπιστημίου στὴν Ἑπειρωτικὴ πρωτεύουσα μέχρι τὸ 1964.

Πιστεύω πὼς ἂν οἱ Γιαννιώτες, πέρα ἀπὸ τὴν πιὸ ἀγνή καὶ ὑγιέστερη μερίδα τοῦ Δήμου, ποὺ πάντα ἐθαύμαζε τὸ ἔργο τῆς Ἑταιρείας Ἑπειρωτικῶν Μελετῶν καὶ τοῦ Πρωτοστάτη τῆς, ἂν ἡ πλειοψηφία τοῦ Δήμου ἀνεδείκνυε ἀπὸ χρόνια

δημοτικὸν "Ἀρχοντα τὸ Φρόντζο, τοῦ ὁποίου ἐντούτοις ἀπολάμβανε τὰ ἔργα, ἀλλὰ ἀρνιόταν τὴν ἀναγνώριση καὶ τὴν ἀπόδοση τιμῶν, θὰ ἦταν ἄλλη ἢ φυσιογνωμία τῶν Ἰωαννίνων σήμερα.

Ἀλλὰ κατὰ τὸν σοφὸ τῆς Χαίρωνειας εἶναι τυφλὴ καὶ μανιακὴ ἡ ἀνθρώπινη φύση, ὅταν κατέχεται ἀπὸ τὸ πάθος τοῦ φθόνου, ποὺ φθάνει ὡς τὸν ἐξοστρακισμό τῶν Ἰκανῶν καὶ τῶν Δικαίων.

Καὶ ἦταν ἀργὰ πιά ὅταν ἦρθε ἡ τελευταία καθολικὴ ἀναγνώριση μὲ τὶς Δημοτικὲς ἐκλογές. Ἀργὰ ὅχι γιὰ τὸν Κωνσταντῖνο Φρόντζο, μὰ γιὰ τὰ Γιάννινα, ἀπὸ τὰ ὁποῖα κάμποσα θὰ εἶχε περισώσει.

Ἀλλὰ ἡ πολιτιστικὴ δράση τῆς Ἑταιρείας ἀγκαλιάζει ὅλο τὸν Ἑπειρωτικὸ χῶρο καὶ ἡ ἀκτινοβολία τῆς μὲ τὸ ἐκδοτικὸ τῆς ἔργο καὶ μὲ τὰ Δωδωναῖα εἶναι πανελλήνια καὶ παγκόσμια.

Δὲν θέλω νὰ φέρω κόπωση στὸ ἀκροατήριό μὲ ἀπαριθμήσεις τῶν δραστηριοτήτων τῆς Ἀδελφῆς Ἑταιρείας. Τὸ προσεχές Δελτίο Ἑνημερώσεως θὰ ἀσχοληθῇ διεξοδικὰ καὶ οἱ ἐνδιαφερόμενοι θὰ ἔχουν τὴν εὐχέρεια νὰ ἰδοῦν τὶς λεπτομέρειες.

Θὰ περιορισθῶ νὰ διαγράψω μὲ ἀδρές γραμμὲς τοὺς ὁραματισμούς τῆς καὶ τὰ θαυμαστά ἐπιτεύγματα, ποὺ ἀποτελοῦν ἀξιομίμητα παραδείγματα γιὰ ὅλα τὰ διαμερίσματα τῆς χώρας.

Μὲ τὴν πειθῶ καὶ τὴν βία

Εἶναι ἔργα μιᾶς τριακονταετίας ἀπὸ τὴν Ἑταιρεία τοῦ Φρόντζου,

πού τὰ ἔφερε εἰς πέρας πότε κρα-
τώντας ὁ ἴδιος τὴν ἀξίνα καὶ πότε
κραδαίνοντας δυὸ θεότητες τὴν Πει-
θῶ καὶ τὴ Βία, γιὰ νὰ φέρει σὲ λο-
γαριασμό ζωγράφους καὶ ἀρχιτέ-
κτονες, χτίστες καὶ ξυλουργούς,
ταλιαδόρους καὶ σκαλιστές, βαφει-
άδες καὶ χρυσοχόους καὶ χαλκουργούς,
πού δουλεύουν αὐτὰ τὰ χρό-
νια τὸ Ἑπειρωτικὸ Μάρμαρο καὶ
τὴν Πέτρα, τὸ Χαλκὸ καὶ τὸ Κυπα-
ρίσι, τὴ Βαλανιδιὰ καὶ τὴν Καρυ-
διὰ γιὰ νὰ θγοῦν οἱ περίτεχνες ἡ-
πειρωτικὲς κατασκευὲς καὶ διακο-
σμήσεις, πού θαυμάζουν οἱ ἐπισκέ-
πτες τῆς Ἑπείρου ἡμεδαποὶ καὶ ἄλ-
λοδαποὶ καὶ καμαρώνουν οἱ ξενα-
γοῦντες τὸ ἡπειρωτικὸ πνεῦμα καὶ
τὴν ἡπειρωτικὴ παράδοση.

Ἀπέσπασε — μὲ τὴν Πειθῶ καὶ
μὲ τὴ Βία — ἀπὸ ἡμιερειπωμένα ἀρ-
χοντικὰ τῶν Ἰωαννίνων, τοῦ Ζαγο-
ρίου καὶ τῆς Κόνιτσας ταβάνια, με-
σοχωρίσματα, μουσάντρες, ξυλό-
γλυπτες ροζέτες καὶ συναρμολόγη-
σε τὴν Ἑπειρωτικὴ Λαϊκὴ Τέχνη καὶ
παράδοση καὶ τὴν ἔκαμε θίωμα καὶ
ζωὴ καὶ ζωντανὴ παράσταση στὰ
μάτια τῶν συγχρόνων ἑκθαμβῶν ἐ-
πισκεπτῶν.

Συγκέντρωσε τὰ ἀντικείμενα τῆς
οἰκοσκευῆς, καὶ τὰ περιφρονημένα
κτηνοτροφικὰ καὶ ἡσιόδεια γεωρ-
γικὰ ἐργαλεῖα τῶν προγόνων μας
σ' ἓνα σύνολο θαυμαστό, πού θὰ

στολίσουν τὸ Λαογραφικὸ Μουσεῖο
μὲ τὴν ἐπιβλητικὴ σειρὰ 300 στολῶν
Ἑπειρωτικῶν, πού τὴν ποικιλία τους
κανένα ἄλλο διαμέρισμα τῆς χώρας
δὲν κατέχει.

Κριτικὴ

Αὐτὸ τὸ ἔργο δίκαια ἔχει ἐπισπά-
σει τὸ θαυμασμὸ τῶν κριτικῶν, πού
δὲν εἶναι Ἑπειρώτες. Ἡ Ἑταιρεία
Ἑπειρωτικῶν Μελετῶν εἶναι ἀνά-
μεσα στοὺς πέντε σπουδαιότερους
πνευματικούς καὶ πολιτιστικούς ὁρ-
γανισμοὺς τοῦ κόσμου, λέγει κά-
ποιος.

Ἡ Ἑταιρεία Ἑπειρωτικῶν Μελε-
τῶν ἔχει δημιουργήσει ἀτμόσφαιρα
πνευματικότητας στὰ Γιάννινα, γρά-
φει ἄλλος.

Ἀναζωογόνησε τὴν πνευματικὴ
ζωὴ τῆς Ἑπείρου καὶ τὴν προέβα-
λε σὲ πανελλήνια κλίμακα, γρά-
φει ὁ Κερκυραῖος Κώστας Δαφνῆς.
Καὶ ρωτάει:

— Τί γίνεται στὴ γειτονικὴ πε-
ριοχὴ καὶ δὲ γίνεται ἐδῶ;

Ἐγὼ προσθέτω ὅτι χωρὶς τὰ ἐ-
πίκτητα δημιουργήματα τῆς Ἑται-
ρείας Ἑπειρωτικῶν Μελετῶν τὰ Γι-
άννινα θὰ ἔμεναν ἡ πόλη τῶν θρύ-
λων καὶ τῆς ἰδιάζουσας φυσικῆς
καλλονῆς μόνο χωρὶς ἀναφορὰ στὸ
παρόν.

(Βλέπετε συνέχεια στὸ τεῦχος 51
Δεκεμβρίου 1980).

Ἡπειρωτικὴ Πνευματικὴ Ζωὴ καὶ Κίνηση

◆ Γράφουμε καὶ μᾶς γράφουν

◆ Στέλλουμε καὶ μᾶς στέλνουν

Ο ΠΑΡΑΚΛΗΤΟΣ

Μᾶς ἔφυγε κι ὁ Κωνσταντῖνος Φρόντζος. Σὲ οἰκεία σελίδα δίνουμε μιὰ σκιαγραφία αὐτοῦ καὶ τοῦ ἔργου τῆς ΕΗΜ, ἐπανάληψη τῶν ὧσων εἶπαμε ἐδῶ καὶ ἕξ χρόνια, ὅταν ἔγινε ἀπὸ τὴν Ἡπειρωτικὴ Ἑταιρεία ἡ προβολὴ αὐτοῦ τοῦ ἔργου. Εἶχαμε ἐπικριθεῖ τότε γι' αὐτὸ σὰν Ἡπ. Ἑταιρεία, γιατί ἐμεῖς δὲν ἀνήκαμε καὶ ἐξακολουθοῦμε νὰ μὴ ἀνήκουμε σὲ ὀνομασμένους πολιτικούς καὶ κομματικούς χώρους. Πιστεύουμε ὅτι οἱ Ἡπειρώτες δὲν ἔχουν ἀνάγκη ἀπὸ τὰ δικά μας τὰ φῶτα γιὰ τὴν πολιτικὴ τους τοποθέτηση.

Ἀντίθετα ὁ Κων. Φρόντζος προῆλθε ἀπὸ γνωστὸ πολιτικὸ χωρὸ τῆς ἐποχῆς, ποὺ ἡ Ἑταιρεία Ἡπ. Μελετῶν, ἔκαμε τὰ πρῶτα βήματα — ἦταν καὶ βουλευτὴς σ' αὐτὸ τὸ χωρὸ — καὶ μὲ τὴ βουλευτικὴ ιδιότητα ἀπέσπασε πιστώσεις σὰν σεργασιὰ γιὰ τὰ κατοπινὰ ἔργα τῆς. Φυσικὸ ἦταν νὰ προκαλέσει ἀντιδράσεις σ' ἓνα μέρος τοῦ Ἡπειρωτικοῦ πληθυσμοῦ καὶ μάλιστα τῶν Ἰωαννιτῶν. Πρόσθεσε ἀκόμα καὶ τὴ συγκεντρωτικότητα, ποὺ τὸν χαρακτήριζε καὶ κάποια αὐταρχικότητα. Ὁ μακαρίτης γερουσιαστὴς Γεώργιος Βηλα-

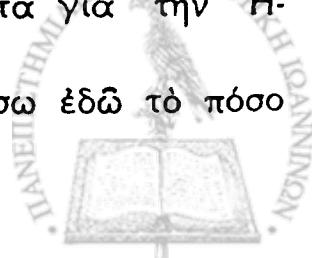
ρᾶς, μιὰ εὐγενικὴ φυσιογνωμία, ποὺ μαζὶ μὲ τὸν ἄοκνο Πᾶνο Μελά, Πρόεδρος ὁ πρῶτος καὶ Γεν. Γραμματέας ὁ δεύτερος τοῦ Σωματείου «Οἱ Φίλοι τῶν Ἰωαννίνων», πάσχιζαν γιὰ τὰ Γιάννινα καὶ ἔχουν στὸ ἐνεργητικὸ τους τὴν «Πινακοθήκη τῶν Νεοελλήνων Καλλιτεχνῶν» καὶ τὸ Μουσεῖο Προεπαναστατικῆς Ἐποχῆς» (Ἀλῆ Πασιᾶ στὸ Νησί) ποὺ πόσοι τὰ ξαίρουν σήμερα αὐτά.

Αὐτὴ ἡ δραστηριότητα τῶν «ἐξ Ἀθηνῶν» θεωρήθηκε σὰν παρενόχληση τοῦ ἔργου τῆς ΕΗΜ ἀπὸ τὸ Φρόντζο στὸν Ἡπειρωτικὸ χωρὸ.

Βέβαια ὁ Βηλαρᾶς δὲν ἄργησε ν' ἀποκαλέσει «Καίσαρα» τὸ Φρόντζο, ἐνῶ ὁ Σακκᾶς σὲ δημοτικὴ σύγκρουση μαζὶ τοῦ τὸν φιλοδῶρησε μὲ τὴν προσωινυμία τοῦ «Μπενίτο Μουσολίνι».

Ὅπως κι ἂν ἔχει, ὁ ὄγκος τοῦ Κων. Φρόντζου κι ὁ δυναμισμὸς του δὲν ἄφηνε εὐκόλα ἄλλον νὰ συμπαραδρεύει στὴν ΕΗΜ. Γι' αὐτὸ αὐτὴ μεγαλοῦργησε κάτω ἀπὸ τὴ σκιά του καὶ τυχόν μειονεκτήματα τῆς προσωπικότητάς του ἀπέβησαν τελικὰ πλεονεκτήματα γιὰ τὴν Ἡπειρο.

Καὶ θ' ἀναπολήσω ἐδῶ τὸ πόσο

δονήθηκε ὁ Ἑπειρωτικὸς χῶρος κον-
τὰ στ' ἄλλα, ἀπὸ τὸν τραγικὸ ἄρ-
χαῖο Λόγο στὰ Δωδωναῖαι τὸ 1961
—1963 καὶ μετέπειτα καὶ πῶς σὲ κά-
ποια αὐγουστιάτικη παράσταση οἱ
σκοτεινὲς δειράδες τῆς Ὀλύτσικας,
καθὼς ἔβλεπα ἀπὸ τὶς πρῶτες ἀνα-
τολικὲς κερκίδες τοῦ Θεάτρου, ἀ-
πορροφοῦσαν καὶ τὸ μελιχρὸ φῶς
τοῦ φεγγαριοῦ, ποῦ ἔδυε στὴν κορ-
φή της καὶ τοὺς κυματισμοὺς τῶν
ἡχων, ἐνῶ ἡ φυσιογνωμία τοῦ Φρόν-
τζου ὄρθιου στὴ σκηνὴ τοῦ Θεάτρου
ἔμπαινε ἀγάγια - ἀγάγια στὸ σκο-
τάδι... γιὰ νὰ ξαναβγεῖ σήμερα μὲ
τὸ θάνατό του στὸ Φῶς τῆς Ἱστο-
ρίας.

Ἐπανέρχομαι στὰ ἐορταστικὰ τῆς
ΕΗΜ, τὰ ὁργανωμένα ἀπὸ τὴν Ἑ-
πειρωτικὴ Ἑταιρεία. Εἶχε ἐπακο-
λουθήσει τότε (1979) καὶ μιὰ ἐπι-
βλητικὴ συνεστίαση Πνευματικῶν
Ἑπειρωτῶν στὸ Κίγκς Πάλας. Εἶχε
εὐχαριστηθεῖ πολὺ ὁ Κ. Φρόντζος.
Καὶ κείνη τὴν ἱκανοποίηση ἐκφρά-
ζει τὸ ἐπόμενο γράμμα ποῦ μᾶς ἔ-
στειλε ἀπὸ τὰ Γιάννινα.

Ἄς εἶναι αἰώνια ἡ θύμησή του.

Ἀλέξ. Χ. Μαμμόπουλος

Ἰωάννινα 12.12.1980

Ἀγαπητέ μου κ. Πρόεδρε,

Μὲ τὴν ἐπιστροφή μου στὰ Γιάννινα αἰ-
σθάνομαι τὴν ὑποχρέωση νὰ ἐκφράσω σὲ
σᾶς καὶ τὰ ἀξιότιμα μέλη τοῦ Διοικητι-
κοῦ Συμβουλίου τῆς Ἑπειρωτικῆς Ἑται-
ρείας τὶς θαυμάσιες εὐχαριστίες μου ὅχι
μόνο γιὰ τὴν τιμητικὴ διάκριση ποῦ μοῦ
προσφέρατε, ἀλλὰ καὶ γιὰ τὴ θερμότητα

τῶν αἰσθημάτων σας καὶ τὴν ἐγκάρδια
φιλοξενία ποῦ χαρίσατε σὲ μένα καὶ τὴ
γυναίκα μου.

Ὅλες οἱ ἐκδηλώσεις σας κ. Πρόεδρε
μὲ συγκίνησαν καὶ σᾶς εὐγνωμονῶ γι' αὐ-
τό. Ἰδιαίτερα εὐχαριστήρια ἀξιῶν σὲ
σᾶς ποῦ μὲ τὸ ζεστὸ λόγο σας, τὴν ὀξύ-
τατη κρίση σας καὶ τὴν τακτηριωμένη σκέ-
ψη σας γεμίσατε μὲ περιεχόμενο τὴ ζωὴ
καὶ τὴ δράση μου καὶ μοῦ χάρισατε σπά-
νιες στιγμὲς συγκινησιατικῆς δόνησης. Σ'
ὅλους τοὺς συνεργάτες μου μετέφερα τὸν
παλμὸ τῶν αἰσθημάτων σας καὶ τὸ πάθος
τῆς πατριδογνωσίας σας, ποῦ ἀποτελεῖ τὸν
κοινὸ παρανομαστή τόσο τῶν ἀδελφῶν ὁρ-
γανώσεων τῆς Ἑπειρωτικῆς Ἑταιρείας
καὶ τῆς Ἑταιρείας Ἑπειρωτικῶν Μελετῶν,
ὅσο καὶ τῶν ἀνθρώπων ποῦ τὰ διανοοῦν.

Εὐχαριστώντας καὶ πάλι ἐκ δάθους
ψυχῆς, εὐχομαι σὲ σᾶς καὶ τοὺς συνεργά-
τες σας καλὰ Χριστούγεννα καὶ εὐτυχι-
σμένο καινούργιο χρόνο.

Μὲ πολλὴ ἀγάπη καὶ ἐκτίμηση

Ὁ Πρόεδρος τῆς Ε.Η.Μ.

ΚΩΣΤΑΣ ΦΡΟΝΤΖΟΣ

ΠΟΤΕ Η ΑΛΩΣΗ ΤΩΝ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ;

Ἀθήναι, 17 Ἰαν. 1987

Ἀγαπητέ κ. Μαμμόπουλε,

Ἀπὸ πολλῶν ἐτῶν μὲ ἀπασχολεῖ ἓνα
θέμα ποῦ εἶναι ἱστορικὸ μόνον ἐνδιαφέ-
ροντος καὶ τίποτε ἄλλο. Μᾶλλον τὸ θέμα
αὐτὸ δημιουργήθηκε μέσα μου ἀπὸ τοῦ ὅτι
κατὰ τὰ προπολεμικὰ μαθητικὰ χρόνια οἱ
διάφοροι καθηγηταὶ τῆς Ἱστορίας ἀπαι-
τοῦσαν νὰ γνωρίζουμε καὶ νὰ ἀναφέρουμε

ἀπὸ μνήμης πλῆθος ἡμερομηνιῶν διαφόρων
ἱστορικῶν συμβάντων. Καὶ ἐὰν τοῦτο ἦταν
εὐκόλο στὸ καθ' ἡμέραν μάθημα, φαντα-
σθῆτε πόσο δύσκολο ἦταν τοῦτο κατὰ τοὺς
ἑξαμηνιαίους διαγωνισμούς.

Ἄλλ' ἂς εἰσέλθω στὸ θέμα ποῦ εἶναι
ἓνα ἐρώτημα καὶ πρὸς τὸ θέτω σὲ κάθε δυ-
νάμενον νὰ ἀπαντήσῃ: Πότε «ἔπεσαν» τὰ
Γιάννινα στὰ χέρια τῶν Τούρκων;

Οἱ παλαιοὶ ἱστορικοὶ — Ἠπειρώτες —
καὶ ἄλλοι διαφέρουν πρὸς τοῦτο μεταξὺ
τῶν. Ἔτσι:

— Ὁ Ἰωάν. Λαμπρίδης στὰ Ἠπειρωτικὰ
Μελετήματα ἀναφέρει ὡς ἡμερομηνίαν
τὴν 9ην Ὀκτ. 1431 καὶ μάλιστα λέγει
ὅτι τὴν πληροφορίαν αὐτὴν τὴν ἔλαβεν
ἐξ ἀντιγραφῶν ἀποσπασμάτων τοῦ Κου-
βαρά.

— Ὁ Ἀραβαντινὸς στὴ Χρονογραφία Ἠ-
πειροῦ συμφωνεῖ μὲ τὸν Λαμπρίδην ἀ-
ναφέρων καὶ αὐτὸς ὡς ἡμερομηνίαν τὸν
Ὀκτ. 1431.

— Ὁ ἱστορικὸς Κων. Παπαρρηγόπουλος
στὴν Ἱστορίαν τοῦ Ἑλληνικοῦ Ἔθνους
ἀναγράφει ὡς ἡμερομηνίαν τὸν Ὀκτ.
1430.

— Ὁ ἀείμνηστος Δ. Σαλαμάγκας ἀναφέ-
ρει καὶ αὐτὸς ὡς ἡμερομηνίαν τὸν Ὀκτ.
1430 χωρὶς νὰ ἀναγράψῃ ἀπὸ ποῦ ἔ-
λαβε τὸ στοιχεῖον τοῦτο. Μάλιστα ἐνθυ-
μοῦμαι πῶς σὲ κάποιο βιβλίον τοῦ ποῦ
διάβασα πρὸ πολλῶν ἐτῶν ἀναφέρει
καὶ προγενέστερη ἡμερομηνία, μερικὰ
χρόνια ἐνωρίτερα (1377;) ποῦ τὴν χα-

ρακτηρίζει ὡς περίσδον ὑποτελείας τοῦς
Τούρκους.

Γιατὶ λοιπὸν αὐτὴ ἡ ἀσυμφωνία καὶ ποία
εἶναι ἡ ἱστορικῶς ἀκριβὴς ἡμερομηνία;

Φιλικάτα

ΚΩΝ. ΜΠΑΜΟΠΟΥΛΟΣ

ΣΗΜ. Α. Χ. Μ.:

Ἡ σωστὴ χρονολογία τῆς ἀλώσεως τῶν
Ἰωαννίνων εἶναι τὸ ἔτος 1430. Οἱ διαφο-
ρὲς ὀφείλονται σὲ λάθος ἀφαίρεση ἀπὸ
Κτίσεως Κόσμου τοῦ ἀριθμοῦ 5508 ἢ 5509.
Καὶ ὅπως συμβαίνει συνήθως μὲ τὶς ἐπα-
ναλήψεις διαιωνίζεται. Αὐτὴ τὴν ἐξήγηση
μᾶς δίνει ὁ ἱστορικὸς Ἑρευνητὴς - Συγ-
γραφέας καὶ Συμπατριώτης μας κ. Λέαν-
δρος Βρανούσης, ποῦ ἔχει ἀσχοληθῇ διε-
ξοδικὰ μὲ τὰ θέματα αὐτά.

ΑΠΗΧΗΣΕΙΣ

Ὁ Καθηγητὴς κ. Φ. Ι. Κακριδῆς ἀπεν-
θύνεται στὴν Ἠπειρωτικὴ Ἑταιρεία:

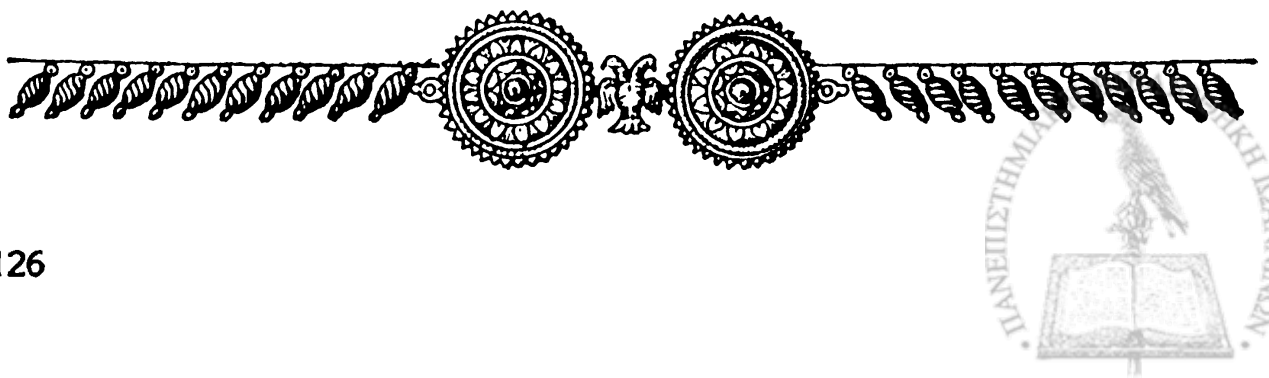
Ἀθήνα 13.12.86

Ἀγαπητοὶ φίλοι,

Ευχαριστῶ ἀπὸ καρδιάς γιὰ τὴν «Πό-
βλα» καὶ γιὰ τὰ «Γιάννινα» ποῦ εἴχατε τὴν
ευγενικὴ σκέψη νὰ μου στείλετε. Τέτοια
δημοσιεύματα διακρίνουν, ἰσως τὴν τελευ-
ταία στιγμὴ, ἓνα μεγάλο κομμάτι ἀπὸ τὴν
ψυχὴ τῆς παραδοσιακῆς Ἑλλάδας.

Καλὲς Γιορτές

ΦΑΝΗΣ Ι. ΚΑΚΡΙΔΗΣ

Ἑσωτερικὴ Ζωὴ καὶ Κίνηση

Οἱ χρηματικὲς εἰσφορὲς πρὸς τὴν
 “Ἡπειρωτικὴ Ἑταιρεία,, ἐκπίπτουν
 στὶς Δηλώσεις Φόρου Εἰσοδήμα-
 τος.

ΣΥΝΩΣΤΙΣΜΟΣ ΕΙΣΦΟΡΩΝ ΣΥΝΩΣΤΙΣΜΟΣ ΤΗΣ ΑΓΑΠΗΣ

Μὲ θαθεῖα συγκίνηση συντάσσομε αὐ-
 τοὺς τοὺς πίνακες εἰσφορῶν. Εἶναι τὸ ὁ-
 ξυγόνο τῆς Ἑταιρείας. Εἶναι τὰ φτερὰ
 τῆς. Κοινοφελὲς Πνευματικὸ Ἰδρυμα ἢ
 Ἑταιρεία. Δημόσια ἢ διαχειρίσῃ τῆς σὲ
 ὑάλινη σφαῖρα «περιστρεφομένη καὶ παν-
 ταχόθεν ὁρατὴ». Δὲν πληρῶνει οὔτε μο-
 νόλεπτο ἢ Ἑταιρεία σὲ μισθοὺς καὶ ἀ-
 μοιβὰς κι ἔχει ἐλαχιστοποιήσει τὰ διοι-
 κητικὰ τῆς ἔξοδα, ἀφοῦ τὸ Δ. Συμβούλιο
 μὲ ἐφημερία σὲ ἐθελοντικὴ θάσῃ διεξά-
 γει τὴ διοικητικὴ ὑπηρεσία.

Δὲν ἔχει «Χρεῶστες» ἢ Ἑταιρεία. Δὲν
 ἔχει «Πιστωτές». Κανενὸς τὴν πόρτα δὲν
 ἐδρόντησε. Δὲν κρατεῖ λογαριασμοὺς «Ὁ-
 φειλετῶν». Ὅτι προσφέρεται εἶναι αὐτο-
 προαίρετο καὶ καλοδεχούμενο. Τὸ ραβδί
 τοῦ διακονιάρη, δταν ὑπηρετεῖ κοινοφε-
 λεῖς σκοποὺς γίνεται στὰ χέρια τοῦ Διοι-
 κητικοῦ Συμβουλίου ἡγεμονικὸ Σκήπτρο.

Κρίκοι τῆς ἀλυσσίδας τῆς ἀγάπης αὐ-
 τὸν τὸν μῆνα εἶναι οἱ:

Ὁ κ. Φώτης Κούνδουρος ὁμοίως	1000
Ὁ κ. Εὐθ. Βλάχος ὁμοίως	1000
Ἡ κυρία Φωφῶ Καμάρα γιὰ τοὺς γενικότερους σκοποὺς τῆς Ἑται- ρείας	3000
Ἡ κυρία Κορνηλία Σιούρτη γιὰ τὸ	

Δελτίο	1000
Ὁ κ. Βλάχης Σκολάκης ὁμοίως	1000
Ὁ Καθηγητὴς Πανεπιστημίου κ. Βασίλειος Βαλαώρας Ἀντιπρόε- δρος τῆς Ἑλλ. Λαογραφικῆς Ἑ- ταιρείας τακτικὸς χορηγὸς τῆς Ἑταιρείας γιὰ τοὺς σκοποὺς τῆς	3000
Ὁ Γυμνασιάρχης κ. Εὐάγγ. Πρί- τσος ἀπὸ Ἀρίστη ὁμοίως	5000
Ὁ κ. Θωμᾶς Βαλάσης μέσω τῆς Ριζαρείου Ἐκκλησιαστικῆς Σχο- λῆς γιὰ τὴν στήριξη τοῦ ἔργου τῆς Ἑταιρείας	12.560
Ἡ κυρία Κωστούλα Ροδίτου γιὰ τὸ Δελτίο	1000
Ὁ κ. Παῦλος Κουλούρας ὁμοίως	2000
Ὁ κ. Γεώργιος Μανωλάκος ὁμοίως	1000
Ὁ Λογοτέχνης κ. Γεώργιος Γκίτζιος γιὰ τοὺς γενικοὺς σκο- ποὺς	1000
Ὁ κ. Εὐρπ. Βουλόδημος Συνεργά- της μας	1000
Ὁ πολὺς κ. Στέφ. Κάλλος ὁμοίως	6.400
Ὁ IKONOGRAPHER - Ἀγιογρά- φος ἀπὸ USA κ. Κων. Γιούτης ὁμοίως	3900
Ὁ κ. Χρήστος Ζωγράφος ὁμοίως	2000
Ὁ κ. Παναγ. Τσιαντῆς γιὰ τὸ Δελτίο	1000
Ὁ κ. Δημήτρης Κοράκης ὁμοίως	1000
Ἡ κυρία Ἀγγελικὴ Σωτηρίου Ζού- μπου ὁμοίως	1000
Ἡ κυρία Ἀγγελικὴ Σόμπολου γιὰ ἐνίσχυση τοῦ ἔργου τῆς Ἑταιρείας	5000
Ὁ κ. Ἀχιλ. Γόγολος γιὰ τὸ Δελτίο	1000
Ὁ κ. Ὀδυσσεὺς Σκούρτης ὁμοίως	2000
Ὁ κ. Εὐριπ. Γιαννακὸς ὁμοίως	1000

Ἡ κυρία Μαρία Δάλλα ομοίως	1000	Ὁ ζωγράφος κ. Μηνᾶς Στράτης γιὰ τοῦ γενικωτέρου σκοποῦς τῆς Ἐταιρείας	2000
Ὁ κ. Πέτρος Φίλης ἀπὸ USA γιὰ τοὺς σκοποῦς	6500	Ὁ λογοτέχνης καὶ ἱστορικὸς συγγραφέας κ. Ν. Κετμαῆς ὁμοίως	3000
Ὁ κ. Κων. Κυρζίδης γιὰ τὸ Δελτίο	1000	Ὁ τ. Διεθυντὴς Ραδιοφωνίας λογοτέχνης κ. Ἀνδρ. Μπέτος ὁμοίως	3000
Ὁ κ. Κων. Κυρζίδης ὁμοίως	1000	Ὁ κ. Ἰωάν. Παπᾶς ὁμοίως	2000
Ὁ κ. Χρ. Τούσης ὁμοίως	2000	Ὁ δικηγόρος κ. Πᾶνος Σιούτης	3000
Ὁ κ. Ἀνθιμος Χριστοφορίδης ἀπὸ USA πρὸς στήριξη τῶν πνευματικῶν σκοπῶν τῆς Ἐταιρείας	11.976	Ὁ ὑποστράτηγος κ. Ἐλευθ. Σπυροπούλος πλὴν ἄλλων καὶ γιὰ τὸ Δελτίο	1000
Ὁ κ. Στέφ. Λώλης γιὰ τὸ Δελτίο	1000	Ἡ κυρία Ἐλευθερία Ν. Τσουμάνη ὁμοίως	2000
Ὁ κ. Γεώργ. Ἐξάρχου γιὰ τὸ Δελτίο	1000	Ὁ Δάσκαλος - Συγγραφέας κ. Κώστας Λαζαρίδης γιὰ τὴν ἐνίσχυση τῶν πνευματικῶν σκοπῶν τῆς Ἐταιρείας	3000
Ὁ κ. Π. Λιάρος ὁμοίως	1000	Ὁ κ. Ἀλ. Προκοπίου γιὰ τὸ Δελτίο	1000
Ὁ ἱατρός καὶ Λογοτέχνης κ. Ἀνδρ. Πάρσαλης γιὰ τὸ Δελτίο	1000	Ἡ κυρία Ἑλλη Κίρκ - Δευτεραίου γιὰ τοὺς γενικωτέρους σκοποῦς	3000
Ὁ κ. καὶ ἡ κ. Τέλη Σουμάκη γιὰ τοὺς πνευματικοὺς σκοποῦς τῆς Ἐταιρείας	10.000	Ὁ κ. Σπ. Ἀρμενιάκος γιὰ τὸ Δελτίο	1000
Ὁ Λυκειάρχης κ. Ἰωάν. Χαρίτος γιὰ τὸ Δελτίο	1000	Ἡ κυρία Βαρβάρα Ζαφείρη ὁμοίως	1000
Ὁ Οἰκονομολόγος κ. Κώστας Ἀδαμίδης γιὰ τὸ Δελτίο	1000	Ἡ κυρία Ἀγγελικὴ Φωλλίδη ὁμοίως	1000
Ὁ κ. Χαρίλαος Στάρας ὁμοίως	1000	Ὁ Πρόεδρος τῶν ἐν Ἀθήναις Ἀρτσιστινῶν (Ἀρίστης) κ. Σταῦρος Συκιώτης γιὰ τοὺς γενικωτέρους σκοποῦς	2000
Ὁ Σεβασμιώτατος Μητροπολίτης Δρυϊνουπόλεως - Πωγωνιανῆς καὶ Κονίτσης κ. Σεβαστιανὸς	1000	Ὁ κ. Φαῖδων Ἀθανασοπούλας ὁμοίως	3000
Ὁ Ἐπιθεωρητὴς κ. Λεωνίδας Θεοδωρίδης ὁμοίως	2000	Ὁ κ. Ἀθ. Σακελλαρίδης γιὰ τὸ Δελτίο	1000
Ἡ κυρία Ἐλένη Μιχ. Κοκκίνη, τὸ γένος Παπαζήση γιὰ ἐνίσχυση τοῦ ἔργου τῆς Ἐταιρείας	1500	Ὁ ἀντιστράτηγος κ. Γ. Τέλης ὁμοίως	1000
Ὁ κ. Ἰωάν. Βορόπουλος γιὰ τὸ Δελτίο	1000	Ἡ κυρία Λίτσα Παπαϊωάννου - Μάρανη ὁμοίως	1000
Ὁ κ. Φιλοπόλεμην Γκράτζιος ὁμοίως	2000	Ὁ κ. Δημ. Καψάλης ὁμοίως	1000
Ὁ κ. Ἀλέξ. Πανωφορόπουλος ὁμοίως	1000	Ὁ κ. Σταῦρος Ἰωαννίδης ὁμοίως	1000
Ὁ κ. Δημ. Λαζ. Κωλέτσης ὁμοίως	1500	Ὁ κ. Νίκος Μπάκος ὁμοίως	1000
Ὁ ἱερεὺς κ. Χρήστος Τσόδουλος ὁμοίως	1000	Ὁ κ. Χρ. Γκουλιαδίτης ὁμοίως	1000
Ὁ Καθηγητὴς Πανεπιστημίου Ἰωαννίνων κ. Κων. Μέξης ὁμοίως	1000	Ἡ κυρία Σοφ. Τσίττζα ὁμοίως καὶ τοὺς γενικοὺς σκοποῦς	1000

ΚΕΡΑΜΕΙΚΟΣ - ΕΠΙΤΑΦΙΑ ΛΗΚΥΘΟΣ

ΜΝΗΜΗ ΘΑΝΟΝΤΩΝ ΗΠΕΙΡΩΤΩΝ

Στους πνευματικούς σκοπούς της Έταιρείας είναι ή άπονομή τιμής στη μνήμη θανόντων Ηπειρωτών. Αιώνία ή μνήμη τους. Κατά τόν μήνα αυτόν μās έστάλησαν οί έπόμενες δωρεές.

Η κυρία Έλένη Ρούκα - Κουρτζή είς μνήμην της Μητέρας της Ά- γαθούλας Κων. Ρούκα (έπανάλη- ψη λόγω έσφαλμένης άναγραφής)	3000	Παπαπέτρου.	2500
Η κυρία Εύγενία Σόμπολα και ό ιατρός κ. Ιωάννης Τζόγιας τα- κτικοί της Έταιρείας παραστάτες, ή πρώτη στη μνήμη του λατρευ- τού συζύγου της Βασιλείου Σόμ- πολα και ό ιατρός στη μνήμη του πολυαγαπητού γαμβρού του Βα- σιλείου Σόμπολα για τίς διάφορες ανάγκες της Έταιρείας από 10. 000 έκαστος	20.000	Ο κ. Δημ. Γιαννής για ένίσχυση του έργου της Έταιρείας στη μνήμη της Έλένης Μπούζα μη- τέρας της συζύγου του	3000
Ο κ. Γεώργ. Σαχίνης άξιομ. έ.ά. στη μνήμη της συζύγου του Άθα- νασίας Σαχίνη	2000	Ο άναπληρωτής Γεν. Γραμματέας της Έταιρείας κ. Εύθ. Νίκου στη μνήμη της συντρόφισσάς του Έλέ- νης και του άδελφού του Γεωργίου	5000
Ο κ. Γεώργ. Παπαδημητρίου στη μνήμη των Γονέων του	1000	Η δικηγόρος κυρία Μαρίκα Πρί- φτη Κορυτσαία προς ένίσχυση του έργου της Έταιρείας στη μνήμη των Γονέων της Δικαιμαντή και Άφροδίτης και του Άδελφού της Λογοτέχνη και Δικηγόρου Νικο- λάου Πρίφτη και της συζύγου του Μαρίας	2000
Η κυρία Μαρία Μεγγλίδη εκ των τακτικών μας χορηγών στη μνή- μη του συζύγου της Βασιλείου Μεγγλίδη	10.000	Η κυρία Λουκία Καλλίδη στη μνή- μη του έταδέλφου μας Συμβούλου της Έταιρείας συζύγου της Χρι- στοδούλου Καλλίδη και της άδελ- φής της Άγαθούλας Ρούκα	5000
Ο κ. Κων. Κοντογιάννης τραπεζι- κός στη μνήμη προσφίλων συγγε- νών του	2000	Ο Συνάδελφος κ. Κώστας Τέκτων στη μνήμη της άξέχαστης συν- τρόφισσάς του Έλευθερίας	10.000
Ο δικηγόρος κ. Χρ. Ζέρβας στη μνήμη του άειμνήστου Σάδ. Τρίμ- μη	3000	Ο κ. Κωνσταντίνος Λεβέντης είς είς μνήμην των Γονέων του Δη- μητρίου και Πανάγιως	5000
Ο κ. Δημ. Έξαρχόπουλος πολιτ. μηχανικός στη μνήμη της θείας του Άφροδίτης Γύρα τό γένος		Η κυρία Έλένη Θ. Καζαμία στη μνήμη του άειμνήστου συζύγου της Θωμά Καζαμία Άντιπροέδρου της Έταιρείας	5000

Ἡ κυρία Ρεδέκκα Πολυμέρου τὸ γένος Τσαγγαρίδη ἀπὸ τὴν Κύπρο ἐστὶ μνήμη τοῦ συζύγου της αειμνήστου Γεωργίου Πολυμέρου	5000	Ὁ κ. Κοσμάς Νικολ. Λώλης καὶ ἡ κυρία Ἀλέκη Ν. Λώλη ἐστὶ μνήμη τοῦ ἀληθμονήτου δικηγόρου καὶ πνευματικοῦ ἀνθρώπου, ποῦ τόσο πρόωρα καὶ ἀναπάντεχα ἔφυγε ἀπὸ τὸν κύκλο μας Νικολάου Λώλη	5000
Ὁ ἱατρός κ. Πῶνος Γιωβάννης εἰς μνήμην τῶν Γονέων καὶ Ἀδελφῶν του	5000	Ὁ κ. καὶ ἡ κ. Ἰωάν. Κασσιῶ ἐστὶ μνήμη τοῦ πατέρα τους ἀληθμονήτου Γεωργ. Δρόσου	3000
Ὁ κ. Δημ. Κοράκης ἐστὶ μνήμη Ἀριτσούλας Λαζάρου Κωλέτση	2000	Ὁ ἱατρός ἀπὸ Κέρκυρα κ. Γεώργ. Γκιιάτης ἐστὶ μνήμη τοῦ ἀντιστρατήγου Διον. Ἀρμπούζη	2000
Ὁ συγγραφέας κ. Ἰωάννης Μελάς πρὸς ἐνίσχυση τοῦ ἔργου τῆς Ἑταιρείας ἐστὶ μνήμη Καλλιρρόης Εὐαγγ. Λάμπρου ἐκ Κοσιοβίτσης Β. Ἡπειροῦ	5000	Ὁ κ. Στ. Τσάτσας ἀπὸ Ἀγ. Μαρίνα ἐστὶ μνήμη τοῦ ἀδελφοῦ του Θεολόγου	1000
Ἡ κυρία Εὐγενία Βασιλείου Σόμπολα τὴν τακτικὴν τῆς ἐνίσχυσης τῶν πνευματικῶν μας σκοπῶν ἐστὶ μνήμη τῆς ἀδελφῆς τῆς Ἀννούλας Ἰ. Τζόγια δυὸ χρόνια ἀπὸ τὸ θάνατό της	50.000	Ἡ παραστάτις τῆς Ἑταιρείας κυρία Ἀγγελικὴ Φωλλίδου ἐστὶ μνήμη τῆς ἀγαπημένης Φίλης τῆς Δώρας Κυριακίδου	3000
Ὁ ἱατρός κ. Ἰωάννης Τζόγιας τὴν τακτικὴν τοῦ ἐνίσχυσης τῶν πνευματικῶν μας σκοπῶν ἐστὶ μνήμη τῆς πολυαγαπημένης συζύγου του Ἀννούλας δυὸ χρόνια ἀπὸ τὸ θάνατό της	50.000	Ὁ πολιτικὸς μηχανικὸς κ. Στανῆρος Ἰωαννίδης ἐστὶ μνήμη τῆς ἀληθμονήτης «Μάνας τοῦ Ζαγορίου» καὶ μάνας τοῦ Φρόσω Ἰωαννίδου	15.000
		Ὁ κ. καὶ ἡ κ. Ἰωάν. Βεναρδῆ ἐστὶ μνήμη τῆς Μάχης Ἀναγκώστου	3000

ΒΙΒΛΙΟΚΡΙΣΙΕΣ

Θεσσαλονίκη 19.10.86

Αγαπητέ μου κ. Κούνδουρε

Ευχαριστώ θερμά για την ευγενική αποστολή του νεώτερου Έργου σας — ισάξιο με το προηγούμενο — «Η Πρόβλα της Μουργκιάνας κι ο Ευεργέτης της Σπύρος Σταύρος Τσίγκος».

Το διαβάζω με πολλή συγκίνηση και σας εκφράζω εγκάρδια συγχαρητήρια. Οι συγχωρισμοί σας έστησαν στην πλατεία της Πρόβλας, όπως είχαν χρέος, την προτομή του Μεγάλου Ευεργέτη τους, και σεις τώρα στήσατε, μεγαλόπρεπο κι ακώνιο, το Πνευματικό Ηρώο, της ζωής και των έργων του. «Μνημόσυνο και τρισάγιο» στο άγιο δοξασμένο του όνομα. Ο ευεργέτης θεός σας — πρότυπο Ηπειρώτη ευεργέτη — ξεκίνησε κι εκείνος, μικρός από το φτωχό χωριό, με μόνα εφόδια την εργατικότητα, την ευφροσύνη, την πίστη στον Θεό και στον εαυτό του, κι έπειτα από σκληρό μόχθο, κατόφερε να προσλάβει και να μεγαλοουργήσει.

Τα εξιστορείτε με τρόπο απλό, ζωντανό, σαφές, κι ευχάριστο. Έτσι ώστε να αποτελεί «ένα γοητευτικό μυθιστόρημα» καθώς λέει ο αγαπητός Μαυροπούλος. Είναι συγχρόνως και μια Χρυσή Κιβωτός, που

“ΝΙΚΟΠΟΛΗ - ΘΡΥΛΟΣ,,

ΝΙΚΟΠΟΛΗ πόλη του θρύλου
με ζωντανά και θαυμαστά
μνημεία
πνιγμένα μες στο πράσινο
κρύβεις βαθειά στις ρίζες σου
σπάνια... μεγαλεία!

Σκήπτρο σου ο γαλανός ουρανός
που σε σκεπάζει, τώρα αιώνες
γράφτηκαν θρύλος και ιστορία
στα χώματά σου... όλα
στεφθήκανε με ελαιώνες!

Ατλάντιο μυστήριο παραμένεις
ντυμένη το πέπλο της Ειρήνης
η αύρα απ' το ΙΟΝΙΟ σου ψέλλει
«Ωσανά»
κι εμείς όλοι ευχόμαστε,
έτσι ορθή να παραμείνεις!

ΠΡΕΒΕΖΑ ΚΑΡΖΗΣ ΑΝΤΡΕΑΣ
Ιούλης, 86

περικλείει και διαπνέει, τόσα έθιμα και ιστορίες του τόπου. Σαν συνέχεια του πρώτου «Αλλοτινά κι Αξέχαστα» που τώρα «αρμενίζει στα πέλαγα, βρίσκει τις Ηπειρωτικές καρδιές και τις γεμίζει χαρά».

Ασφαλώς το ίδιο θα γίνει και με τούτο το έργο σας.

Και πάλι σας ευχαριστώ και σας συγχαίρω.

Με πατριωτικούς χαιρετισμούς
ΧΡΥΣΑΝΘΗ ΖΙΤΣΑΙΑ

ΔΗΤΟΤΙΚΟΙ ΣΤΙΧΟΙ

Ποτέ νὰ μὴν εἰπῇ κανεὶς πῶς ὁ καῦμός παληώνει.
"Οποτε τὸν συλλογιστεῖς σὰν τὴν φωτιά φουντώνει.

"Εχασα τὶς ἐλπίδες μου, σὰν τοῦ δεντροῦ τὰ φύλλα.
"Οπου τὰ πέρνει ὁ ἄνεμος καὶ μένουνε τὰ ξύλα.

"Ωμορφα ποῦναι τὸ βραδύ, πού τὰ θουνὰ δροσιάζουν
Χαρὰ σὲ κεῖνες τὶς καρδιές, πού δὲν ἀναστενάζουν.

Καὶ μὲ τὰ τόσα θάσανα, πάλ' ἡ ζωὴ γλυκεῖα εἶναι
Κι' ὅποιος τὸν θάνατο ζητεῖ, πρέπει τρελλὸς γιὰ νὰ εἶναι.

Δὲν τό 'χα νὰ πικραίνωμαι γι' ἀγάπη ν' ἀρρωστήσω
Γιατ' εἶμαι παρακαλετός, ὅθε κι' ἂν ἀγαπήσω.

"Ηθελα νὰ γινότανε ἡ γειτονιά λειθάδι
Κ' οἱ κοπελοῦδες λεμονιές κι' ἐγὼ περιβολάρης.

Πλαγιάζω νὰ σ' ὄνειρευτῶ, ξυπνῶ νὰ σὲ θυμοῦμαι
Καὶ ζῶ μὲ τὴν παρηγοριὰ πῶς θὰ ἀνταμωθοῦμε.

1987 — Ἑβδομήντα τέσσερα χρόνια ἐφέτος ἀπὸ τὴν ἀπελευ-
θέρωση τῆς Ἡπείρου (1913).

Στὴ θέση ἀνιαρῶν ἐπαναλήψεων μπαίνουν σ' αὐτὸ τὸ τεῦχος
ἀνέκδοτα κι' ἄγνωστα ἀποσπασματικά Χρονικά.

Ἐξαντλητικά ἡ Ἡπειρωτικὴ Ἑταιρεία ἔχει ἀσχοληθεῖ μὲ τὰ
Ἡπειρωτικά «Ἐλευθέρια», σὲ εἰδικὰ Τ ε ύ χ η — Ἀ φ ι ε ρ ῶ -
μ α τ α.

Τεύχη 40—41 Ἀφιέρωμα στὴν 21 Φεβρουαρίου 1913.

» 53—54 Ἀπὸ τὸ ἀνδροφόνο Μπιζάνι στὸν Αὐτονομια-
κὸ Ἀγώνα. Ἡ Ἡπειρωτικὴ Ἐκστρατεία σὲ
εἰκόνες.

Ἀλλὰ καὶ στὴν ὅλη πορεία τῶν 125 Τευχῶν τοῦ ὁμωνύμου
Περιοδικοῦ τῆς.

Ἐπὶ πλεον ἔχει δώσει καὶ εἰδικὴ διάλεξη τοῦ μακαρίτη Στρα-
τηγοῦ Δημ. Τ. Ν. Μπότσαρη, πού ἔχει ἐκδοθεῖ στὴ σειρὰ τῶν ἐκ-
δόσεών τῆς μὲ τὸν ἀριθ. 24.

ΤΕΣΣΕΡΙΣ ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΤΗΣ ΗΠΕΙΡΩΤΙΚΗΣ ΕΤΑΙΡΕΙΑΣ

Τρεῖς σύγχρονοι «φιλογενεῖς» Ἡπειρώτες κατέγραψαν στὰ προχωρημένα τους χρόνια τὸν πνευματικὸν μόχθον. Ἐτίμησαν μὲ τὴν ἐμπιστοσύνη τους, σὰν πνευματικὸν καταφύγιον, τὴν Ἡπειρωτικὴν Ἑταιρεία καὶ τὸν ἐμπιστεύτηκαν σ' αὐτήν. Καὶ ὄχι μόνο αὐτό. Κατέθεσαν καὶ τὴν δαπάνη τῆς ἐκδόσεως σὲ βιβλία, ὥστε νὰ χαροῦν ἐν ζωῇ τὸν τρύγον τοῦ μόχθου τους. Καὶ ἔγινε ἰλεως ὁ Κύ-

ριος καὶ τὸ ἔργο ἦρθε «εἰς πέρας».

Καὶ τὰ τέσσερα βιβλία ἀναφέρονται στὴν ἱστορία, τοὺς θρύλους καὶ στὴν «ἀναπαραχθεῖσα» ζωὴ τοῦ Ἡπειρωτικοῦ Λαοῦ. Εἶναι ἐκτὸς ἐμπορίου. Τὰ ἔσοδα ἀπὸ τὴν πώλησίν τους μπαίνουν στὴν Ἑταιρεία καὶ γίνονται πάλι πνευματικὸν ἔργο. Εἶναι μιὰ πρόκληση πρὸς τοὺς πνευματικὸν Ἡπειρώτες νὰ ἐνισχύσουν μὲ τὴν ἀγορά τὴν Ἑταιρεία.

α.χ.μ.

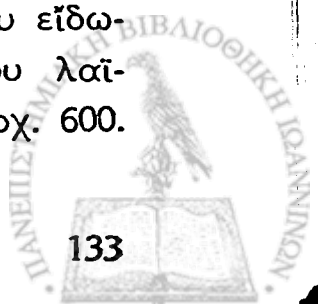
στοῦ. Ἀθήνα 1979. Στὰ ἐνενήντα ὀκτώ του χρόνια ὁ μακαρίτης (πέθανε στὰ 105) Ἀθαν. Τσεκούρας μὲ ξάστερο μυαλὸ καὶ ἐκπληκτικὴ ἀφηγηματικὴ ὑπαγορεύει τὶς ἀναμνήσεις μιᾶς πολυκύμαντης ζωῆς ἀνελλισσομένης στὸ πρῶτο τέταρτο τοῦ αἰῶνα, ποὺ μᾶς φεύγει.

Πολυσέλιδη ἔκδοση μὲ σπάνιες εἰκόνες. Δρχ. 1.200

Γιώργου Δ. Κούνδουρου: Ἀλλοτινὰ κι ἀξέστα. Ἀθήνα, 1985. Ἱστορία, θρύλοι, διηγήματα μὲ βάση τὴν Πόβλα καὶ τὴ ζωὴ τοῦ συγγραφέα, ποὺ στὶς σελίδες του κάθε Ἡπειρώτης θὰ ἀναγνωρίσει τὸ δικό του εἶδωλο. Ὑπόδειγμα Ἡπειρωτικοῦ λαϊκοῦ λόγου. Δρχ. 600.

Ἀθανασίου Δ. Τσεκούρα: Ἀπὸ τοῦ 98ου Ὑψώματος. Ἀναμνήσεις Ἡπειρώτου Ἀγωνι-

Γιώργου Δ. Κούνδουρου: Ἡ Πόβλα τῆς Μουργκάνας κι ὁ εὐεργέτης Σπύρος Στ. Τσίγκος. Ἐνα χωριὸ ξαναγεννιέται. Ἀθήνα 1986.

Τὸ χρονικὸ τῆς ἀνάπλασης τῆς Πόβλας ἀπὸ τὰ χέρια τοῦ Εὐεργέτου καὶ τοῦ «σκεύους ἐκλογῆς» συγγραφέα συγγενῆ του γραμμένο μέρα μὲ τὴν ἡμέρα στὰ μεταπολεμικὰ χρόνια, μὲ ἱστορικὲς καὶ λαογραφικὲς παρεκμῶσεις ἀπὸ τὸ γενικότερο χῶρο.

Δρχ. 1000

Κων. Ι. Φωτόπουλου: Τὰ Γιάννινα. Οἱ μαχαλάδες, τὰ σοκάκια καὶ τὰ τοπωνύμιά τους μετὶς ἱστορικὲς καὶ λαογραφικὲς παραδόσεις κι ἀνέκδοτα. Ἀθήνα 1986.

Ἡ γεωγραφία τῆς παλιᾶς πόλης (τουρκόπολης) πνευματικῆς πρωτεύουσας τοῦ Νέου Ἑλληνισμοῦ, «πρώτης στὰ γράμματα καὶ στὰ γρόσια», γραμμένη μὲ χάρη καὶ γλαφυρότητα.

Δρχ. 300

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΤΗΣ «ΗΠΕΙΡΩΤΙΚΗΣ ΕΤΑΙΡΕΙΑΣ»

	ΔΡΧ		ΔΡΧ.
1. Ε. Π. ΦΩΤΙΑΔΟΥ — ΣΠ. ΚΑΛΛΙΑΦΑ: Σπυρίδων Λάμπρος, Α' έκδοσις 1961, Β' έκδοσις 1967	250	19. ΓΕΩΡΓ. ΑΧ. ΒΑΒΑΡΕΤΟΥ: 'Ο 'Αλή πασάς από την άλλη πλευρά, 1968	300
2. ΣΠΥΡ. ΚΑΛΛΙΑΦΑ — ΑΛ. ΒΑΜΒΕΤΣΟΥ — ΔΙΟΝΥΣΙΟΥ ΚΟΖΑΝΗΣ — Γ. ΑΧ. ΒΑΒΑΡΕΤΟΥ: Σπυρίδων Βλάχος, δ' από 'Ιωαννίνων 1961, Β' έκδοσις 1970	350	20. ΑΛΕΞ. Χ. ΜΑΜΜΟΠΟΥΛΟΥ : Γ. Καστριώτης (Σκεντέρμπεης) 1968	300
3. Ε. Π. ΦΩΤΙΑΔΟΥ — ΣΠ. ΚΑΛΛΙΑΦΑ: Δημήτριος Σ. Μπαλάνος, Α' έκδοσις 1961, Β' έκδοσις 1963	250	21. ΑΛΕΞ. Χ. ΜΑΜΜΟΠΟΥΛΟΥ : 'Ηπειρος και Λακωνία. ('Από την Σπλάντζα έως τον Αυτόνομικόν 'Αγώνα 1914), 1963	250
4. Γ. ΑΧ. ΒΑΒΑΡΕΤΟΥ: 'Η συμβολή της 'Ηπείρου εις τούς άγώνας υπέρ της 'Ελευθερίας, 1963, Β' έκδοσις 1970	250	22. ΠΑΝΑΓ. ΓΡ. ΖΑΚΟΠΟΥΛΟΥ : Τά 'Εθνικά Κληροδοτήματα και αί προς αυτά ύποχρεώσεις της Πολιτείας, 1968	250
5. ΑΛΕΞ. Χ. ΜΑΜΜΟΠΟΥΛΟΥ : 'Ο μύθος της αλβανικής συμβολής εις την άνεξαρτησίαν της 'Ελλάδος, 1963	450	23. ΜΙΧ. ΠΕΡΑΝΘΗ : Λορέντζος Μαβίλης, δ' ήρωας του Δρίσκου, 1969	250
6. ΙΩΑΝ. ΕΞΑΡΧΟΥ: 'Ο οικονομικός προγραμματισμός του ήπειρωτικού χώρου, 1963	200	24. ΔΗΜ. Τ. Ν. ΜΠΟΤΣΑΡΗ : 'Η 'Απελευθέρωσις των 'Ιωαννίνων, 1969	300
7. Γ. ΑΧ. ΒΑΒΑΡΕΤΟΥ: Γεώργιος Χατζής - Πελλερέν, δ' 'Ηπειρώτης αγωνιστής, δ' δημοσιογράφος, δ' ποιητής, 1964	250	25. ΓΕΩΡΓ. ΑΧ. ΒΑΒΑΡΕΤΟΥ: 'Ιωάννης Βηλαράς, δ' 'Ηπειρώτης ιατροφιλόσοφος, ποιητής και λόγιος, 1969	300
8. ΑΛΕΞ. Χ. ΜΑΜΜΟΠΟΥΛΟΥ : Χρ. Χρηστοβασίλης, δ' διηγηματογράφος, δ' λαογράφος, δ' πατριώτης, 1965	300	26. ΖΗΣΗ ΠΑΠΑΘΑΝΑΣΙΟΥ: Σπύρος Χασιώτης, δ' 'Ηπειρώτης πατήρ της Γεωργίας, 1969	250
9. ΚΑΤΕΡΙΝΑΣ Ι. ΚΑΚΟΥΡΗ: Θάνατος - 'Ανάστασις σέ μαγικο - θρησκευτικά «δρώμενα» της λαϊκής λατρείας της 'Ηπείρου, 1965	350	27. ΒΑΣΙΛΗ ΚΡΑΨΙΤΗ: Τό νόημα του Σουλίου, 1969	250
10. Γ. ΑΧ. ΒΑΒΑΡΕΤΟΥ: 'Ιωάννης Κωλέττης, δ' 'Ηπειρώτης Πρωθυπουργός, 1966	300	28. ΒΙΒΗΣ ΔΗΜ. ΠΑΠΑΔΗΜΗΤΡΙΟΥ: 'Η Κοινωνική Πολιτική και οί 'Ηπειρώται 'Εθνικοί Εϋεργέται, 1970	250
11. ΑΛΕΞ. Χ. ΜΑΜΜΟΠΟΥΛΟΥ : 'Η ξενιτιά και τό δημοτικό τραγούδι, 1966, Β' έκδοσις, 1970	250	29. Κ. Δ. ΣΤΕΡΓΙΟΠΟΥΛΟΥ : Αί 'Ηπειρώτισσαι εις τούς έθνικούς άγώνας, 1970	250
12. ΝΙΚΟΛ. ΤΣΑΚΑ: Πάργα, 1966	250	30. ΙΩΑΝ. ΒΟΓΑ: 'Η θέσις του Βορειοηπειρωτικού ζητήματος, 1970	300
13. ΚΩΝ. Δ. ΜΕΡΤΖΙΟΥ: Δομήνικος Θεοτοκόπουλος, 1966	1000	31. ΑΛΚΗ ΜΑΝΘΟΥ : 'Ηπειρώται δημοσιογράφοι στη Ρουμανία, Θωμάς, Πασχίδης, 1970	300
14. ΓΕΩΡ. ΑΧ. ΒΑΒΑΡΕΤΟΥ: Δροσουλίτες, 'Ηπειρος, Κρήτη, 1967	250	32. ΑΛΕΞ. Χ. ΜΑΜΜΟΠΟΥΛΟΥ : 'Απόστολος 'Αρσάκης και ή Φιλεκπαιδευτική 'Εταιρεία, 1970	300
15. ΓΕΩΡ. ΑΧ. ΒΑΒΑΡΕΤΟΥ: 'Ο Γεώργιος Σταύρου και ή 'Εθνική Τράπεζα, 1967	250	33. ΙΩΑΝ. ΑΝΑΣΤΑΣΙΟΥ: 'Η πνευματική κατάστασις στα Γιάννινα στίς άρχές του 19ου αιώνας, όπως την είδαν οί ξένοι περιηγηταί, 1971	250
16. ΑΛΕΞ. Χ. ΜΑΜΜΟΠΟΥΛΟΥ : 'Αγγελική Χατζημιχάλη και ή 'Ηπειρωτική λαϊκή τέχνη, 1967	300	34. ΑΘΑΝ. ΣΟΥΡΑ : 'Η συμβολή των 'Αδελφών Ριζάρη εις την επανάστασιν του 1821, 1972	300
17. ΑΛΚΗ ΜΑΝΘΟΥ : 'Ηπειρώται εις την Ρουμανίαν (Α' και Β') 1967	300	35. ΓΕΩΡ. ΑΧ. ΒΑΒΑΡΕΤΟΥ: Κομπογιαννίτες, Μαιτσουκάδες, οί ξακουσμένοι αυτοδίδακτοι για-	
18. ΑΛΕΞ. Χ. ΜΑΜΜΟΠΟΥΛΟΥ : Σχολεία και Διδάσκαλοι του			

	ΔΡΧ.		ΔΡΧ.
τροί άπ' τó Ζαγόρι τής 'Ηπει- ρου, 1972	300	Πόβλα τής Μουργκάνας, κι ο εϋεργέτης Σπ. Τσίγκος, 1986	1000
36. ΑΛΚΗ ΜΑΝΘΟΥ : 'Ηπειρώται δημοσογράφοι στη Ρουμανία, Σπ. Σίμος — Ζαχ Σαρδέλλης κλπ., 1973	300	57. ΚΩΣΤΑ Ι. ΦΩΤΟΠΟΥΛΟΥ: Τά Γιάννινα, 1986	500
37. ΓΡΗΓ. ΓΚΙΖΕΛΗ: 'Η λειτουργία τών Βορειοηπειρωτικών τρα- γουδιών τής αγάπης, 1973	250	ΔΕΛΤΙΑ ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΗΣ ΕΝΗΜΕΡΩΣΗΣ	
38. Γ. Θ. ΜΑΡΑΖΙΩΤΗ: 'Ο 'Ηπει- ρώτης 'Εθναπόστολος Πέτρος 'Ηπίτης, 1973.	300	— Πλήρης σειρά Δελτίου (12 τόμ.)	22.200
39. Β. Γ. ΒΕΤΣΟΠΟΥΛΟΥ: 'Ο γά- μος στην Πυρσόγαννη τά πα- λιά τά χρόνια, 1973	400	— Τεύχη 1 — 30 τιμή τεύχους	100
40. ΑΛΕΞ. Χ. ΜΑΜΜΟΠΟΥΛΟΥ : Λαϊκή αρχιτεκτονική. 'Ηπειρώ- τες μαστόροι καί γεφύρια, 1973	800	— » 32—122 τιμή τεύχ.	200
41. Δ. Τ. Ν. ΜΠΟΤΣΑΡΗ: 'Αγώνες έλευθερίας, 1973	400	— Τεύχος 31 τιμή τεύχ.	300
42. ΣΤΑΘΗ Δ. ΛΑΜΠΡΙΔΗ: Χρι- στόδουλος Κλονάρης, Ζαγορί- της, 1975	250	— » 34 » »	400
43. ΕΥΑΓΓ. Κ. ΔΗΜΟΠΟΥΛΟΥ : Παραλειπόμενα καί κατάλοιπα του παναρχαίου πρώτου έν 'Η- πείρω Μαντείου Δωδώνης, 1975	250	— » 40—41 » »	300
44. ΕΜΜ. Γ. ΠΡΩΤΟΨΑΛΤΗ : 'Η 'Ηπειρος καί τó Είκοσιέννα, 1975	300	— » 53—54 » »	500
45. ΔΗΜ. Σ. ΛΟΥΚΑΤΟΥ: 'Ο Πα- ροισιακός λόγος των 'Ηπειρω- τών, 1976	400	— » 55 » »	200
46. ΠΑΥΛΟΥ Γ. ΔΕΛΑΠΟΡΤΑ : Μνήμη Γεωργίου Γκάλγκου, 1977	250	— » 59, 60, 61 » »	400
47. ΑΘΑΝΑΣ. ΚΙΤΣΟΥ: Θεσπρω- τική Γη, 1977	250	— » 62 » »	400
48. ΑΛΕΞ. Σ. ΤΣΟΥΚΑΝΕΛΗ: Χα- ράλαμπος Κατσιμήτρος, Πρό- μαχος τής 'Ηπείρου, 1978	500	— » 76—77 » »	200
49. ΣΤΑΘΗ Δ. ΛΑΜΠΡΙΔΗ: 'Ιωάν- νης Λαμπρίδης, 1979	350	— » 93 » »	300
50. ΑΘΑΝ. Δ. ΤΣΕΚΟΥΡΑ: 'Από του 98ου ύψώματος. 'Αναμνή- σεις 'Ηπειρώτου 'Αγωνιστού, 1979	1200	Β' ΑΛΛΕΣ ΕΚΔΟΣΕΙΣ	
51. ΔΗΜΗΤΡΙΟΥ ΔΑΒΑΛΑ : Μία σκιαγραφία του 'Αλή Πασά καί του Κράτους του, 1980	300	1. ΑΚΡΟΚΕΡΑΥΝΙΟΥ: Τό λυκό- φως των θεών στην 'Αλβανία	300
52. ΧΡΙΣΤΙΝΑΣ ΚΙΤΣΟΥ - ΠΙ- ΤΟΥΛΗ: 'Εκδότες καί Τυπογρά- φοι τής Τουρκοκρατίας, 1980	250	2. Ν. ΓΕΩΡΓΙΑΔΟΥ: "Όσα έγγρα- φα στο Μοναστήρι	600
53. Ε. Γ. ΠΡΩΤΟΨΑΛΤΗ: Σούλι - Σουλιώται, 1983	300	3. Ν. ΓΟΥΖΕΡΙ: Βαθειές κι ανά- λαφρες πνοές	100
54. ΣΤΑΘΗ Δ. ΛΑΜΠΡΙΔΗ : Κώ- στας Γκράτζιος, 1983	350	4. Σ. ΔΑΚΑΡΗ: 'Οδηγός Νήσου 'Ιωαννίνων	300
55. ΓΙΩΡ. Δ. ΚΟΥΝΔΟΥΡΟΥ: 'Αλ- λοτινά κι άξέγαστα, 1985	600	5. Κ. ΚΑΖΑΝΤΖΗ: Τά σκλαβωμέ- να Γιάννινα	400
56. ΓΙΩΡ. Δ. ΚΟΥΝΔΟΥΡΟΥ : 'Η		6. Χ. ΚΑΤΣΙΜΗΤΡΟΥ: 'Η "Ηπει- ρος προμαχούσα (έξαντλημένο)	
		7. Δ. Τ. Ν. ΜΠΟΤΣΑΡΗ: Μικρά 'Ασία	300
		8. Δ. Τ. Ν. ΜΠΟΤΣΑΡΗ: 'Ισπα- νοί - "Ελληνες	300
		9. Δ. Τ. Ν. ΜΠΟΤΣΑΡΗ: Τιμητική έκδήλωση	150
		10. Κ. ΝΤΟΥΛΑ: Πίσεις - 'Υποπίε- σεις	200
		11. Μ. ΟΙΚΟΝΟΜΟΥ: Εϋεργέτες - Δωρητές Ζαγορίου	200
		12. Φ. ΟΙΚΟΝΟΜΟΥ: 'Η 'Εκκλη- σία τής 'Ηπείρου	600
		13. Γ. ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΥ: 'Η πρα- γματική ελκών τής έν 'Αλβανία 'Εθν. 'Ελληνικής Μειονότητας	250
		14. Χ. ΡΕΜΠΕΛΗ: Κοντισιώτικα	1500
		15. Κ. ΣΤΕΡΓΙΟΠΟΥΛΟΥ: 'Η Πι- νακοθήκη 'Ιωαννίνων	250
		16. Χ. ΧΑΒΕΛΑ: Γεν. Βιολογίας άπλά στοιχεία	100
		17. Χ. ΧΑΒΕΛΑ: 'Ο Ούρανός	100
		18. Σ. ΧΙΛΙΑΔΑΚΗ: Ταξίδια στην 'Ηπειρο	500
		19. Σ. ΣΑΛΑΜΑΓΚΑ: "Απαντα (Τό- μοι 5)	6000
		α.—Α. ΖΩΙΔΟΥ: Χάρτης 'Ηπείρου	200
		β.—Γ. ΔΟΥΡΔΟΥΦΗ: Μεγάλη χα- ράδρα του Βίκου (Πίνακας)	1000

Η ποιότητα επιβραβεύεται

... γιατί πιστεύουμε ότι η προτίμηση του κοινού πάνω από μισό αιώνα στα προϊόντα MISKO, είναι η καλύτερη επιβράβευση.

Ωστόσο έρχεται σαν επιβεβαίωση και το γεγονός ότι στα τελευταία 5 χρόνια κερδίσαμε 4 ακόμα Διεθνή Βραβεία.

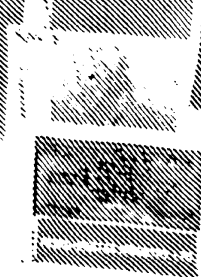
Τα βραβεία αυτά καταξιώνουν την προσπάθεια της MISKO να προσφέρει ποιοτικά προϊόντα όχι μόνο στο Εσωτερικό, αλλά και στο Εξωτερικό

Τώρα η MISKO έχει συνολικά 54 Διεθνή Βραβεία σε 58 χρόνια.

Τα συμπεράσματα βγαίνουν μόνα τους.

MISKO
ΜΑΚΑΡΟΝΙΑ ΚΟΡΥΦΑΙΑΣ ΠΟΙΟΤΗΤΟΣ

ΛΑΜΔΑ ΑΛΦΑ

22 χρόνια το βιβλιοπωλείο μας, (Ασκληπιού 3) στην Αθήνα, εξυπηρετεί το αναγνωστικό κοινό με συνέπεια και με την πάντοτε ενημερωμένη βιβλιοθήκη του - στη λογοτεχνία, στην ποίηση, στο θέατρο· στα βιβλία Τέχνης, στην φιλοσοφία, στην ιστορία και σε πολλά άλλα θέματα.

Στα Γιάννινα πάλι (Βλαχλείδη 8), 3 χρόνια τώρα, λειτουργεί το βιβλιοπωλείο μας - κόσμημα για την πόλη θα μπορούσαμε να πούμε - και εξυπηρετεί με την ίδια ευσυνειδησία και ευγένεια το μεγάλο κοινό που μας αγκάλιασε και μας προτίμησε για την εξυπηρέτησή του.

Στη «ΔΩΔΩΝΗ» έχει γίνει παράδοση πια, η πλούσια και πάντοτε ενημερωμένη συλλογή των καλών εκδόσεων.

Να θυμάστε πάντοτε ότι η «ΔΩΔΩΝΗ» εξυπηρετεί.

